

**T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**2000 YILI SONRASI İNŞA EDİLEN LÜKS KONUTLARIN (REZİDANS) GÖRSEL
ETKİLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME**

SAHAR MOHAMMADPOUR NAIEM

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
MİMARİ TASARIM PROGRAMI**

**DANIŞMAN
DOÇ. DR. FERİDE PINAR ARABACIOĞLU**

İSTANBUL, 2015

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**2000 YILI SONRASI İNŞA EDİLEN LÜKS KONUTLARIN (REZİDANS) GÖRSEL
ETKİLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME**

Sahar MOHAMMADPOUR NAIEM tarafından hazırlanan tez çalışması 09.02.2015 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Feride Pınar ARABACIOĞLU
Yıldız Teknik Üniversitesi

Jüri Üyeleri

Doç. Dr. Feride Pınar ARABACIOĞLU
Yıldız Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Kunter MANİSA
Yıldız Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Füsun SEÇER KARİPTAŞ
Haliç Üniversitesi

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasının hazırlanması sürecinde bilgi birikimi ve deneyimiyle beni yönlendiren değerli hocam ve tez danışmanım Doç. Dr. Feride Pınar Arabacıoğlu'na, uzman görüşüne başvurduğum Prof. Dr. Çiğdem Polatoğlu, Prof. Dr. Ömür Barkul, Doç. Dr. Feride Önal'a ve bu süreçte bana destek olan ailem ve arkadaşlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Şubat, 2015

Sahar MOHAMMADPOUR NAIEM

İÇİNDEKİLER

Sayfa

SİMGE LİSTESİ	vii
KISALTMA LİSTESİ	viii
ŞEKİL LİSTESİ.....	ix
ÇİZELGE LİSTESİ	xi
ÖZET	xiii
ABSTRACT	xv
BÖLÜM 1	
GİRİŞ.....	1
1.1 Literatür Özeti	1
1.2 Tezin Amacı	3
1.3 Hipotez	3
BÖLÜM 2	
ALGILAMA	5
2.1 Algı ve Algılama Kavramı.....	5
2.2 Algılama Süreci.....	8
2.3 Algılama Kuramları.....	10
2.3.1 Duyuma Dayalı Algılama Kuramları	12
2.3.2 Bilgiye Dayalı Algılama Kuramları	13
2.4 Görsel Algılama	14
2.4.1 Görsel Algılamanın Oluşumu	16
2.4.2 Görme Duyumunun Gerçekleşmesi	17
2.4.2.1 Görsel Algılama Kişiden Kişiye Farklılık Gösterir	19
2.4.2.2 Görsel Algılama Davranışı Yönlendirir.....	20
2.4.2.3 Görsel Algılama Yanımları	20

2.5	Mimarinin Görsel Algılanmasını Etkileyen Biçim Faktörü.....	22
2.5.1	Biçim Kavramı	23
2.5.2	Biçimin Temel Belirleyicileri	24
2.5.2.1	Nokta	25
2.5.2.2	Çizgi	26
2.5.2.3	Düzlem	28
2.5.2.4	Hacim	29
2.6	Mimari Biçimin Görsel Algılanmasında Etkin Olarak Gestalt Kuramı	33
2.6.1	Gestalt İlkeleri.....	35
2.7	Mimari Biçimin Görsel Anlamlandırmaları	42

BÖLÜM 3

YENİ BİR YAŞAM TARZI SUNAN REZİDANS BİNALARI.....	46
3.1 Konut Kavramı.....	46
3.2 Toplu Konutun Doğuşu	47
3.2.1 Unite D'habitation Binası.....	49
3.2.2 Habitat 67 Binası.....	51
3.2.3 Nakagin Kapsül Kulesi	52
3.3 Türkiye'deki Toplu Konut Gelişimi ve Rezidansların Ortaya Çıkışı.....	54
3.4 Rezidans Kavramı	56
3.5 Rezidansların Algılanması	58
3.5.1 Rezidansların Bakış Yerlerinin Farklı Konumlarına Yönelik Algılama	58
3.5.2 Rezidansların Çeşitli Biçimlenmelerine Yönelik Algılama	60
3.5.2.1 Marina City Binası	61
3.5.2.2 Turning Torso Binası.....	62
3.5.2.3 111 First Street.....	63
3.5.2.4 İstanbul'dan Rezidans Örnekleri	65

BÖLÜM 4

ALAN ÇALIŞMASI	67
4.1 Seçilen Rezidans Projesi	67
4.2 Araştırmada Kullanılan Yöntem	71
4.3 Anket Uygulaması ve Verilerin Toplanması	74
4.4 Bulgular ve Analizler	75
4.4.1 My Home'a Yönelik Veri Analizi ve Değerlendirmeleri	76
4.4.1.1 Mimarların My Home'a Yönelik Veri Analizi ve Değerlendirmesi	76
4.4.1.2 Diğer Meslek Gruplarının My Home'a Yönelik Veri Analizi ve Değerlendirmesi.....	79
4.4.1.3 Rezidans sakinlerinin My Home'a Yönelik Veri Analizi ve Değerlendirmesi.....	82
4.4.1.4 My Home'a Yönelik Genel Değerlendirme.....	85
4.4.2 Kanyon'a Yönelik Veri Analizi ve Değerlendirmeleri	90
4.4.2.1 Mimarların Kanyon'a Yönelik Veri Analizi ve Değerlendirmesi....	90
4.4.2.2 Diğer Meslek Grupların Kanyon'a Yönelik Veri Analizi ve Değerlendirmesi.....	92

4.4.2.3 Rezidans Sakinlerinin Kanyon'a Yönelik Veri Analizi ve Değerlendirmesi.....	95
4.4.2.4 Kanyon'a Yönelik Genel Değerlendirme	98
4.4.3 Evidea'ya Yönelik Veri Analizi ve Değerlendirmeleri	103
4.4.3.1 Mimarların Evidea'ya Yönelik Veri Analizi ve Değerlendirmesi .	103
4.4.3.2 Diğer Meslek Grupların Evidea'ya Yönelik Veri Analizi ve Değerlendirmesi.....	105
4.4.3.3 Rezidans Sakinlerinin Evidea'ya Yönelik Veri Analizi ve Değerlendirmesi.....	108
4.4.3.4 Evidea'ya Yönelik Genel Değerlendirme	111
4.4 Bulguların Genel Değerlendirmesi.....	116
BÖLÜM 5	
SONUÇ	119
KAYNAKLAR.....	123
EK-A	
ANKETLER.....	129
A-1 Mimarlara Ait Anket Soruları.....	129
A-2 Diğer Meslek Gruplarına Ait Anket Soruları	132
A-3 Rezidans Sakinlerine Ait Anket Soruları	135
ÖZGEÇMİŞ	136

SİMGE LİSTESİ

AF	Anlamsal Farklılaşma
OMA	Office of Metropolitan Architecture
SPSS	Statistical Package for The Social Sciences
TDK	Türk Dil Kurumu
TOKİ	Toplu Konut İdaresi Başkanlığı

KISALTMA LİSTESİ

OMA	Office of Metropolitan Architecture
SPSS	Statistical Package for The Social Sciences
TDK	Türk Dil Kurumu
TOKİ	Toplu Konut İdaresi Başkanlığı

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 2. 1	Algı, biliş, davranış mekanizması olarak insan 6
Şekil 2. 2	Algı-Tasarım ilişkisi 7
Şekil 2. 3	Gönderici, mesaj ve alıcı 8
Şekil 2. 4	Çeşitli mesajlar 8
Şekil 2. 5	Duyu organları ile çevreden gelen uyarımların alınması 8
Şekil 2. 6	Bir yerin algılanması 9
Şekil 2. 7	Gestalt kuramında algıyı güçlendiren ana ilkeler..... 12
Şekil 2. 8	Literal ve Şematik algı alanları 14
Şekil 2. 9	Mesajın ulaşma kanalları 15
Şekil 2. 10	Sağ gözün görünüşü. Göze giren ışığın retinaya ulaşana kadar geçtiği kısımlar 18
Şekil 2. 11	Gözün görüş açıları..... 18
Şekil 2. 12	Basitleştirilmiş "etki-tepki" ilişkisi 20
Şekil 2. 13	Sol: Ponzo yanılsaması, Sağ: Müller-Lyery yanılsaması 21
Şekil 2. 14	Wundt yanılsaması..... 21
Şekil 2. 15	Sol: Poggendorff yanılsaması, Sağ: Zolner yanılsaması 22
Şekil 2. 16	Tamamlanmış biçim 24
Şekil 2. 17	Nokta, çizgi, düzlem, hacim 24
Şekil 2. 18	Çizgileri ve modelleri tanımlayan nokta..... 25
Şekil 2. 19	Noktanın görsel özelliklerini paylaşarak noktadan üretilen biçimler 26
Şekil 2. 20	Çizgi 26
Şekil 2. 21	Çizgiler biçimi tanımlar..... 27
Şekil 2. 22	Çizgiden düzleme 28
Şekil 2. 23	Kral Friedrich Schinkel, altes müzesi, Berlin, 1830 28
Şekil 2. 24	Hacim 29
Şekil 2. 25	Asal formlar 30
Şekil 2. 26	Asal formlardan oluşan geometrik formlar 30
Şekil 2. 27	Boyutsal dönüştürülme. Pasaje Santa Fe binası, 1994, Mexico City 31
Şekil 2. 28	Eksiltmeli dönüştürülme. Kanchanjunga Apartments binası, 1970-1983, India 31
Şekil 2. 29	Eklemeli dönüştürülme.Folsom Dore binası, 2004, California 32
Şekil 2. 30	Parçalara ayırmakla dönüştürülme. Potsdamer Platz binası, 1992, Berlin ... 32
Şekil 2. 31	Deformasyon, Donny Brook Quarter binası, 2005, Berlin 32
Şekil 2. 32	Serbest form..... 33

Şekil 2. 33	Bütün onu oluşturan parçaların toplamından farklıdır, Gestalt teorisi	34
Şekil 2. 34	Sol: Rubin vazosu (1921), Sağ: Şekil-Zemin ilişkisinde farklı yorumlar	35
Şekil 2. 35	Chelsea Tower,2005, Dubai	36
Şekil 2. 36	Sol: Tamamlanmamış daire, Sağ: Metzger (1952) Haç	36
Şekil 2. 37	Venturi evi	37
Şekil 2. 38	Yakınlık ilkesi	37
Şekil 2. 39	Yakınlık kavramını örnekleyen yedi nokta diyagramı	38
Şekil 2. 40	Torre CEPSA,2008 ,Spain.....	38
Şekil 2. 41	Küçük kareler büyük kareyi oluşturur	39
Şekil 2. 42	Strata SE1, 2010, Londra	39
Şekil 2. 43	kapalılık ilkesi	39
Şekil 2. 44	36 Apartments, 1993, İtaly	40
Şekil 2. 45	Street (1931), siyah lekelerin oluşturduğu siyah-beyaz köpek.....	41
Şekil 2. 46	Süreklilik ilkesi	42
Şekil 2. 47	F&F, 2011, Panama	42
Şekil 2. 48	Sol: Tias Eckhoff, Regent kahve takımı, Porsgrund, 1961. Sağ: Mavi işlemeli porselen takımı, sévres, 1778	43
Şekil 2. 49	Barbara Hepworth, iki kesit ve bir küre	43
Şekil 2. 50	Sol: Albert Speer, geçit yolu, Zeppelinfeld, 1939. Sağ Oswald Mattgias Ungers, Alman Elçilik Konutu, Washington DC, 1995	45
Şekil 3. 1	Unite d'Habitation binası	49
Şekil 3. 2	Unite d'Habitation heykelsimsi çatı.....	50
Şekil 3. 3	Pilotiler ve brüt betondan yapılmış merdiven	50
Şekil 3. 4	Habitat 67 kompleksi	51
Şekil 3. 5	Her dairenin ayrı bir kübik biriminden oluşması.....	52
Şekil 3. 6	Nakagin kapsül kulesi	53
Şekil 3. 7	Akaretler sıra Evleri	54
Şekil 3. 8	Taksim Surp-Agop vakfiyesi sıra konutları	54
Şekil 3. 9	Laleli Harikzedegan	55
Şekil 3. 10	Yatay ve düşey görüş açısı.....	58
Şekil 3. 11	Selenium Twins'ten izlenimler-1.....	59
Şekil 3. 12	Selenium Twins'ten izlenimler-2.....	59
Şekil 3. 13	Selenium Twins'ten izlenimler-3.....	59
Şekil 3. 14	İstanbul kenti silüetinde rezidanslar	60
Şekil 3. 15	Kesim, yıkama türü ve tasarıma bağlı olarak kotların farklılaşması.....	61
Şekil 3. 16	Marina City binası	62
Şekil 3. 17	Turning Torso binası.....	63
Şekil 3. 18	111 First Street kulesi.....	64
Şekil 3. 19	İstanbuldan Rezidans Örnekleri	65
Şekil 4. 1	My Home.....	68
Şekil 4. 2	Kanyon	69
Şekil 4. 3	Evidea	70

ÇİZELGE LİSTESİ

	Sayfa
Çizelge 2. 1 Algılama duyumsal bir bilgilenme	6
Çizelge 2. 2 İllüzyon ve Halüsinasyon	20
Çizelge 3. 1 Dünyadan toplu konut örnekleri	48
Çizelge 4. 1 Sortenin (1982) çevresel elemanların tanımlayıcı boyutları olarak 11 faktör grubu ve değişkenleri	71
Çizelge 4. 2 Sanoff tarafından önerilen AF sıfat çiftleri	72
Çizelge 4. 3 İmamoğlu'nun (1979) oluşturduğu anlamsal farklılaşma ölçeği	72
Çizelge 4. 4 Hershberger ve Cass'ın (1988) AF sıfatları	73
Çizelge 4. 5 Seçilen sıfat çiftleri	75
Çizelge 4. 6 Mimarların My Home'a yönelik frekans değeri	77
Çizelge 4. 7 Mimarların My Home'a yönelik ortalama değerleri	78
Çizelge 4. 8 Mimarların My Home'a yönelik ortalama değerlerinin grafiksel ifadesi	78
Çizelge 4. 9 Diğer meslek grupların My Home'a yönelik frekans değerleri.....	80
Çizelge 4. 10 Diğer meslek grupların My Home'a yönelik ortalama değerleri	81
Grafik 4. 11 Diğer meslek grupların My Home için ortalama değerlerinin grafiksel ifadesi	81
Çizelge 4. 12 Rezidans sakinlerinin My Home'a yönelik frekans değerleri	83
Çizelge 4. 13 Rezidans sakinlerinin My Home'a yönelik ortalama değerleri.....	84
Grafik 4. 14 Rezidans sakinlerinin My Home'a yönelik ortalama değerlerinin grafiksel ifadesi	84
Çizelge 4. 15 Genel olarak katılımcıların My Home'a yönelik frekans değerleri	85
Çizelge 4. 16 Genel olarak katılımcıların My Home'a yönelik ortalama değerleri	86
Grafik 4. 17 Genel olarak My Home'un ortalama değerlerinin grafiksel ifadesi	86
Çizelge 4. 18 My Home'un Chi-Square test sonucu	87
Çizelge 4. 19 Katılımcıların ortalama değerlerinin yüzde sonuçları	88
Çizelge 4. 20 Katılımcıların aritmetik ortalama sonuçlarına göre değerlendirmelerin grafiksel ifadesi	89
Çizelge 4. 21 Mimarların Kanyon'a yönelik frekans değeri	90
Çizelge 4. 22 Mimarların Kanyon'a yönelik ortalama değerleri	91
Çizelge 4. 23 Mimarların Kanyon için ortalama değerlerinin grafiksel ifadesi	91
Çizelge 4. 24 Diğer meslek grupların Kanyon'a yönelik frekans değerleri	93
Çizelge 4. 25 Diğer meslek grupların Kanyon'a yönelik ortalama değerleri.....	94
Çizelge 4. 26 Diğer meslek grupların Kanyon'a yönelik ortalama değerlerinin grafiksel ifadesi	94

Çizelge 4. 27	Rezidans sakinlerinin Kanyon'a yönelik frekans değerleri	96
Çizelge 4. 28	Rezidans sakinlerinin Kanyon'a yönelik ortalama değerleri	97
Çizelge 4. 29	Rezidans sakinlerinin Kanyon'a yönelik ortalama değerlerinin grafiksel ifadesi	97
Çizelge 4. 30	Genel olarak katılımcıların Kanyon'a yönelik frekans değerleri.....	98
Çizelge 4. 31	Genel olarak katılımcıların Kanyon'a yönelik ortalama değerleri	99
Çizelge 4. 32	Genel olarak Kanyonun ortalama değerlerinin grafiksel ifadesi	99
Çizelge 4. 33	Kanyon'un Chi-Square test sonucu	100
Çizelge 4. 34	Katılımcıların ortalama değerlerinin yüzde sonuçları	101
Çizelge 4. 35	Katılımcıların aritmetik ortalama sonuçlarına göre değerlendirmelerin grafiksel ifadesi	102
Çizelge 4. 36	Mimarların Evidea'ya yönelik frekans değeri.....	103
Çizelge 4. 37	Mimarların Evidea'ya yönelik ortalama değerleri	104
Çizelge 4. 38	Mimarların Evidea'ya yönelik ortalama değerlerinin grafiksel ifadesi....	104
Çizelge 4. 39	Diğer meslek grupların Evidea'ya yönelik frekans değerleri	106
Çizelge 4. 40	Diğer meslek grupların Evidea'ya yönelik ortalama değerleri	107
Çizelge 4. 41	Diğer meslek grupların Evidea'ya yönelik ortalama değerlerinin grafiksel ifadesi	107
Çizelge 4. 42	Rezidans sakinlerinin Evidea'ya yönelik frekans değerleri.....	109
Çizelge 4. 43	Rezidans sakinlerinin Evidea'ya yönelik ortalama değerleri	110
Çizelge 4. 44	Rezidans sakinlerinin Evidea'ya yönelik ortalama değerlerinin grafiksel ifadesi	110
Çizelge 4. 45	Genel olarak katılımcıların Evidea'ya yönelik frekans değerleri	111
Çizelge 4. 46	Genel olarak katılımcıların Evidea'ya yönelik ortalama değerleri.....	112
Çizelge 4. 47	Genel olarak Evideanın ortalama değerlerinin grafiksel ifadesi	112
Çizelge 4. 48	Evidea'nın Chi-Square test sonucu.....	113
Çizelge 4. 49	Katılımcıların ortalama değerlerinin yüzde sonuçları	114
Çizelge 4. 50	Katılımcıların aritmetik ortalama sonuçlarına göre değerlendirmelerin grafiksel ifadesi	115
Çizelge 4. 51	Yapılarla katılımcılar arasında genel olarak elde edilen sonuçlar. (1= Mimarlar, 2= diğer meslek grupları, 3= rezidans sakinleri)	117
Çizelge 5.1	Algılanan biçim özelliklerinin insanda uyandıran etkileri.....	120

2000 YILI SONRASI İNŞA EDİLEN LÜKS KONUTLARIN (REZİDANS) GÖRSEL ETKİLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Sahar MOHAMMADPOUR NAIEM

Mimarlık Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Feride Pınar ARABACIOĞLU

Çevremizdeki mimarinin, insanların yaşantısının tamamında olmasa bile bir bölümünde mutlak etkisi vardır. Mimari biçimlerin etki karakteri, çevreye çeşitlilik katarak, günümüz dünyasının giderek büyüyen çoğul yapısı içinde önemli bir rol üstlenmektedir. Binanın kişiye ne kadar olumlu veya olumsuz yönde etki ettiği üzerine yapılan yorumlar bunun bir kanıtıdır.

Günümüzde kentlerde yer alan rezidanslar, biçim özellikleri ve çağdaş mimari tasarımları ile bu etkilenmede büyük sorumluluklar üstlenmektedir. Özellikle son yıllarda kentsel alanlarda aşırı nüfus artışı ile birlikte rezidansların üretiminde de büyük bir artış göze çarpmaktadır. Dolayısıyla "Biçimlere dayanan konuşan binalar" adlı bu araştırmada yeni bir yaşam tarzı sunan rezidansların biçimsel olarak görsel etkisi bağlamında bir inceleme yapılmış, rezidans binalarını görsel açıdan değerlendirmek, insanların binalar ile nasıl bir etkileşimde bulunduklarını belirlemek ve böylece rezidans sakinleri, mimarlar ve diğer meslek gruplarının bakış açılarını ve bunlar arasındaki farkları ortaya koymak amaçlanmıştır.

Ele alınan bu çalışma, beş bölümden oluşmaktadır:

Birinci bölümde çalışmanın amacı ve literatür özetine yer verilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde algılama kavramı, algılama süreci, görsel algılama gibi gerekli tanımlamalar yapılmış ve devamında bu kavramların belli ilkelere bağlılıkları ve görsel algılamayı etkileyen biçim faktörü ele alınmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde konut kavramı ile ilgili araştırmaların devamında, toplu konutların tarihi süreci, rezidansların ortaya çıkışı, gelişimi ve algılanması üç başlık altında incelenmiş ve bu bağlamda örnekler verilerek üzerinde durulmuştur.

Dördüncü bölüm alan çalışmasıdır. Bu bölümde İstanbul kenti örneğinde rezidansların görsel açıdan insanlar tarafından nasıl değerlendirildiğinin belirlenmesi ve algılayanlar üzerindeki etkilerin karşılaştırılması amaçlanmıştır. Dolayısıyla farklı mimari biçimlere sahip olan üç farklı rezidans tipi seçilerek denekler üzerinde anket çalışması yapılmıştır. Anketin yapıldığı gruplar, mimarlar, diğer meslek grupları ve rezidans sakinleri olarak üçe ayrılmıştır. Anket çalışması sonucunda verilerden elde edilen bulguların sonuçları ve yorumları ise beşinci bölümde ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Etki, Algı, Görsel algı, Biçim, Rezidans

ABSTRACT

STUDYING THE VISUAL EFFECTS ON THE LUXURIOUS BUILDINGS BUILT AFTER 2000

Sahar MOHAMMADPOUR NAIEM

Department of Architecture

MSc. Thesis

Adviser: Assoc. Prof. Feride Pinar ARABACIOĞLU

The surrounding architecture is definitely affecting most, if not all, aspects of individuals' lives. The nature of influence of architectural designs plays a significant role in the growing multiple structure of today's world through contributing to the variety of environment. The interpretations on how much positive or negative influence does the building have on persons provide evidence supporting this argument.

Today, urban residences in cities are highly responsible for this influence with their contemporary architectural designs. Especially in recent years, the rapid growth in urban population has resulted to a high increase in the production of residences. Therefore, this research titled "Design based talking buildings" investigating the visual effects of residential buildings in the context of their designs is aimed at assessing the residential buildings in a visual manner and determining how people interact with buildings and thus putting forward the perspectives of residence inhabitants, architects and other occupational groups.

This study discussed here includes five sections:

This first section encompasses the object of the study and a brief literature review.

The second section covers the necessary definitions such as the concept of perception, perception process, visual perception, etc. and further discussions on the dependence of these concepts on certain principles and the design factor influencing the visual perception.

In the third section of the study, historical process of mass housing buildings, emerging, development and perception of residences are discussed under three separate headings and examples are given to demonstrate the issues that are raised in this paper.

The fourth section deals with a field study. This section is intended to determine how residences are perceived by people in terms of visual effects in the province of İstanbul and to compare the influences on perceived parties. Therefore, three different residence types with different architectural designs were selected and a survey was conducted with subjects. The focus groups were divided into three categories: architects, other occupational groups and residence inhabitants. The results of findings obtained from the survey study and interpretations are discussed in the fifth section.

Key Words: Influence, Perception, Visual perception, Design, Residence

1.1 Literatür Özeti

*Jhon Ruskin'e göre binalar bizi dış etkenlere karşı
korunmakla kalmamalı,
aynı zamanda bizimle konuşmalıdır [1]*

İnsanoğlu var olduğundan beri yaşamını sürdürebilmesi için doğal çevre ile iç iç geçip, çevreyi amaçlarına uygun değiştirerek kendine bir yapay çevre oluşturmuştur. Bu durum insanın çevre ile karşılıklı bir etkileşimde olduğunu belirler.

Çevre ve insan ilişkileri, mimarların üzerine önemle eğildikleri bir konudur. Mimar bir çevre yaratırken aynı zamanda burada yaşayacak bireylerin hayatını da bir ölçüde biçimlendirir. Winston Churchill'e göre insan çevresini ve yapılarını biçimlendirir; bir süre sonra ürettikleri insanı biçimlendirir. Bu özdeyiş, insan ve çevre arasındaki karşılıklı etkileşimin önemini ve yapma çevrenin insanı etkileyen ve davranışlarını biçimlendiren bir olgu olduğunu vurgulamaktadır [2]. Bu etkileşimin olması için insan görerek, duyarak, koklayarak ya da dokunarak çevresindeki dünyayı ipuçlarıyla algılar. İnsan ilk olarak gördükleri üzerinden bir değerlendirme yapmaktadır [3]. Dolayısıyla görme, diğer hislerin kapsamından daha çok bilgi türünün üretimine temel oluşturur. Bu anlamda mekandaki bilgilendirme görünüşte başlar ve çevrelerin görsel nitelikleri birey için oldukça önem kazanır. Görme duyusu sanatta olduğu kadar felsefede ve bilim tarihinde de önemlidir. Göz ışığın girdiği ve görüntüler oluşturan edilgin bir mercek sisteminden ziyade, bedenleri ve ruhları kapsayan toplumsal süreçlerin bir sonucudur.

Günümüzde bilim-sanat tartışmaları arasında olduğu gibi mimaride de görsellik önemsenmektedir. Son yıllarda yapay çevrelerde sadece temel ihtiyaçların giderilmesi amaçlanmıştır ve görsel nesnelerin tasarımında zenginlik, etkileycilik ve güzellik gibi gereksinimler oldukça zayıf düşünülmüştür. Bu tasarım kusuru ürünün kendisine yansır; son on yılda yapılan büyük ölçekli projelerden çok azı toplumun veya eleştirilerin ortaya koyduklarının karşısında tatminkar estetik karşılıklar verebilmiştir; bu hipotezi görsel tatminsizliğin insanlar ve inşa edilmiş çevre arasındaki önemli bir çatışmanın bir parçası olduğunu söyleyerek geliştirmek mümkündür [4].

Tasarım sürecinin görsel girdileri ne kadar zayıf ve yetersizse de, inşa edilmiş çevrelerde görsel nitelikler birey için oldukça önemlidir. Pek çok araştırmada, bireyin yaşadığı çevrede yönlendirme ve çeşitliliğin bir kombinasyonu olarak karmaşık görsel girdilere ihtiyacı olduğu ortaya çıkmaktadır [5]. Günümüzde insancıl bir mimari anlayışı ile tasarlanan binalar, yapay çevrelerde, görsel koşulların yaratmasında önemli bir rol üstlenmektedirler. Binalar, geniş perspektiften bakıldığında içinde yaşayan insanların psikolojisini ve yaşam enerjisini etkilemektedir. Bu doğrultuda algılama yetisine de bağlı olarak, mimarlıkta üzerinde önemle durulması gereken konulardan biri görsel iletişimidir. Görsel olarak görülen ve anlamlandırılmaya çalışılan şeylerin birçoğu biçimlerden meydana gelmektedir. Biçim ve nesneleri görerek algılarız ve onlardan gelen etkileri hissederiz. Bu durum biçimin elemanları tarafından tanımlanan sınırlarına bağlıdır.

Bir binanın biçimi sadece işlevsel ve yapısal verimliliğe bağlı değildir [6]. Binalar işlevlerini gerektiği gibi yerine getirmeleri kadar aynı zamanda anlattıkları da önemlidir. 17.yüzyılda Perrault'un, 18.yüzyılda Boullée, Ledoux ve diğerlerinin öncülük ettiği "mimari karakter" tartışmalarında amaç temel geometrik biçimler ve uygulamalı simgeler sistemi için bir temel oluşturmak veya yeni bir biçim dili kurmaktır: binaların kullanım amacının ve karakterinin kolayca anlaşılmasını sağlayacak, basit geometrik biçimlere dayanan bir "konuşan mimarlık". 1970'lerde mimar ve kuramcılar, modernizmin tamamen nesneye odaklanmasına tepki duyarak nesne ile özne arasında bir dolayım yolu aradılar [7]. Modern mimaride, görselliğin ve cephe dilinin öneminin ortaya çıkmasıyla tasarım eylemi büyük ölçüde görsel algıya hitap eden biçim yaratma uğraşına indirgedi [8] ve 20. Yüzyılda Le Corbusier, bu geçmiş fikirlerden yola

ıkarak, yapılarında kolayca kavranabilen basit geometrik nesneler kullanmayı önerdi. Günümüzde, mimarlar görsel algı yolu ile bilinçli olarak, biçimci anlayışta, insanları daha yoğun etki altına almaktadırlar.

1.2 Tezin Amacı

Mimari rnlerin taşıdığı biçim özellikleri insan ve yaşam üzerindeki etkisi önemli bir araştırma konusudur. Özellikle son yıllarda kentin hemen her yerinde inşa edilen rezidanslar genel olarak büyüklüğü, yüksekliği, biçim özellikleri ve modern ve ağdaş mimari tasarımları ile bu etkilenmede büyük sorumluluklar stelenmektedir. Rezidansların görülme, dikkat edilme, tanınma ve akılda kalma olasılıkları, çevresindeki binalara ve diğer çevresel öğelere göre daha da baskındır. Ayrıca rezidanslar konfor ve sunduğu tesisler açısından genel olarak aynıdır, fakat biçim açısından çok sayıda seçenekle farklılaşmaktadır. Bu biçimsel eşitlemeler insanların yaşam kalitesini değiştirmeyebilir, ama algılanışını farklılaştırır. Bu nedenle İstanbul kenti örneğinde rezidans binalarını görsel açıdan değerlendirmek, insanların binalar ile nasıl bir etkileşimde bulunduklarını belirlemek ve böylece rezidans sakinleri, mimarlar ve diğer meslek gruplarının bakış açılarını ortaya koymak, varsa farklılıkları ve benzerlikleri saptamak amaçlanmıştır.

1.3 Hipotez

Günümüzde rezidanslar, pazarlama sürecinde üzerine yüklenen imajlar ve farklı özellikleri ile ön plana çıkarılarak insanlara sunulmaktadırlar. Bu konut projeleri, yalnızca mimari nitelikleri ile değil, bu niteliklerin ön plana çıkaran ve satın alınması yönünde geliştirilen pazarlama taktikleriyle de dikkat çekmektedir. Rezidans sakinleri her gün bina ile karşı karşıya gelmesinden dolayı binaları gerçek haliyle algılarken, diğer insanlar rezidansları görkemli mimariler şeklinde algılamakta, sadece gördükleri üzerinden bir değerlendirme yapmaktadır. Ancak rezidansların biçimsel algılanışı, tasarım konusunda eğitim almış mimarların mesleki olarak alınan eğitimin verdiği gözlemden dolayı diğer insanlar arasında farklılık göstermektedir. Mimar bir biçimin algılanmasının yanında, asıl olarak bu algıyı sağlayan ve ortaya konulan özgün fikir ile

ilgilenmektedir. Dolayısıyla rezidanslar görsel olarak algılayan mimarlar, diğer meslek grupları ve rezidans sakinleri arasında algısal farklılıklar oluşturmaktadır.

BÖLÜM 2

ALGILAMA

İnsanın dış dünyadaki bütün nesnelerle ilişki kurması, aynı zamanda bunlara ilişkin birtakım bilgiler alarak belli bir davranışı ortaya koyması, nesnelerin algılanması ile meydana gelmektedir. İnsan ve mimari arasındaki ilişkide ise sürekli bir karşılıklı etkileşim bulunmaktadır. Bu etkileşim nesnelerin gönderdiği uyarıcıların insan tarafından algılanması ile gelişir.

2.1 Algı ve Algılama Kavramı

Algılamayı, karmaşık bir olgu olması sebebi ile belirli bir tanımlama içerisinde açıklamak zordur. İnecoğlu (2010) algılamayı insanın dış dünyadaki soyut veya somut nesnelere ilişkin, aldığı duyumsal bilgiler olarak tanımlamaktadır. [10].

Aydınlı'ya (1986) göre algılama çevreden gelen uyarıcı etkilerin duyu organları tarafından hissedilmesi ve kavranmasına ilişkin zihinsel bir süreçtir ve bireyin ilgi ve tutumlarına bağlı olarak etkinlik kazanır. Moles (1968) ise algılamayı "seçmek" olarak tanımlar. Bu anlamda çevreyi anlamak seçimsel algılamanın kurallarını bilmekle gerçekleşir [2].

Algılama duyumsal bir bilgilenme olarak tanımlandığında, çevre hakkında bilgi edinmeyi sağlayan alıcılardan, yani duyma, tatma, görme, koklama, dokunma duyularından oluşan beş duyu organından yola çıkılmaktadır. Bu doğrultuda algılama, öz olarak insanın fizyolojik özelliğidir.

Çizelge 2.1 Algılama duyumsal bir bilgilenme [10]

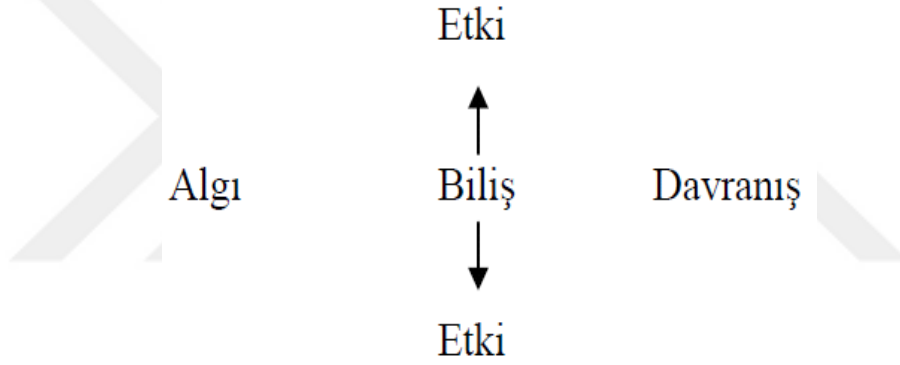
<i>Algılamak =</i> Herhangi bir	<i>olayı nesneyi</i> <i>ilişkiyi</i>	görmek dokunmak duymak tatmak koklamak hissetmektir.
------------------------------------	---	---

Gür (1996) insanı bir algı, biliş ve davranış mekanizması olarak tanımlar.

Algı: Duyular yolu ile çevreden bilgi alma eylemidir.

Biliş: Yorumlama, belleğe gönderme yapma, duyumsama eylemidir

Davranış: Amaç ve güdüler doğrultusunda bir etkiye karşı verdiği yanıtlardır [11].

Şekil 2.1 Algı, biliş, davranış mekanizması olarak insan

Başka bir tanımlamada Psikolog Morgan (1995) algıyı, duyumları yorumlama, onları anlamlı hale getirme süreci olarak tanımlamakla birlikte, duyum süreci ile ilişkilendirmektedir [16]. Bir başka deyişle Atrikson (2006), psikoloji alanında kendi çalışmaları çerçevesinde, algıyı “çevredeki uyaran örüntülerinin organizasyonu ve yorumlanması süreci” olarak belirtmektedir [12]. Tanımlardan yola çıkarak algılama psikolojik bir olgudur ve dış müdahalelerle kontrol edilip yönlendirilebilir.

“Algı, gözlerin dış dünyaya dair kaydettikleri ile sınırlandırılmaz bir algı edimi, asla yalıtılmış değildir; sadece geçmişte yapılmış ve bellekte yaşayan sayılamayacak kadar çok benzer edinimden oluşan bir akışın en son evresidir. Keza geçmişin ürünleri ile birlikte depolanan ve bu ürünlerle karışan şimdiye ait deneyimler, gelecekte

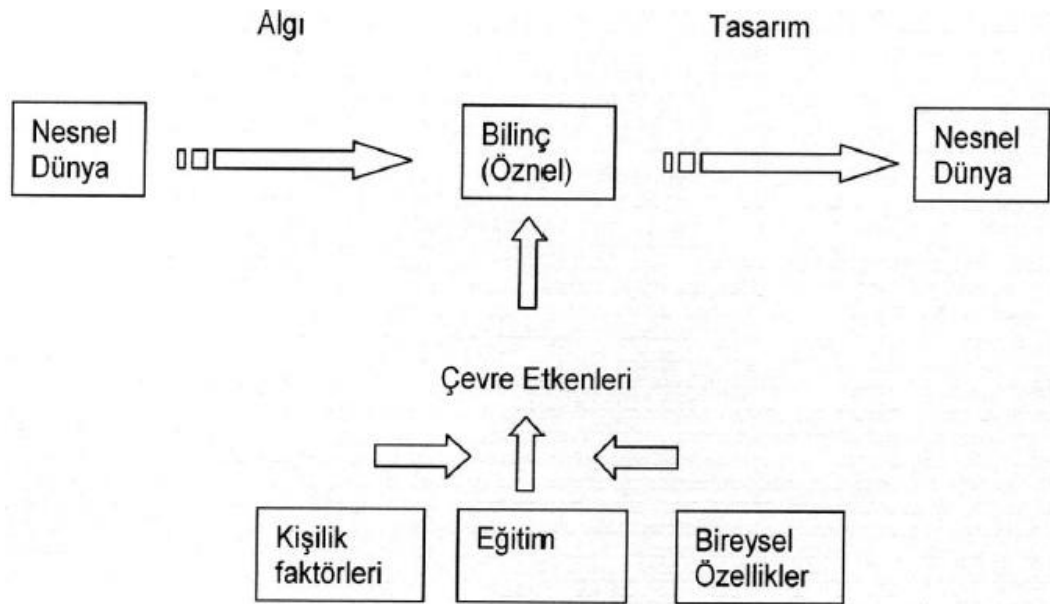
algılanacakları da önceden koşullandırır. Bu yüzden daha geniş anlamıyla algı, zihinsel tasavvuru ve onun doğrudan duyuşal gözlemle olan ilişkisini de içermektedir” [13].

İnsan algılamayı belirleyen işlemlerin farkında olmadan, çevresindeki olup biten her şeyi görme, işitme ve dokunma gibi duyu organları ile algılar. Daha sonra eşyaları zihninde anlamlı bir bütün olarak biçim, şekil, ses veya görüntü halinde organize eder. Örneğin bir saate baktığında onu bir zaman dilimi aynı zamanda bir bütün olarak algılar. Tanımadığı yabancı bir cisim gördüğünde ise, onu önceden hatırladığı benzer bir biçime benzeterek algılar [14].

Algı; “Ruh bilimi bir şeye dikkati yöneltmek o şeyin bilincine varma, idrakı”dır [15].

Sonuç olarak Baymur'e (1994) göre algılama, “duyularla farkına varma” ve “akıl yoluyla bilgi alma” olmak üzere iki anlamı da içermektedir [16].

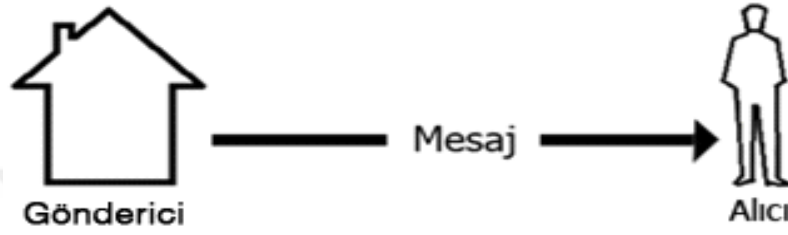
Tanımlardan yola çıkarak, nesnel dünyanın öznel bilince aktarılması (algı) ve öznel değerlerin nesnel değerlere dönüştürülmesi (tasarım) sırasında kültürel-sosyal-ekonomik çevre etkenleri ve insanın eğitimi, kişiliği ve bireysel özellikleri etkili olmaktadır.

Şekil 2.2 Algı-tasarım ilişkisi [17]

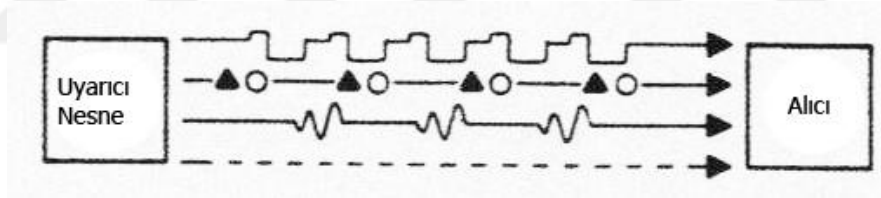
2.2 Algılama Süreci

Algılamada en önemli etkenlerden biri nesneden gelen uyarıcılardır. Çevrede görülen her şeyin mutlak bir uyarıcı niteliği vardır. İnsan çevresiyle sürekli iletişim kurarak duyu organları ve duyum mekanizmaları ile çevresinden uyarılar alır. Çevreden gelen uyarılar sahip olduğu enerji düzeyiyle zengin ve anlamlı bilgiler içerir. İnsan süregelen yaşamını, bu bilgiler sayesinde anlamlandırır, bu durum duyu organları tarafından beyine uyarım göndermesiyle meydana gelir.

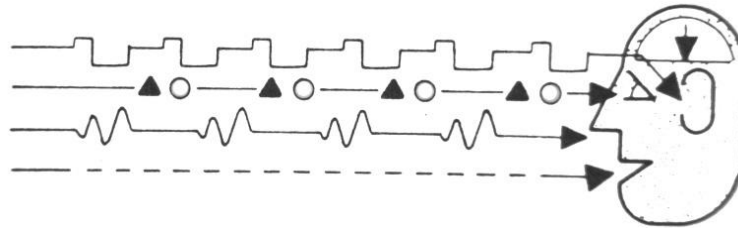
Şekil 2.3 Gönderici, mesaj ve alıcı [18]

Dışardan gelen uyarıcı nesneler kişiye çeşitli mesajlar gönderebilir, örneğin: bir bina, binanın rengi, malzemesi, duman kokusu, vb.

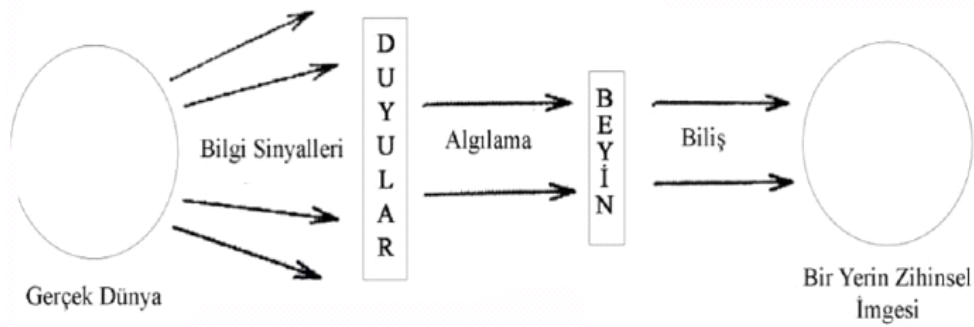
Şekil 2.4 Çeşitli mesajlar [18]

Çevreden canlı varlığa çarpan bütün fiziksel uyarıcılar, duyum sayesinde sinirsel, kimyasal ya da elektriksel enerjiye çevrilerek belli sinir yollarından geçerek beyine ulaşırlar. Beyinde işleme olayı gerçekleştikten sonra bilgi oluşur ve depolanır. Bu süreç algılama sürecidir [19].

Şekil 2.5 Duyu organları ile çevreden gelen uyarıların alınması [18]

Algılama bireyin duyuşal verileri anlamlandırması ve aynı zamanda yorumlaması bir süreçtir [20]. Bu anlamlandırmalar ve yorumlamalar, kısmen nesnel gerçeklerle, kısmen de an itibarı ile sahip olunan öznel bilgilerle yapılmaktadır. Algılamanın olduğu sırada, çevreden gelen uyarıcılar, doğrudan saf bir şekilde algılanamaz [21]. Belki beyin, duyu organlarından gelen duyuşlarla birlikte, kişinin edindiğı bilgilerden, beklentilerinden, zihinsel kuruluşundan, geçmiş yaşantılarından, toplumsal ve kültürel değerlerinden ve pek çok başka içsel faktörden etkilenecek, gelen duyuşları seçer, bazılarını ihmal eder ve elde ettiğı yeni bilgiyi kategorize ederek mevcut bilgileriyle değerlendirir. Böylece algılama kişinin, bilgileri, deneyimleri, kişisel ve toplumsal değerleri ile bağlantılı olarak karmaşık bir olgudur [19]. Bunun sonucunda çevrenin insana gönderdiği mesajlar ve bunların algılanması ilgi, tutum ve değerlerle bağlantılı olarak etkinlik kazanır; bu anlamda uyarıcı etkilerini algılamak, kişinin ilgi ve tutumuna bağılı olarak değışir [2].

Şekil 2.6 Bir yerin algılanması [22]

“Algılama sürecini Arnheim şöyle açıklar;

1. Organizmanın çevresinden gelen uyarılar (stimulus) organizma tarafından algılanır. Bu anlamda algılama, uyarılar yoluyla bir uyarının varlığından bilgi sahibi olmaktır.
2. Algılanan şey beyne iletilerek, beyin tarafından eski deneyimler yoluyla yorumlanır.
3. Algılanan şey uyumlandırılıp kavrandığı zaman biliş olur, yani organizmanın tanıdığı ve bildiğı şey.
4. İlk uyarıya tepki göstermek, önceden bilinen bir imgeye gönderme yapmak anlamına gelir [23].

2.3 Algılama Kuramları

İnsanın algılayışı birçok etken altında meydana gelmektedir. Algıyı dikkat, hazırlayıcı kurulum, güdülenme, öğrenme ve duyuşsal yoksunluk etkileyebilmektedir [24]. Bunlar şu şekilde açıklanmaktadır:

Dikkat: Bazen insanın duyu organları çok fazla sayıda uyarıcıyı alır. Uyarıcı miktarı arttıkça birkaçı net bir şekilde algılanırken, bazıları ihmal edilir, böylece seçme zorunluluğunu ortaya çıkar. Belirgin olarak algılananlara önceden öğrenilmiş bilgi ve deneyimler denebilir [19]. Morgan’a (1999) göre algılar devamlı değişmekte ve hiçbir uyarıcı dikkatin uzun süre egemenliği altında kalamamaktadır. Örneğin birey ders çalışırken veya bir müzik aleti çalarak ara ara çevredeki olayların farkına varır. Böylece dikkatin odaklanması gereken faaliyetlerde bile dikkat, birinden diğerine kayabilir [25].

Genel olarak dikkati yoğunlaştıran nesneler ve olaylar algılanmaktadır. Şiddet ve büyüklük, tekrar, zıtlık ve hareket, dikkatin yoğunlaşmasını etkileyen faktörlerdir.

- **Şiddet ve büyüklük:** Bir uyarıcının şiddeti veya büyüklüğünün artmasıyla birlikte uyarıcının algılanma ihtimali de artar. Örneğin bir ışığın parlaklaşması, sesin şiddetlenmesi, büyük puntolu yazıların daha belirgin olması dikkati kendine çekerek diğerlerine göre daha önce algılanır.
- **Tekrar:** Tekrar edilen uyarıcıların fark edilme olasılığı diğerlerine göre daha yüksektir. Örneğin uyarı için 5-6 defa duvara vurmak dikkat çekicidir.
- **Zıtlık:** Aynı ortamda çevrenin geri kalan kısmı ile zıtlık içinde bulunan durumlar, algıda seçiciliğe neden olur. Örneğin beyaz duvarın üzerinde olan siyah leke daha fazla fark edilir.
- **Hareket:** İnsanların harekete karşı aşırı duyarlı olması nedeni ile hareket eden nesneler diğerlerine göre daha dikkat çekicidir. Yanıp sönen ışıkların fark edilmesi buna bir örnektir.

Hazırlayıcı kurulum: Çevredeki dış etkenlerden başka, bireyin içinden gelen ve birden fazla uyarıcı karşısında sadece bir uyarıcıya dikkat etmesine yol açan etkenler de bulunmaktadır. Birey neyi bekliyorsa, onu algılar. Bu duruma “hazırlayıcı kurulum”

denmektedir. Örneğin bir anne gece ağlayan bebeğini duyabilir, ama kapının sesini duyamayabilir ya da bir doktor gece gelen bir telefonun sesini duyarken, çocuğunun ağlamasını duymayabilir. Bu durum, insanın neyi algılamaya hazır olduğu veya gerçekleşmesini beklediği eylem ile ilgilidir.

Güdülenme: Güdülenme, algı üzerinde önemli bir etkisi olan bir etkidir. İnsan bir şeyi algımlarken, fazla ve gereksiz bilgileri önemsemez, sadece kendi amaçları doğrultusunda görmek istediklerini görür ve duymak istediklerini duyar. Örneğin, fotoğrafçı, bir kartalın resmini çekmek istiyorsa, onu yakalayacağı ana konsantre olmuşken bir çok kuş çeşidini görmeyebilir.

Öğrenme: Daha önceki bilgilerin ve deneyimlerin izleri bellekte kalır. Yeni bir algılama söz konusu olduğunda, insanın geçmişte öğrendikleri, bellekten çağırılarak yorumlanır ve yeni bir algıyı birleştirerek ona yeni bir anlam kazandırır. Böylece insanın yorumlayarak elde ettiği ve özgünleştirdiği bu anlam artık algılanmış ve belleğe yerleştirilmiştir [25].

Duyusal yoksunluk: Duyusal yoksunluk kişilerin duyusal yaşantıdan yoksun bırakmak anlamına gelmektedir. Duyu girdisinin herhangi bir değişikliği, bozulması, yetersizliği ya da yoksunluğu, algılamayı olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu konuda yapılan araştırmalarda, duyusal problemi olmayan deneklerin, belirli bir süre sonra duyusal uyarılardan yoksun bırakılarak, algılarında önemli değişiklikler gözlenmiştir [25]. Örneğin reklamlar yeni bir ürünü tanıtmak amacıyla onun en iyi, en kaliteli olduğunu iddia ederler. Ancak reklamlar her zaman gerçeği yansıtmayabilirler. Böylece ürünün eksik ve zayıf yönlerinin ortaya çıkmasıyla birlikte insanın algısında çeşitli değişiklikler meydana gelir.

J.Lang (1974) çeşitli kuramcılar tarafından geliştirilmiş olan bu genellemeyi, temel özellikleri yönünden, detaylı olarak iki grupta toplamıştır:

- Duyuma dayalı algılama kuramları
- Bilgiye dayalı algılama kuramları

2.3.1 Duyuma Dayalı Algılama Kuramları

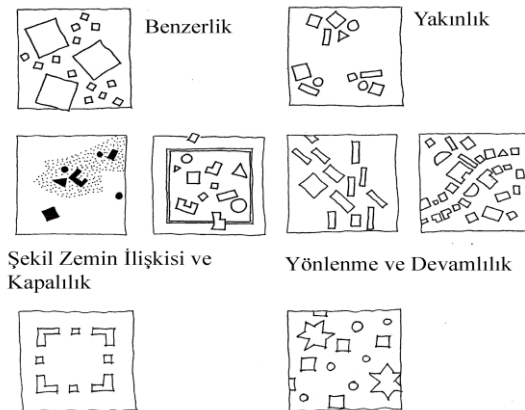
Duyuma dayalı algılama kuramı, duyular aracılığıyla edinilen ve bunların beyinde bir araya gelişinin nasıl olduğunu açıklamaya çalışan bir kuramdır. Duyuma dayalı algı teorilerinin birincisi; görgücülük (Empricism), ikincisi; dönüştürücülük (Transactionalism), üçüncüsü; usçuluk ve doğuştancılık (Rationalism, Nativism); ve dördüncüsü biçimci Kuram (Gestalt Theory) olmak üzere dört gruba ayrılır.

Görgücülük (Empricism): Bilginin tek kaynağının görgüsel deney olduğunu ileri süren öğretilerdir. Bilgilerin görgül olduğu savı doğuştan ve ustan olmadığı anlamındadır. Bilginin görgüselliliğinin duyulardan, algılardan, deneylerden geldiği savını kapsar.

Dönüştürücülük (Transactionalism): Dönüştürücüler her bireyin algı dünyasının gizliliğini vurgular. Bir bireyin hayat hikâyesi, güdülere ve diğerlerinin bir işlevi olarak neyin algılandığını sorarak, bireylerin kendi dünyalarını yarattıklarını söylerler.

Usçuluk ve Doğuştancılık (Rationalism, Nativism): Doğuştancılık, her türlü ruh etkinliklerinin varlıkla birlikte var olduğunu ve dışardan gelmediğini ileri süren öğretilerdir.

Biçimci Kuram (Gestalt Theory): Gestalt Kuramının özgün odağı davranış değil, insan algısı ve diğer bilme süreçleridir. Gestalt psikologları, ruhsal olayların bütününe ve örgütüne dikkati çekmişlerdir. Onlara göre, yaşantılar bütün ve karmaşık olaylardır. Bunlar fiziksel ve psişik, çevresel ve içsel birçok etmenin belli biçimlerde örgütlenmesinden meydana gelmektedir. Böylece oluşan bütünde, içindeki öğelerin toplamından daha fazla bir şeyler olup, kendine özgü nitelikler gösterir.

Şekil 2.7 Gestalt kuramında algıyı güçlendiren ana ilkeler [26]

2.3.2 Bilgiye Dayalı Algılama Kuramları

Bilgiye dayalı algılama kuramı, J.Gipson ve Elaenor Gipson (1950) tarafından ileri sürülmüştür. Kuram, bireyin algısını oluşturan iki farklı bölümden meydana gelmektedir. Birincisi, nesnel dünyanın algısı; renkler, dokular, yüzeyler, kenarlar, biçimler vb. gibi mekânın fiziksel özellikleridir. İkincisi ise başlıca insanın dikkat ettiği yararlı ve anlamlı şeylerdir; genellikle daha alışkın olduğu nesneler, yerler, kişiler, işaretler ve yazılı simgelerdir.

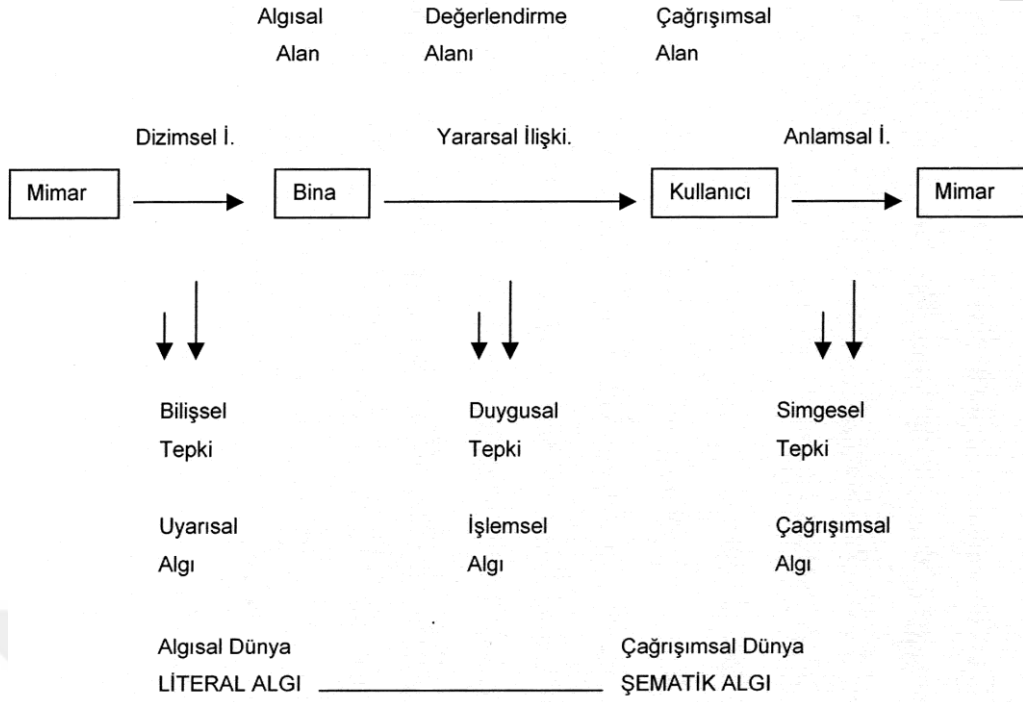
Algılanan nesnelerin dünyası, dikkat edilme ve anlamlandırma açısından çok karmaşıktır ve bireyin algıları seçicidir. Daha öncede belirtildiği gibi, bazı özellikler sürekli kalırken bazıları ihmal edilir. Gibson (1950) bu iki algı düzeyini “Literal” ve “şematik” algı olarak ikiye ayırmaktadır [5].

Literal Algı:

- Nesnel ya da uzamsal dünyanın algısı
- Çevrenin doğrudan deneyimi
- Değişmez bir geri plan
- Evrensel
- Renk, doku, yüzey, kenar, eğrilikler, biçimler algısı
- Uyarma olayı ile ilişkili
- Anlamla ve zihinsel işlemlerle bağımlı değil
- Şematik algının ön koşulu

Şematik Algı:

- Anlamlı ve yararlı şeyler dünyası
- Alışkın olduğumuz nesneler, yerler, kişiler, işaretler, yazılı simgeler dünyası
- Günlük algı
- Zaman içinde bireyden bireye değişen, öznel
- Seçici olma [5]

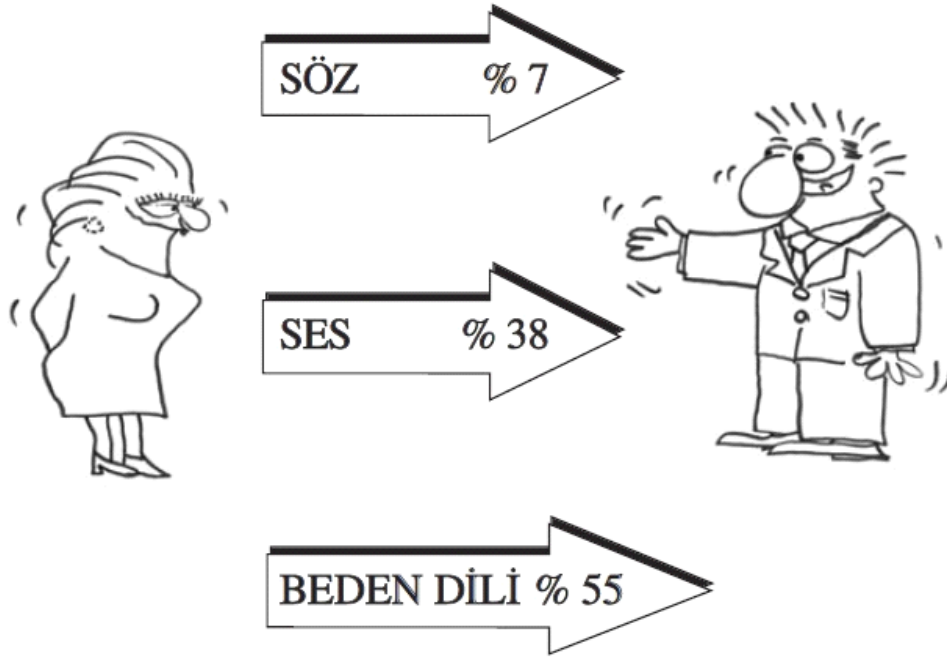
Şekil 2.8 Literal ve şematik algı alanları [17]

Fizik araştırma yöntemleri ile nesnel ya da uzamsal dünyanın izlenimlerinin incelenmesi Gibson tarafından ileri sürülmüştür. Literal algının anlamla ya da zihinsel işlemlerle bağımlı olmadığı, öncelikle, uyarma olayı ile bağımlı olduğu ise Gibson'un diğer bir hipotezi olarak belirlenmiştir. Bu hipotez, “duyum olayı şu andaki uyarmaya bağlı iken algılama geçmiş uyarmalara ve belleğe bağlıdır” şeklindeki duyuma dayalı algılama kavramlarına ters düşmektedir.

Gibson'a göre, görsel algıda başlıca öğrenme deneyimi biçimlerin bir araya getirilmeleri ile değil, bunların boyutları, özellikleri ve niteliklerindeki küçük farkların ayırılmasına varılması ile gerçekleşir. Bir başka deyişle, algısal öğrenme uyarıcının değişkenlerine dikkat etmekten oluşur [5].

2.4 Görsel Algılama

Prof. Dr. Albert Mehrabian ve Ferris'in 1967'de yaptığı bir araştırmanın sonuçlarında, iki insan iletişim kurarken, bir mesajı iletirken, kullandığı üç etki kanalı (Söz, Ses, Beden Dili) karşılaştırıldığında, beden dilinin 55%, sesin 38% ve sözün ise 7% oranında algılandığı ortaya konulmuştur [27].

Şekil 2.9 Mesajın ulaşma kanalları [27]

Bu araştırmadan çıkan sonuçlar bize görsel iletişimin insan üzerinde olan etkisinin ne kadar fazla olduğunu belirlemektedir.

Mimarlık geçmişten günümüze kadar, bilim-sanat tartışmaları arasında sanatsal bir akım olmakla birlikte görsel yanı ağır basan bir grup içinde yer almaktadır. Dolayısıyla görsel bilgi birikiminin ve görsel bilinç düzeyinin geliştirilmesi, algılama yetisine bağlı olarak, mimarlıkta üzerinde önemle durulması gereken konulardan biridir.

Birey, çevreden alınan bilgilerin büyük bir kısmını, yaklaşık yüzde seksen fazlasını, görme duyusuyla gerçekleştirir [28]. Bu anlamda görme duyusu mekanın algılanmasında, anlamlandırmasında, genel olarak çevresiyle ilişki kurmasında diğer duyu organlarına göre daha büyük bir etkiye sahiptir ve önemli bir boyut olarak karşılanmaktadır.

Görsel algılama biyolojik bir süreçtir. Bu sürecin işleyişinde psikolojik etkenler de etkilidir. Biyolojik açıdan bakıldığında birey sadece çevresindeki dış etkenlerden oluşan görüntü karmaşıklığını görür, ancak psikolojik açıdan bakıldığında, birey çok çeşitli renklerden, biçimlerden oluşan bu görüntü kalabalığında, her an pek çok şeyle karşılaşır ve onlar hakkında hissiyat oluşturur [10].

Gal ve Linchevski (2010) görsel algılamayı duyuşal ve zihinsel süreçlerden gelen görsel bilgilerin algılanması, aynı zamanda işlenmesi olarak tanımlamaktadır [30]. Bu anlamda görsel algılama, bireylerin kavramlara ilişkin farkına varma, onları ayırarak önceki deneyimlerle ilişkin, yorumlama sürecidir [29]. Birey görsel bilgilerin algılanması doğrultusunda algılanan kavrama ilişkin, ilk olarak görüntüleri yüzeysel olmak üzere genişlik ve yükseklik olarak iki boyutta algılar. Birey bu süreç sonrasında, görsel algı alanına giren kavrama ilişkin bir örüntü oluştururken, derinlik algısı üçüncü boyut olarak ortaya çıkar. Daha sonra kavramı anlamlandırmak için kültürel alt yapısını kullanarak ona bir kimlik kazandırır [30]. Görsel bilgilerin algılanması sürecini belirleyebilmek için bu sürecin nasıl gerçekleştiğini, yani gözün ve zihnimizin görsel veriyi nasıl aldığını ve yorumladığını da bilmek gereklidir.

2.4.1 Görsel Algılamanın Oluşumu

Görsel algının oluşması için ışık, sağlam bir göz ve beyinde olan bir görme merkezi gereklidir. Göz sisteminde ışığa duyarlı alıcı bir tabaka mevcuttur. Işık söz konusu nesnelerden gözümüze çarpar. Nesnelerin yüzeylerinden yansıyan ışık uyarımları sinir lifleriyle toplanır. Bu süreç sonrasında sinir lifleri tüm uyarımları görme siniri denilen iletiliciye beyine gönderir, veriler beyinde bir işleme sürecinde değerlendirilir ve sonucunda görsel algılama oluşur.

Görsel algılamanın gerçekleşmesinde, görmek biyolojik ve psikolojik olarak ikiye ayrılır. Görmek biyolojik anlamda anlık bir eylem olarak "bakmak" demektir. Ancak psikolojik açıdan görmek daha genel bir bakış açısı gerektirir. Bu durum bireyin duyuşal yönden de görmeye hazır olması anlamına gelmektedir. Dolayısıyla bireyin gördüklerinde baktıklarından çok daha önemli anlamlar yüklenir. Böylece görme eylemi, görülen şeylerin fiziksel olarak kaydı değil, tam tersine belirgin yapısal dokular ya da örüntülerin algılanmasıdır [31]. "Bu noktada bakmakla görmek arasındaki ince çizgi mekansal algımızda belirgin farkları içerir. Bakma eylemi görme duyusunun en basit hali ile yorumlama yapılmadan mekanın bütününe ilişkin genel bir bilgiyi içerirken, görme eylemi ise o mekan içerisindeki nesnelere ve onların özelliklerine yoğunlaşmayı gerektirir. İşte bu nokta da algılama gerçekleşir" [14]. Arnheim'e (1970) göre bakmakla görmek, gevezelik etmekle anlamlı konuşmak kadar farklı şeylerdir. Birey görmek

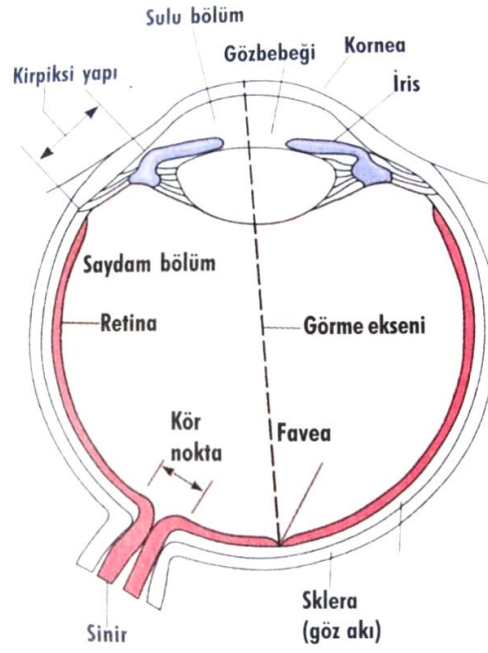
istiyorsa gözü ve zihni beraber çalışmalıdır. Bu durum algılamanın zihinsel süreçte düşünme ve öğrenme kavramlarının duyu organları ile birlikte bir bütünlük oluşturması gerektiğini ortaya koymaktadır [32].

2.4.2 Görme Duyumunun Gerçekleşmesi

Görme yetisi üzerine ortaya çıkan teoriler Antik Yunan'da yaşamış düşünürler tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu dönemde, gözden gelen görüntü bilgisiyle merkezi sinir sisteminin karşılıklı ilişki içerisinde olduğu düşünülmüştür. Bu düşünce, izleyici tarafından oluşturulan görüntü ve görüntülenen nesne arasındaki etkileşimdir. Antik Yunan'ın önemli hekimlerinden Galen tarafından savunan bu görüş, Eflatun ve Stoacı felsefeciler tarafından irdelenmesine rağmen, Aristo bu yaklaşımın doğruluğunu reddetmiştir [33].

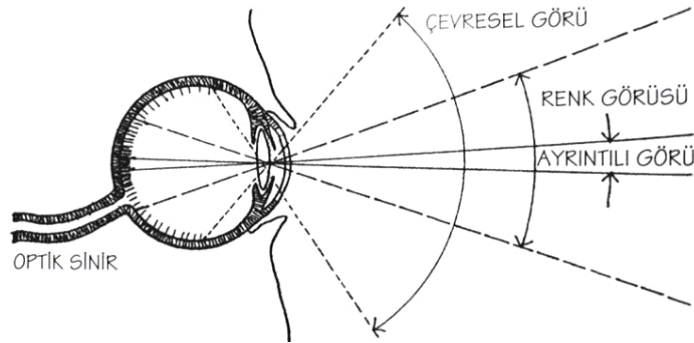
Fiziksel yapısıyla görsel duyumun niteliğini belirleyen göz, duyu organlarında, yapısı en karmaşık olandır. Göz sert tabaka, saydam tabaka (kornea), göz bebeği, göz merceği ve ağ tabaka (retina) kısımlarından oluşmaktadır. İnsan gözü, yanları ve arkası ışığı geçirmeyen, ön duvarı ise saydam olan küresel bir biçime sahiptir. Göz küresi, üstçene, elmacık ve ön kafa kemiklerinin oluşturduğu göz çukuru denilen kemikten oluşur ve gözü dıştan gelebilecek darbelere ve sarsıntılara karşı korur.

“Göz iki sistemi içerir. Biri imgeyi oluşturur, diğeri imgeyi elektriksel itkilere dönüştürür (Şekil 2.10). İmge oluşturan sistem tıpkı bir kamera gibi çalışır. İşlevi, nesnelerden yansıyan ışığı odaklamak, böylece nesnenin imgesini, göz küresinin arkasında ince bir tabaka olan retina üzerinde şekillendirmektir. İmge oluşturan sistem, kornea, gözbebeği (pupil) ve mercekten oluşur. Bunlar olmadan ışığı görebilir, ancak şekilleri seçemeyiz. Kornea, gözün şeffaf ön yüzeyidir; ışık buraya girer ve ışınlar buradan içeri geçtiklerinde imge oluşmaya başlar. Mercek, ışığın retina üzerinde odaklanma sürecini tamamlar ve farklı uzaklıktaki nesneleri odaklamak için biçim değiştirir” [12].

Şekil 2.10 Sağ gözün görünüşü. Göze giren ışığın retinaya ulaşana kadar geçtiği kısımlar [12]

insanın nesnelere odaklanması ve detayları algılaması oldukça dar bir görme konisiyle sınırlıdır. Birey görsel alanını incelerken, gözleri sürekli olarak hareket eder, tarama yapar ve görsel malzeme toplayabilmek için belirli yerlere odaklanır [34].

Şekil 2.11 Gözün görüş açıları [34]

İnsanın görme alanı 180 derecelik bir açıya sahipken en detaylı görüşler göz merceğinin aksındaki 3 derecelik açı içerisinde gerçekleşir. İnsan başını sabit tuttuğu zaman gözler tarafından algılanan çevre, görsel alanı oluşturur.

Göz tarafından alınan uyarıcılar ve beyin tarafından anlamlı hale gelmeleri, belirli ilkeler çerçevesinde gerçekleşir. Bu ilkeler, görsel algılamanın özellikleridir.

2.4.2.1 Görsel Algılama Kişiden Kişiyeye Farklılık Gösterir

Görsel uyarılar tarafından ortaya çıkan görsel algı, bireye göre değişen bir olgu özelliğine sahiptir. Algılama aracı olan duyu organlarının hangisi gelişmişse algılama da onunla gerçekleşir. Buna en basit örnek kulakları duymayan insanlardır. Bu insanlar görsel algılarını geliştirerek ve karşılarındaki insanların dudak hareketlerini takip ederek onlara anlatılmak istenen sözleri rahatlıkla anlayabilirler [8].

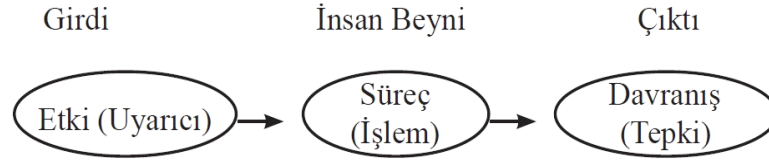
Görsel algılamanın gerçekleşmesinde etkili olan bireyin duyu yapısı, yaşantılarının en ufak parçalarını bile anlamlı bir bütün olarak yorumlar. Örneğin insan kendini mutsuz ve karamsar hissettiğinde gökyüzünün mavisi, doğanın yeşili ilgisini yeterince çekmeyebilir, ancak mutlu ve iyimser olduğu anda çevresindeki parlak renkleri çok daha çekici ve ilginç olarak algılar.

“Bireyin neyi nasıl göreceği ve algılayacağı, hangi görüntüleri algılayıp hangilerini algılayamayacağı, duysal olarak algıladığı görüntülere ne tür anlamlar ve değerler yükleyeceği, büyük ölçüde onun bilgi birikimi ve yaşam deneyim alanıyla da ilişkilidir” [10]. Davies'e göre bireyin bilgisi, deneyimleri ve inançları, algısını etkilemekle birlikte aynı zamanda deneyimini de biçimlendirir [35]. Dolayısıyla görsel algı ve kişinin deneyimleri arasında önemli bir ilişki söz konusudur. Örneğin sanatsal bir konuda, bir sanatçının doğayı algılama ve gözlemlemesi ve baktığı şeyden haz alma şekli, diğer alanlardaki insanlara göre, farklıdır.

İnsan, çevresindeki çok yönlü mesajların algılamasında, amaçlarına uygun bilgiler alır. Duyuları sağlıklı çalışan iki kişi aynı ortamda bulunursa, herkes kendi amaçları doğrultusunda gördüklerini seçer, onları farklı bir şekilde algılar ve farklı tepkiler verir. Örneğin sivil bir ortamın içinde, bir polisin algıladığı şeyler ile halktan birinin algıladığı şeyler farklıdır [8]. Aynı şekilde alışverişe giden iki arkadaştan, ayakkabı ihtiyacı olan ayakkabıyı, çanta ihtiyacı olan çantayı görür. Karınları acıktığında ise yemekleri fark ederler çünkü açlık ihtiyacı alışveriş ihtiyacının önüne geçmiştir veya yorulduklarında ilk olarak dinlenebilecekleri yerleri algılarlar.

2.4.2.2 Görsel Algılama Davranışı Yönlendirir

Görsel olarak algılanan her şey içsel ve fiziksel eylemler için bir uyarıcıdır. Görsel uyarıcılarından gelen etki insan üzerinde çeşitli duygu ve düşünceler oluşturarak tepkiye ve bu anlamda davranışa dönüştürebilir. Görsel algılama davranışları yönlendirerek eyleme geçirir.

Şekil 2.12 Basitleştirilmiş “etki-tepki” ilişkisi [10]

Uyarıcılardan gelen etkilerin çeşitli olduğu gibi, bu uyarıcılara gösterilen tepkiler de çeşitlidir. Bu tepkiler fiziksel ve psikolojik nitelikli, birbirinden farklı birçok davranış içermektedir. Fiziksel açıdan bakıldığında birey tehlikeyi fark ettiği zaman kaçar. Bu anlamda korunma duygusu kişinin algısını etkiler. Psikolojik açıdan ise birey güzel bir şeyin karşısında kendini iyi hisseder, rahatlar ve davranışları olumlu yönde etkilenir. Aksine beğenmediği zaman keyfi kaçar ve davranışları olumsuz yönde etkilenir.

2.4.2.3 Görsel Algılama Yanılmaları

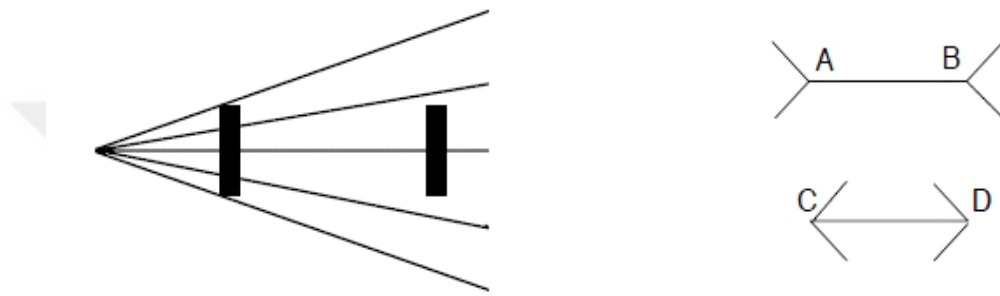
Bireyin algılamasını sağlayan duyu organlarıyla alınan duyular ve gözlerle görülen şeylerin doğru olma ihtimali kesin değildir. Bu durum çevreden gelen çeşitli etkilerin gerçekte olduğundan farklı bir biçimde veya yanlış yorumlanmasının kanıtıdır. Bu yanlış yorumlamalara yanılgı denir. Algı yanılgıları yanılsama ve sanrı olarak iki gruba ayrılır (Çizelge 2.2).

Çizelge 2.2 Yanılsama ve sanrı

YANILSAMA Var Olan Uyarıcının Yanlış Algılanması		SANRI Olmayan Uyarıcının Var Sanılması, İmgenin Uyarıcı Yerine Geçirilmesi
Fiziksel – Fizyolojik	Psikolojik	Kişisel: Akıl hastalıkları, Yüksek ateş, Aşırı uyarılma, Alkol, Uyuşturucu
Uyarıcıdan veya duyu organlarının yapısından, herkeste aynı şekilde gerçekleşir	Bireyin ruh haline bağlı kişisel yanılgılar	

Görsel algılamada yanılmaların bu araştırma çerçevesinde bizi ilgilendiren yanı, yanılsamadır. Yanılsama bireyin dışındaki var olan bir nesnenin ya da uyarıcının yanlış olarak algılanmasıdır ve fiziksel yada psikolojik nedenlerden dolayı meydana gelir. Örneğin; suya batırılan bir değneğin kırık görünmesi fiziksel yanılsama ve alacakaranlıkta bir su borusunu yılan sanmak ise psikolojik yanılsamadır [36].

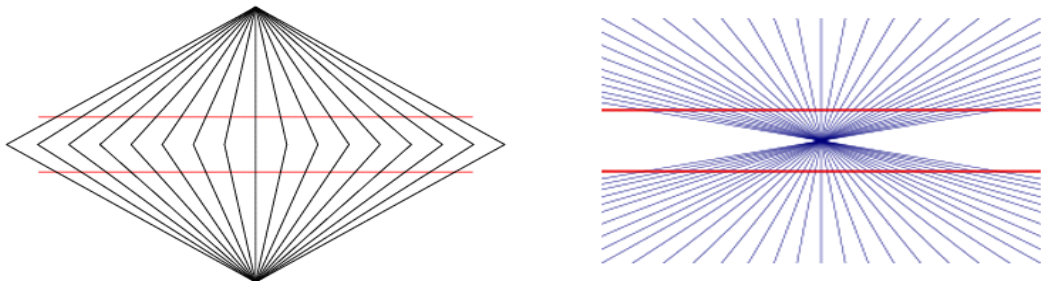
Ponzo Yanılsaması: Birbirine paralel çizgiler, gittikçe daralan doğrular arasında bulundukları zaman, aynı büyüklükte olmalarına rağmen biri diğerine göre daha uzun olarak algılanır.

Şekil 2.13 Sol: Ponzo yanılsaması, Sağ: Muller-Lyler yanılsaması

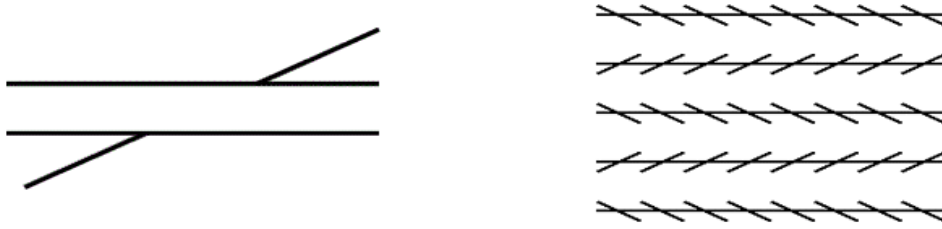
Muller-Lyler Yanılsaması: Muller-Lyler Yanılsaması en iyi bilinen görsel yanılsamadır. Her iki çizgi de aynı uzunlukta olduğu halde, uçlarındaki ok biçiminde ters takılmış açılardan dolayı, yukarıdaki çizgi aşağıdaki çizgiden daha uzun algılanmaktadır.

Wundt Yanılsaması: Yatay çizgiler birbirine paralel olduklarına rağmen ortadan eğilmiş gibi görülmektedir.

Şekil 2.14 Wundt Yanılsaması [37]

Poggendorff Yanılsaması: Köşegen çizgi sürekli ve düz olmasına rağmen, bir noktada kırık gibi görülmektedir.

Şekil 2.15 Sol: Poggendorff Yanılsaması, Sağ: Zollner Yanılsaması

Zollner Yanılsaması: Çizgiler birbirine paralel olduğuna rağmen birbirini kesecekmiş gibi görülmektedir. Bu durum yöne ilişkin bir algı yanılsamasıdır.

2.5 Mimarinin Görsel Algılanmasını Etkileyen Biçim Faktörü

“Mimarinin önemli olduğu düşüncesi şu temele dayanıyor: bizler farklı yerlerde yaşayan, iyi ya da kötü, birbirinden tamamen farklı insanlarız; mimarinin görevi de bizlere ideal yaşantımızın nasıl olabileceğine ilişkin bir fikir vermektir” [1]. Ünlü siyaset adamı Sir William Churchill'e göre “Biz binalarımızı biçimlendiririz, sonra da onlar bizi biçimlendirir”. Bu anlamda Churchill mimarinin kişileri etkilemesine değinmiş oluyor. Mimarlar, mimarlığı tanımlarken daha çok, pratik deneyimlerine başvurmakta. Örneğin F.L. Wright mimarini biçim haline gelmiş yaşam olarak tanımlar [38]. Kız kardeşi Gretl için Viyana’da bir ev inşa eden Ludwig Wittgenstein, bina yapmanın ne zor bir iş olduğunu anlamıştı. “felsefenin zor olduğunu sanıyorsunuz,” diyordu tractatus logico-philosophicus’un yazarı, “ama mimarinin zorluğu yanında felsefeninki hiç kalıyor” [1].

Bir mimari yapının ötekilerden ayırt edebilecek ve ona özgürlüğü ve bireyselliği kazandıran bütün öğeler biçimseldir. Birey binadan etkilendiğini söylerken, aslında o binanın taşıdığı özelliklerden söz etmiştir. Michael Hays, “Critical Architecture” başlıklı makalesinde mimarlık için iki olası konum belirler: mimarlık ya bir kültür aracıdır ya da özerk bir biçimdir [7]. Bir yapının biçimi, taşıdığı özellikleri ile mimarinin estetik olarak güzelliğinin ortaya çıkmasını sağlar. Görsel algıda ise biçimler, bir öğeler mozaigi olarak değil örgütlü bir yapı olarak kavranır [13].

2.5.1 Biçim Kavramı

Biçim bir şeyin şekli ve nesnelerin dış görünüşü anlamına gelir. Biçim kavramı, edebiyat, mantık, görsel sanatlar gibi birçok disiplin de büyük önem taşımaktadır. Biçimler ister rasyonel ister duygusal nedenlerden kaynaklanmış olsun, nesnelerin ya da öznelerin bir sonucudur. Biçimler bir yapıtı oluşturan elemanların hepsinin birden oluşturduğu görünüşür.

“Biçimlendirme etkinliğini, insanların duygu, düşünce ve eğilimlerinin karşılıklı olarak iletilmesini ve bu yoldan toplumun yaşam deneyleri birikiminin kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağlayan bir anlatım-iletim aracı, başka deyişle, bir dil olarak yorumlayabiliriz” [39]. Bu anlamda mimari bir dil ise onun sözcükleri yada göstergeleri, mesajı taşıyan ve dolayısıyla belirli bir davranışı yanıtlamaya yönelten şey fiziksel biçimlerdir.

Ünlü matematikçi Monge’a göre “biçim bir nesnenin dış sınırlarıdır” [40]. Diğer anlamda biçim, herhangi bir nesnenin temel şeklinin ifadesidir. Bazı objelerin belirli biçimlere sahip olması gerekir. Bu durum nesnenin, işlevini yerine getirebilmesi için belli bir biçime sahip olması anlamına gelmektedir. Örneğin bir masa üzerine bir şeyler koyabilmek için yükseltilmiş yatay bir yüzeye ihtiyaç vardır [41]. Mies ise biçimi, eldeki tasarım probleminden bağımsız, soyut bir şey olarak tanımlıyor. Mies, “mimarın görevinin biçim icat etmek olmadığına... mimarlığın bir doğruluk sorunu olduğuna” ve “tinsel bir amaç taşıdığına” inanıyor [7].

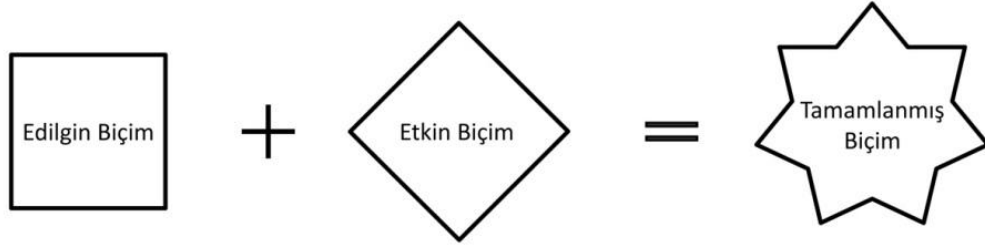
H. Focillon (1964) biçimleri; uzamda, maddede, düşüncede ve zamanda biçimler olarak dört gruba ayırıyor. Uzam sanat eserinin ortamı, madde sanat eserinin aracı, düşünce imgesi, zaman ise hareketli yapısı oluyor [42].

Biçimler iç içe geçip veya ayrışabilirler, başka biçimlere bağlanıp veya eklenebilirler, diziler oluşturup veya birbirleri ile çakışabilirler. Bu doğrultuda biçimler birbirleri ile etkileşime girerek mekânsal yapılar oluştururlar [43].

Biçim ile ilgili pek çok tanım bulunmaktadır. Biçim bir nesnenin varlığını ifade eden bir terimdir. Tüm mimari ürünler biçimle ilişkilidir ve biçim onu oluşturan elemanlarla anlam kazanır.

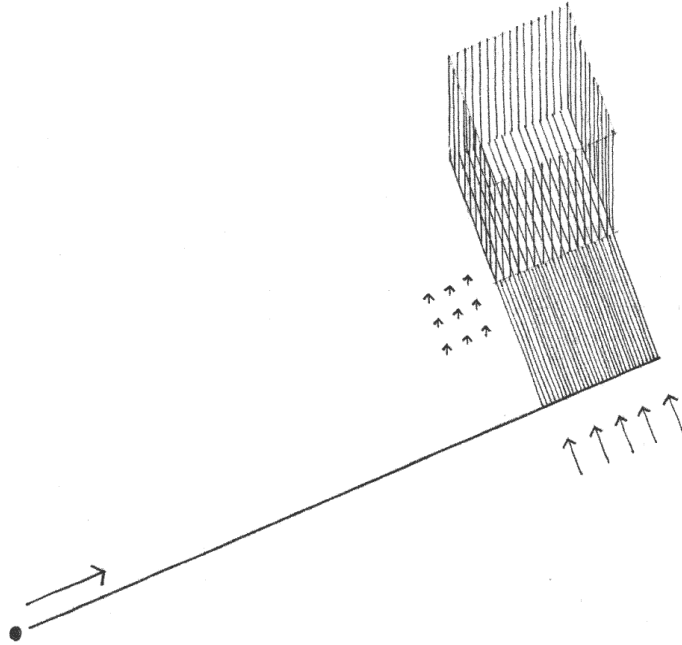
2.5.2 Biçimin Temel Belirleyicileri

20. yüzyılın usta mimarlarının bir kısmı, saf biçimin elde edilmesi için, noktadan başlayarak çizgiye geçişin ve çizginin çeşitlemeleriyle oluşan etkin, edilgin ve tanımlanmış biçim sürecinden çok uzaklara düştüler. Ve böylece biçim anlayışlarını mimarlık dilinin dizimsel düzeyinde sınırladılar [42].

Şekil 2.16 Tamamlanmış biçim [42]

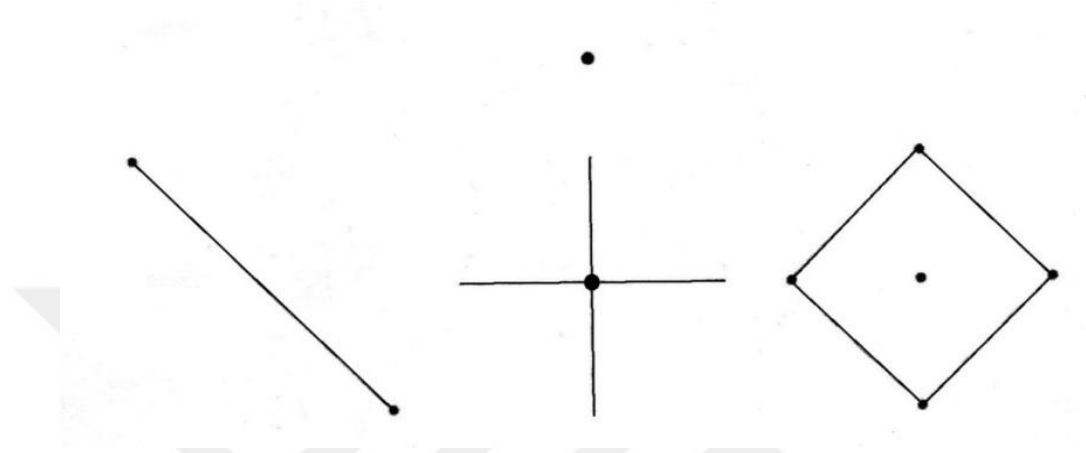
Nokta, çizgi, düzlem ve hacim biçimin temel öğeleridir. Biçimi oluşturan öğelerden biri olan nokta, hareket ettiği doğrultuda tek boyutlu bir çizgiyi meydana getirir. Çizgi kendi doğrultusunda hareket ederek bir düzlem oluşturur ve iki boyutludur. Düzlem ise kendi yüzeyine dik veya eğik bir doğrultuda yükselme gösterir ve üç boyutlu bir hacim oluşturur [34].

Şekil 2.17 Nokta, Çizgi, Düzlem, Hacim [44]

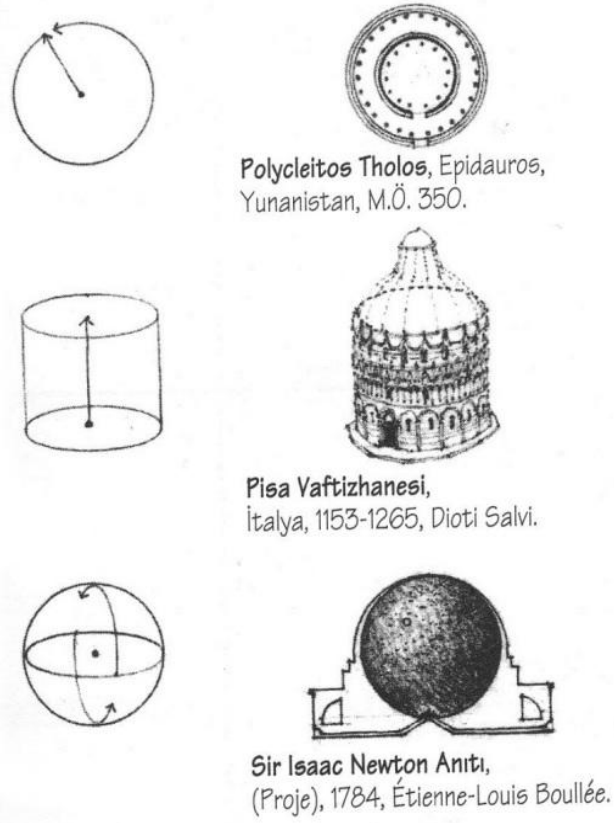
2.5.2.1 Nokta

Nokta, biçimi oluşturan belirgin öğelerden biridir. Biçimi oluşturan bu temel eleman, geometrik olarak iki çizginin veya bir düzlemle bir hacmin kesişmesinden oluşmaktadır. Kavramsal olarak, noktanın herhangi bir uzunluğu, genişliği, yüksekliği veya derinliği yoktur, durağan ve yönsüzdür.

Şekil 2.18 Çizgileri Ve Modelleri Tanımlayan Nokta [44]

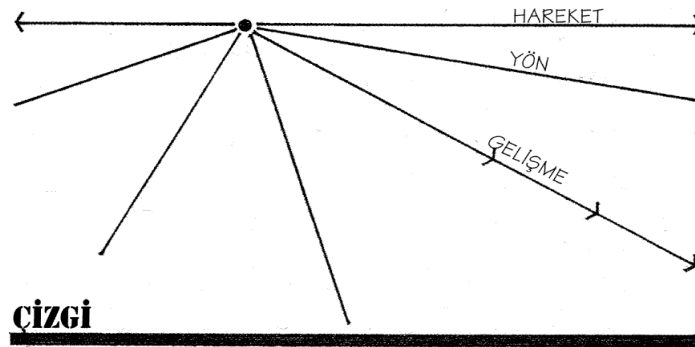
Nokta biçimsiz ve şekilsiz olarak görsel bir alana yerleştirildiğinde anlam kazanır. “Nokta bir alanın veya mekânın tam ortasında iken, sabit ve durgundur; mekândaki diğer öğeleri kendi etrafında veya çevresinde düzenleme yeteneği vardır. Merkezinden biraz uzaklaştığında, kendinden merkezli özelliğine hala sahiptir, ancak daha dinamik hale gelmiştir. Nokta ile içinde bulunduğu alan arasında görsel bir gerilim oluşur. Daire ve küre gibi noktasallık üreten biçimler noktanın bu kendinden merkezli özelliğini paylaşırlar” [34].

Şekil 2.19 Noktanın görsel özelliklerini paylaşarak noktadan üretilen biçimler [44]

2.5.2.2 Çizgi

Çizgi biçimin temel öğelerinden biridir. Çizgi bir noktanın belirli bir yönde hareket etmesinden oluşur. “Kavramsal olarak, çizgi tek boyutludur ve bu boyutu da uzunluktur. Gerçekte, çizginin uzunluğu, görsel anlamda görünür olmak için sahip olması gereken kalınlığından daha baskın bir özelliğidir ” [34]. Mimaride ise çizgi, görülen değil, algılanarak hayal edilen bir elemandır.

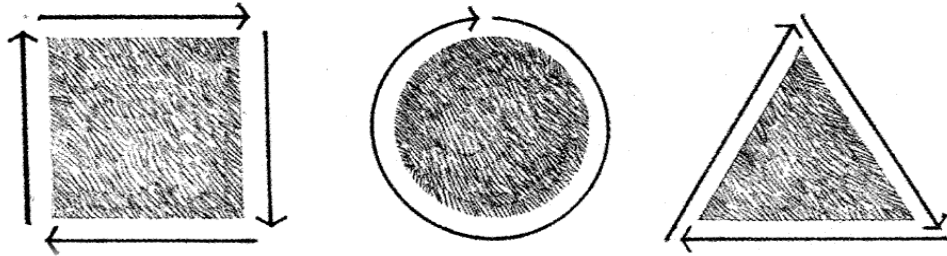

Şekil 2.20 Çizgi [34]

Birey etrafına bakarsa, pek çok çeşitli karakterlerde çizgilerle karşılaşabilir:

- **Düz Çizgi:** Düz çizgilere bakan göz hiçbir dalgalanmaya, kırılmaya ve iniş çıkışa katılmadığı için, bir durgunluk, durulma ve yerleşim etkisi altında kalır. Ayrıca bu çizgiler kararlılığı ve sertliği sunarak, gücü temsil ederler [45].
- **Yatay Çizgi:** yatay çizgiler insanın üzerinde ayakta durduğu yere paraleldir ve dengeyi, huzuru ve insanın üzerinde hareket ettiği bir düzlemi temsil ettiğinden öte insana süreklilik, akla uygunluk ve zeka hislerini yansıtır.
- **Düşey Çizgi:** Düşey çizgiler sonsuzluğu, esrimeni, ululuğu ve heyecanı temsil ederler. İnsan yukarıya kadar devam edilen düşey hatları görmek için bakışlarını normal yönünden ayırarak, gökyüzüne kadar çevirir. Düşey çizgi engele ve sınıra rastlamadan gökyüzünde son bulur. Bazı yazarlar yükselen çizgide neşeyi, inen çizgide ise keder uyandıran bir kıvrım saptarlar [45].
- **Eğik Çizgi:** Eğik bir çizgi ise dinamizm ve hareket duygusu uyandırır. Bir çizgide ne kadar Küçük eğimler olursa oyunu, enerjiyi, canlılığı veya biyolojik büyüme modellerini temsil eder.

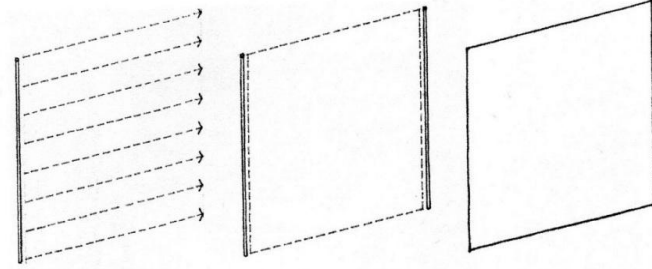
Bir nesnenin algılanmasında öncelikle onun biçimini belirleyen kenar çizgiler algılanır. Çizgiler olmadan biçim tanımlanamaz. “Her tasarım tasarı haline geçerken, yani maddeleşirken çevre çizgileri belirlenir ve kabuğu oluşturur” [46]. Ayrıca çizgiler düzlemlerin kenarlarını, hacimlerin de köşelerini oluşturmakla birlikte, aynı zamanda biçimlerin yüzeylerinde dokular ve desenler de yaratabilirler.

Şekil 2.21 Çizgiler biçimi tanımlar [34]

2.5.2.3 Düzlem

Düzlem çizginin kendi doğrultusu dışında bir yönde kaydırılmasıyla oluşur. Kavramsal olarak düzlemin sadece genişliği ve uzunluğu vardır ama derinliği yoktur.

Şekil 2.22 Çizgiden düzleme [44]

İki paralel çizgi, görsel olarak bir düzlemi ifade ederler. Binaların giriş cephelerinde kullanılan kolonlar, bu tanımlamaya bir örnektir. Ayrıca uzayan ve genişleyen bir çizgi, uzunluk, genişlik, biçim, yönlendirme ve pozisyon özellikleriyle bir düzlem olarak algılanabilirler.

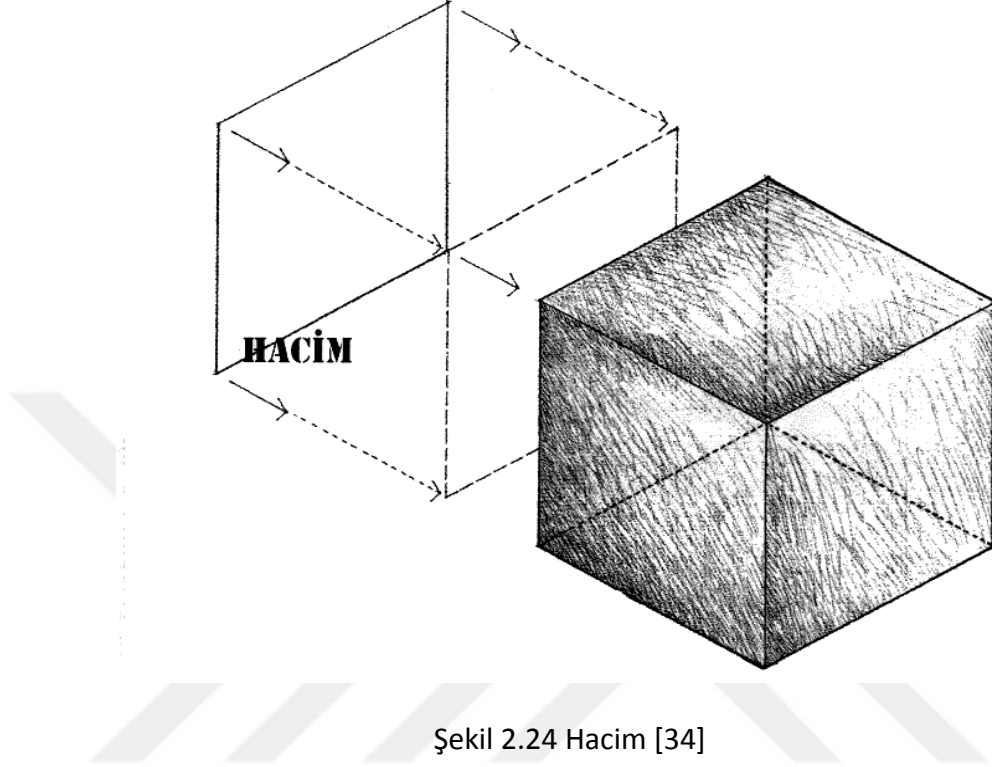

Şekil 2.23 Kral Friedrich Schinkel, Altes Müzesi, Berlin, 1830 [1]

Mimarlıkta düzlemler, formun üç boyutlu hacimlerini tanımlarlar. Hacmi oluşturan her düzlemin fiziksel özellikleri ve düzlemlerin birbirleriyle ilişkileri, oluşturdukları formun görsel özelliklerini belirler. Bu nedenle mimaride düzlem, anahtar elemandır.

2.5.2.4 Hacim

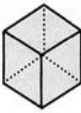
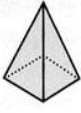
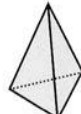
Hacim, düzlemin yüzeyinin dışında başka bir doğrultuda uzamasıyla oluşmaktadır. Hacim hem kavramsal olarak, hem de gerçekte, üç boyutludur.

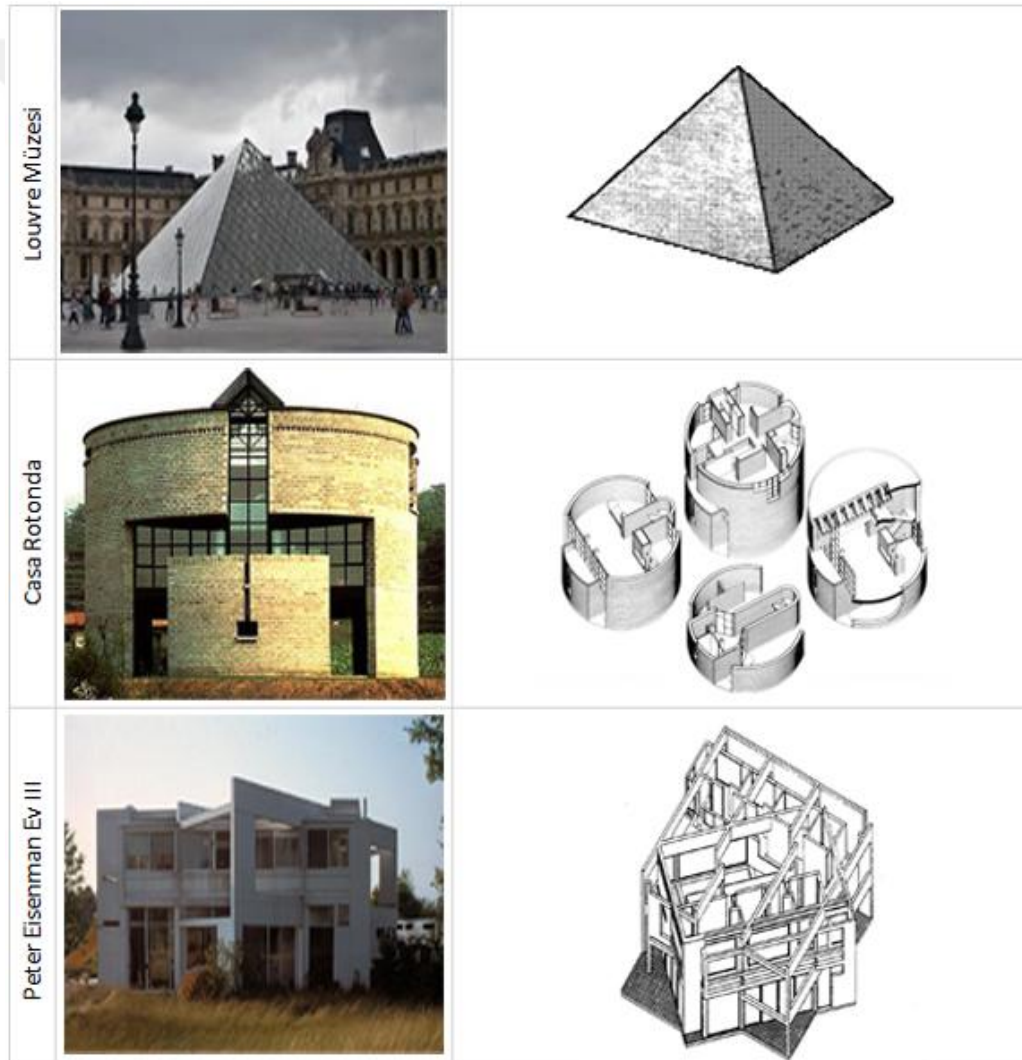
Şekil 2.24 Hacim [34]

Hacim, mimaride çeşitli düzlemler tarafından çevrelenmiş bir “mekân”dır. Bütün hacimler, nokta, çizgi ve düzlemlerden oluşur. Hacimlerin temel belirleyici elemanı biçimdir. Herhangi bir hacim, kendisini oluşturan düzlemlerin biçimsel özellikleri ve ilişkileri sonucunda ortaya çıkar [47].

Form bir hacmin yapısını tanımlamak amacıyla kullanılan terimdir. Mimari tasarımın üç boyutlu ögesi olan form geometrik (kapalı formlar) ve serbest (açık formlar) olmak üzere iki gruba ayrılır. Bu şekiller üçüncü boyutta yükseldiğinde asal formlar oluşur. Bu biçimlerin birbirlerini bütünleyerek bir araya gelmeleriyle geometrik formlar elde edilir. Böylece geometrik tüm formlar asal formlardan üretilir.

		KÜP	PRİZMA	PİRAMİT	SİLİNDİR	KONİ	KÜRE
Plan Formu							
							
							

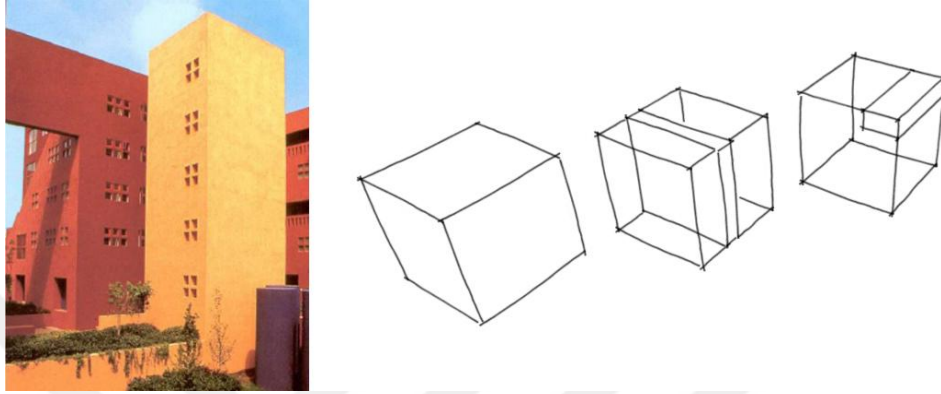
Şekil 2.25 Asal formlar [48]

Şekil 2.26 Asal formlardan oluşan geometrik formlar

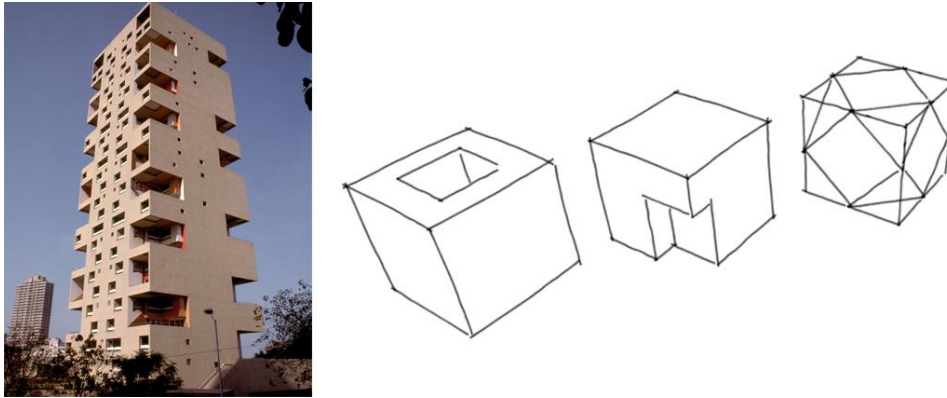
Asal formların mimari formlara dönüştürülmesinde genel olarak asal formların işlenmesi söz konusudur. Bu işlemler, eklemeler, boşaltmalar veya asal formu iki veya daha çok parçaya ayırmak ve deformasyon şeklinde geliştirilerek oluşabilir:

Boyutsal dönüştürülme: Bir biçim, boyutlarından bir veya daha fazlasının değiştirilmesi ama yine de temel geometrik özelliklerin korunması yoluyla dönüştürülebilir.

Şekil 2.27 Boyutsal dönüştürülme. Pasaje Santa Fe binası, 1994, Mexico City [49]

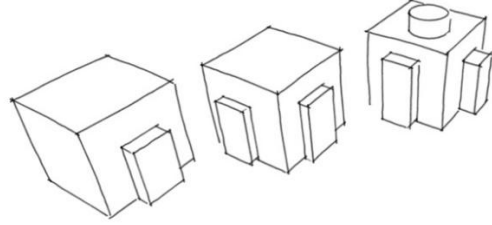
Eksiltmeli dönüştürülme: Bir biçimin dolu gövdesinden bir veya daha çok kısmı çıkartarak dönüştürülmesidir. Çıkarma işleminin oranına ve konumuna bağlı olarak sözü edilen biçim kimliğini koruyabilir ya da başka bir cisme dönüşebilir.

Şekil 2.28 Eksiltmeli dönüştürülme. Kanchanjunga Apartments binası, 1970-1983, Hindistan [49]

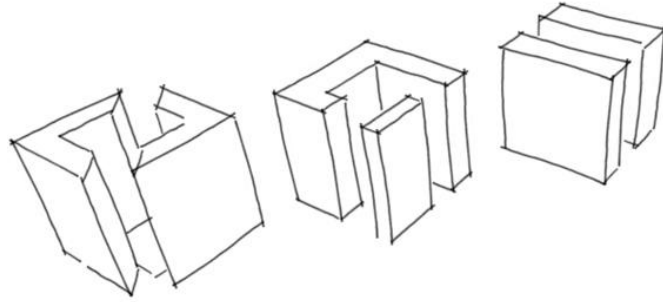
Eklemeli dönüştürülme: Bir biçimin hacmine saf veya işlenmiş elemanların eklenmesi ile dönüştürülmesidir. Ekleme işleminin doğası, asıl biçime ilâştirilen elemanların sayısı ve benzeri birçok etkiyle kimliğinin değişip değişmeyeceği kontrol edilebilir.

Ekleme etkisinde en önemli faktör, eklenen parçaların ana forma oranla küçük olması ve parça etkisi yapmasıdır. Birbirine eşit veya yakın büyüklükte ilk asal formun birbirine eklenerek bütünleştirilmesi değişik bir olgudur [48].

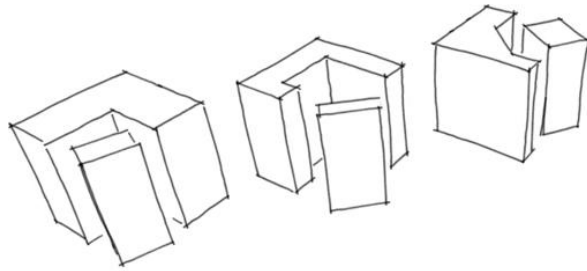
Şekil 2.29 Eklemeli dönüştürülme. Folsom Dore binası, 2004, California [49]

Parçalara ayırmakla dönüştürülme: Bir biçimin hacmini iki veya daha çok parçaya ayırarak dönüştürülmesidir.

Şekil 2.30 Parçalara ayırmakla dönüştürülme. Potsdamer Platz binası, 1992, Berlin [49]

Deformasyon: Bir biçimin kendi sınırları içindeki parçalanması sonucunda ortaya çıkan parçaların konumlarını değiştirerek dönüştürülmesidir.

Şekil 2.31 Deformasyon, Donny Brook Quarter binası, 2005, Berlin [49]

Serbest formlar ise belirli bir hacimde değildir. Bu formlar organik görüşler doğrultusunda ve mimari tasarımda herhangi bir şeyden esinlenerek biçimsel düzenlemeler olarak tasarlanmakta ve istediği anlam ve etkiye göre değişiklikler göstermektedir.

Sydney Opera Binası		Yelkenliden esinlenilmiş bir proje olarak J.Utzon tarafından tasarlanan Sydney Opera binası. Bu bina yelkenlinin taklidi olarak serbest formda tasarlanmış bir yapı özelliğinde değerlendirilebilmektedir.
Guggenheim Müzesi		Düzensiz eğrisel biçimlerin hakim olduğu Guggenheim müzesi serbest form olarak Frank Gehry tarafından tasarlanmıştır.
Lyon-Satolas TGV		Farklı bir görünüme sahip olan Lyon-Satolas TGV Station binası Santiago Calatrava tarafından tasarlanmıştır. Serbest form olarak tasarlanan bu bina çelik ve betonarme yapıkanatları ile bir kuş figürünü ifade eder.

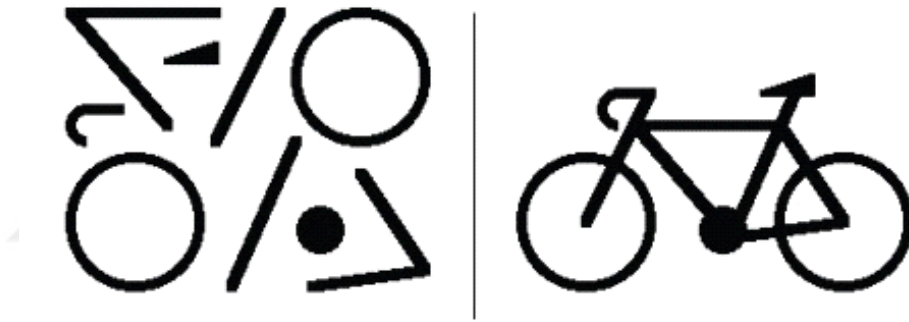
Şekil 2.32 Serbest form

Mimari biçimin görsel algılamasında, zihne sunulan biçimlerin nasıl yorumlandığı Gestalt konusuna girmektedir. Gestalt kuramının ürettiği görsel algı ilkeleri de algılamaya yardımcı olabilir.

2.6 Mimari Biçimin Görsel Algılanmasında Etkin Olarak Gestalt Kuramı

Gestalt kuramı bir psikoloji akımı olarak 20. yüzyılın başlarında Max Wertheimer öncülüğünde başlatılan, Kurt Koffka ve Wolfgang Köhler tarafından geliştirilen bir düşüncedir ve Almanya’da ortaya çıkmıştır. “Biçim” anlamına gelen gestalt sözcüğü Almanca’da koymak, yerleştirmek, düzenlemek anlamına gelen “stellen” fiilinden türetilmiştir [50]. Aynı sözcük Türkçe’de şekil, biçim, form gibi anlamları içermektedir.

Gestalt kuramı, bilişsel süreçler içerisinde özellikle algı ve algılama alanında yoğunlaşmış bir teoridir ve bu alanda teknik bir terim olarak kullanıldığında, algılanan nesnenin bir anlam kazanacak biçimde bütünleşmesi anlamına gelir [51]. Dolayısıyla algılamada bir bütünlük söz konusudur; birey parçaları tek tek değil, parçaların oluşturduğu bütünü algılar. Diğer anlamda bütüne anlam veren, onu oluşturan parçalar değildir, belki bu parçaların ne şekilde bir araya geldikleri ve onların arasındaki ilişkilerdir. Bu doğrultuda ortaya çıkan sonuç bir nesnenin, durumun ya da olayın tek başına değil, organize edilmiş bütünsel ilişkiler çerçevesinde algılandığında bir anlam üretebileceğidir [52]. Şekil (2.33) gestalt teorisine basit bir örnek olarak verilebilir. Geometrik formlar tek başlarına farklı anlamlar taşırlar, ancak bir araya geldiklerinde herkes tarafından bütünsel bir biçimde algılanarak bir nesneyi oluşturur, ona bir anlam kazandırır.

Şekil 2.33 Bütün onu oluşturan parçaların toplamından farklıdır, Gestalt teorisi [53]

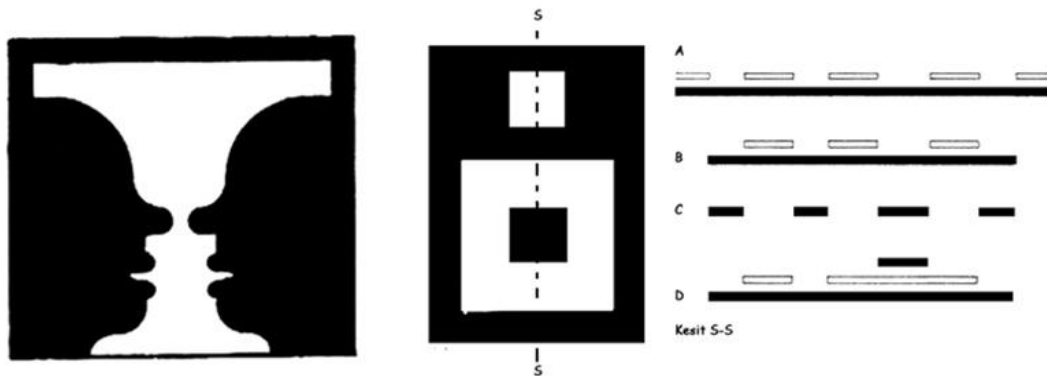
Gestalt teorisi, görsel algılama ile çok geniş olarak ilgilenen bir kuramdır. Bu teori görsel algılamanın nasıl gerçekleştiğini, görsel deneyimlerin nasıl organize edilip algılandığını ve bu süreçte nelerin etkili olduğunu açıklamaya odaklanmıştır. Bu kurama göre, görme işlevi başlangıçtan beri organize edilmiş bir eylemdir. Görmede bir bütünlük vardır; insan, parçaları değil, parçaların ne şekilde bir araya geldiklerini ve bu parçalar arasındaki bütünsel ilişkiyi görmektedir. Dolayısıyla atrikson'a (2006) göre insanın ne gördüğü, zemin ve bütünün diğer parçalarına bağlıdır. Bütün, birbirleriyle ilişki içinde olan parçalardan oluşarak, onu oluşturan parçaların toplamından farklıdır [12].

Gestalt kuramı temelde insan gözünün görsel deneyimlerinin nasıl organize edip algılandığını ve yorumlandığını belirler. Bu doğrultuda, algı ve algılama alanında bütünlüğü ifade etmek için görsel elemanların nasıl kombine edildiğine dair gestalt ilkeleri ortaya çıkmıştır.

2.6.1 Gestalt İlkeleri

Gestalt çalışmaları insanın düşünsel ve bilişsel süreçlerinin açıklanmasında büyük katkılarda bulunmaktadır. Gestalt kuramı genellikle bütünlerin algılanması için gerekli kuralları açıklarken, şekil-zemin ilişkisi, yakınlık, tamamlama, benzerlik, süreklilik, kapalılık, tecrübe, gibi salt algılama özelliklerine dayanan ilkeler getirmektedir. Gestalt ilkeleri daha geniş olarak aşağıdaki gibi açıklanmaktadır:

Şekil-Zemin İlişkisi: Bütün algılamalarda bir şekil, bir de zemin bulunmaktadır. En temel ilkelerden biri olan şekil-zemin ilişkisinde, şekil arka yüzeyi oluşturan zemin içinde anlam kazanır. İnsan çevresindeki uyarılardan, dikkat ettiklerini şekil ve bunların dışında kalanları da zemin olarak algılar [19]. Atrikson'a (2006) göre "Şekil gibi görünen bölgeler, ilgilenilen nesneleri kapsar ve zeminden daha belirgin ve daha önde görünür" [12]. Rubin Vazosu, şekil-zemin ilişkisine iyi bir örnek olarak verilebilir. Birey bu resme bakarken, bir yönden karşılıklı birbirine bakan iki yüzü şekil ve vazoyu zemin, bir diğer yönden baktığında da yüzleri zemin, vazoyu ise şekil olarak algılar. Bu durum şekil-zemin ilişkisinde, algılamanın kişilere göre değişiklik göstermesi ve farklı yorumlanması anlamına gelir.

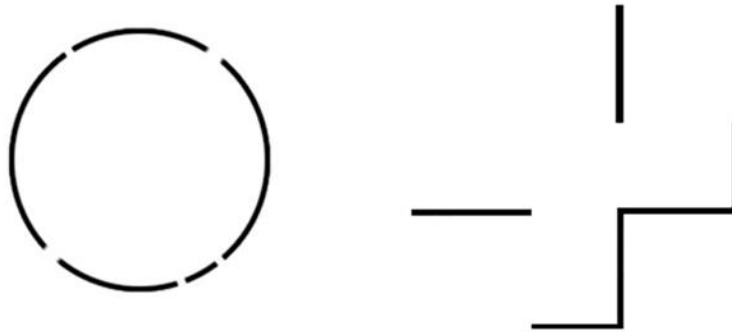

Şekil 2.34 Sol: Rubin (1921) Vazosu. Sağ: Şekil-zemin ilişkisinde farklı yorumlar [18]

Şekil 2.35 Chelsea Tower,2005, Dubai [54]

Tamamlama ilkesi: Gestalt teorisine göre tamamlanmamış nesneler bütün olarak algılanır. Tamamlama ilkesi tıpkı bulmaca doldurur gibidir. Bu anlamda birey görsel olarak algıladıkları uyaranların boşluklarını doldurur, onları organize eder ve anlamlandırır [19]. Şekil 2.36'daki geometrik biçimlere bakıldığında daire veya haç olarak görülürler. Bu şekiller tamamlanmamış olmalarına rağmen insanın geçmiş deneyimlerine dayanarak tamamlanmış gibi algılanırlar. Böylece birey zihinsel olarak şekilleri kapatır, boşlukları doldurur, onu bir bütü içinde algılar. Bu olgu, algılamada tamamlama ilkesi olarak ifade edilir.

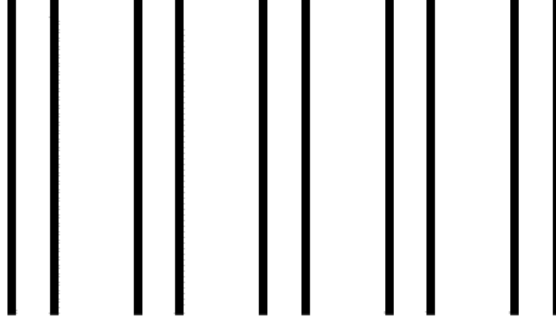

Şekil 2.36 Sol: Tamamlanmamış daire. Sağ: Metzger (1952) Haç [18]

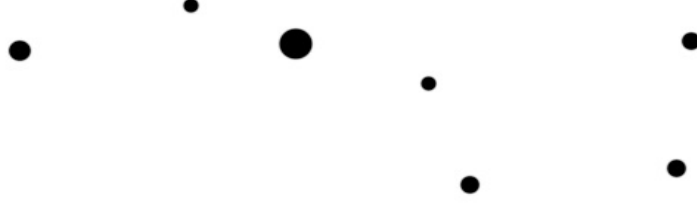
Şekil 2.37 Venturi evi [55]

Yakınlık ilkesi: Bu ilkeye göre mekan içinde bulunan nesneler birbirlerine yakın olduklarında bir grubu temsil ederler. Örneğin Şekil 2.38'de birbirlerine yakın olan paralel çizgiler bir bütün olarak algılanırlar. İki çizgi arasındaki mesafe az olduğunda, çizgiler görsel alan içinde, onları çevreleyen boşluktan ayrı görünürler.

Şekil 2.38 Yakınlık ilkesi [18]

“Nesneler bir örüntüyü temsil ediyor olarak görülür ve uzaydaki noktalar, birbirinden uzak olsalar bile tek bir düzlem üzerinde uzanıyor olarak yorumlanırlar. Yıldız burçlarının ilk çağlarda Zodyak figürleri, tanrılar ve tanrıçalar olarak yorumlanması buna klasik bir örnek oluşturur (Şekil 2.39). Büyük Ayıyı oluşturan yedi yıldız gerçekte dünyadan değişik uzaklıklarda olmalarına rağmen, bu uzaklıktaki astronomik farklar görülemez ve bundan dolayı onları uzun kulplu bir kepçe ya da uzun kuyruklu bir ayı oluşturan, tek bir düzlem üzerinde yer alan yıldızlar olarak yorumlanır [56].

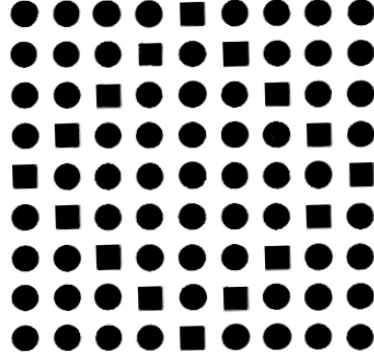
Şekil 2.39 Yakınlık kavramını örnekleyen yedi nokta diyagramı. Bunlar bir figür, yaygın olarak da Büyük Ayı denilen figür olarak yorumlanabilecek kadar birbirlerine yakındır.

[56]

Şekil 2.40 Torre CEPSA,2008 ,Spain [57]

Benzerlik ilkesi: Birbirine benzer biçimde olan birimler bir araya geldiklerinde bir algısal bütünlük kazanırlar. Aynı zamanda maddeler şekil, renk, doku, cinsiyet ve pek çok özellik ve benzerlik açısından gruplanarak algılanırlar. Örneğin kalabalıkta, insan zihni bireyleri yaş benzerliğine göre grupladığında çocukları, gençleri, orta yaşlıları fark eder [59] veya şekil benzerliğine göre şekil 2.40'ta görüldüğü gibi düzen içerisinde olan tüm küçük kareleri gruplayarak büyük kareyi algılar.

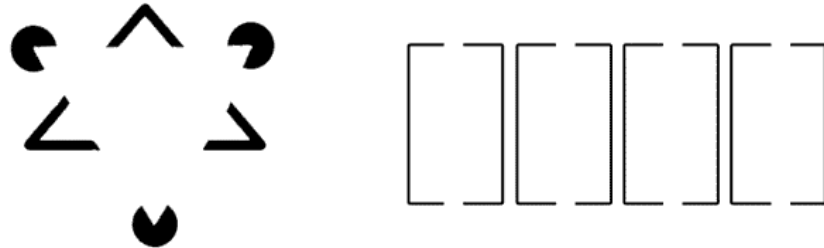

Şekil 2.40 Küçük kareler büyük kareyi oluşturur [18]

Şekil 2.41 Strata SE1, 2010, Londra [58]

Kapalılık ilkesi: Kapalılık ilkesi, bireyin görsel açıdan algıladıkları uyarılarda var olan boşlukların doldurmasıdır. Böylece kopuk parçalar, bütün bir nesne olarak algılanırlar [60]..

Şekil 2.42 Kapalılık ilkesi

Şekil 2.43 36 Apartments, 1993, İtalya [49]

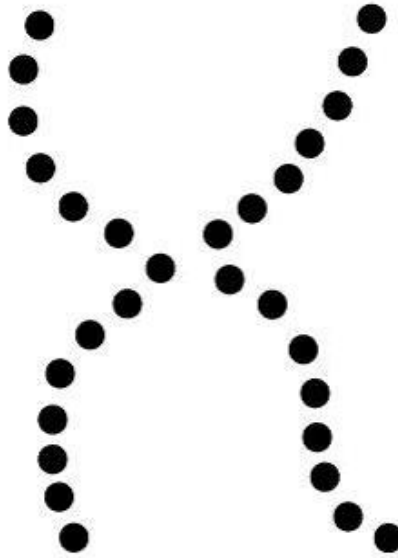
Kapalılık ilkesi, sanatta da yaygın olarak kullanılır. Tasarımcı tasarladığı ürünü daha ilginç hale getirmek ve benzerlerinden ayırmak için bu ilkedен yararlanarak, kullanıcıların görsel algılarının kullanmasını sağlar ve tasarladığı eksik kısımların tamamlanmasını, izleyicinin yorumuna bırakır.

Tecrübe ilkesi: En ilkel biçimlerin bile anlaşılmaları deneye dayanır. Tecrübe ya da deneyim ilkesi, elde edilen bilgi birikimidir. Tamamen kaotik gelişen veya rastgele oluşan formlarda, deneyimi kullanarak anlamlı biçimler görülebilir. Görsel olarak en yaygın örneklerden biri bulutlarda görülen şekillerdir [18]. Gökyüzündeki bulutlar tamamlanmış ve kapalı bir figür gibi görünür ve algılanırlar. Bu şekillerin hiçbirisi amaçlı olarak oluşmamaktadır. Bir başka örnek, şekil 2.44'te birbiriyle ilişkili olmayan siyah lekeler bir arada bulunduğunda geçmişteki deneyimlerden dolayı zihnin şekli anlamlandırmasıdır.

Şekil 2.44 Street (1931), Siyah lekelerin oluşturduğu siyah- beyaz köpek [18]

Sürekli: Belirli bir yönde ilerleyen ve belirli bir yöne akma etkisi yaratan noktalar, çizgiler veya birimler bir gruplaşma eğilimi gösterirler. Böylece insan birbiriyle ilişkili olan nesneleri diğer bir nesnenin ya da bir çizginin devamı olarak algılar [61]. Örneğin şekil 2.45'te bir modeli meydana getiren noktalar tek tek değil, birbirine bağlanmış sürekli bir bütünü yansıtarak belli bir yönde akma etkisini meydana getirir.

Şekil 2.45 Süreklilik ilkesi [62]

Şekil 2.46 F&F, 2011, Panama [63]

2.7 Mimari Biçimin Görsel Anlamlandırmaları

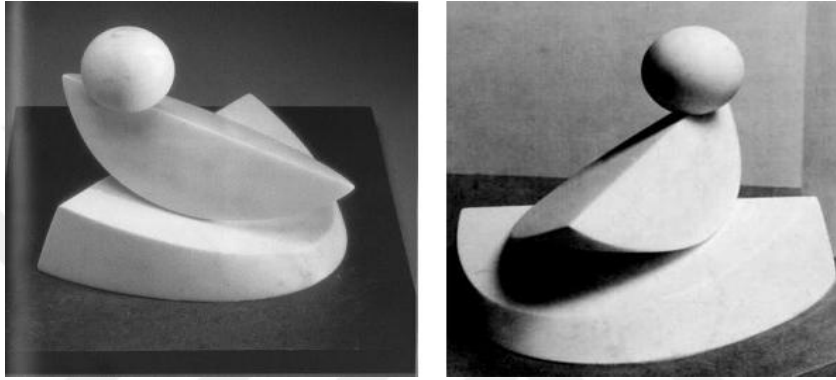
Her tasarım, belli bir kavramı temsil eder ve ruh durumunu yansıtır. Örneğin şekil 2.47'de sade hatlarıyla dikkat çeken İskandinav yapımı kahve takımına bakınca demokrasi, zarafet ve mantık gibi kavramlar, işlemeli Sevres porselen takımına bakınca resmiyet ve sınıf bilinci kavramlar ağır basar [1].

Şekil 2.47 Solda: Tias Eckhoff, Regent kahve takımı, Porsgrund, 1961 Sağda: Mavi işlemeli porselen takımı, Sévres, 1778 [1]

İnsan, 20. Yüzyılın soyut heykel koleksiyonlarına baktığında, üç boyutlu kütlelerin nasıl anlamlar taşıyabileceğine ilişkin yeni bir bakış açısı kazanır ve bu yeni bakış açısı ile binaları veya nesneleri çok daha farklı bir gözle değerlendirmeye başlar. İnsan bu heykeller sayesinde binaların bir iletişim gücü olduğunu anlar. St. Ives, Cornwall'daki

Tate Galeride Barbara Hepworth'un ilk kez 1936 yılında sergilenen heykeli buna örnek verilmektedir. Üç mermer parçasının birleşmesinden oluşan bu heykelin ne anlam ifade ettiği ya da neyi simgelediği pek açık değildir, ayrıca iki kesit ve bir küre adı da, insanın kafasındaki soruları yanıtlamaya yetmemektedir. Küreyi taşıyan kesitin çağrıştırdığı olgunluk ve tutarlılık, küre ile tam bir zıtlık oluşturmaktadır. Ancak Hepworth üzerine yazdığı bir makalede psikanalist eleştirmen Adrian Stokes'e göre, bu heykelin bireyi duygulandırmasının nedeni, farkında olmadan bu heykeli bir aile resmi gibi algılıyor olmasıdır [1].

Şekil 2.48 Barbara Hepworth, İki Kesit Ve Bir Küre [1]

Mimari biçimler ise sadece göze hitap eden basit nesneler değildir. Ruskin'e göre tüm binalar analiz edilebilen, değerlendirip yorumlanabilen bir takım kavramları içinde barındırır [1]. Mimari bir ürünün öncesinde mutlak bir tasarım evresi mevcuttur. Bir mimar, estetik, kültürel, ekonomik, tarihi, felsefi, coğrafi gibi birçok etken bağlamında, bir ürünü tasarlar ve anlamlandırır. Bu doğrultuda mimar tasarlamayı ve kitlesel düzeni etkileyen faktörlere bağlı olarak form açısından sağlamak istediği görsel veya anlamsal etkilere göre, asal formu bir heykeltıraş gibi işleyip değiştirerek ona özel bir biçim kazandırır [48].

Görsel olarak görülen ve anlamlandırılmaya, benzetilemeye çalışılan şeylerin birçoğu biçimlerden meydana gelmektedir. Bir biçimin, farklı anlamlandırmalara nasıl yol açabileceğine dair akla yatkın bir açıklama, Deleuze'ün etki tartışmasında bulunabilir. "Etki" terimi çok farklı şekillerde yorumlanmış, genellikle de duygu ve duygulanımla bağdaştırılmıştır. Deleuze, Spinoza'nın "affectus"una dayanarak ve terime kesin bir tanımlama getirerek, biçimlenmenin çeşitlilik olarak nasıl performans gösterebileceğini

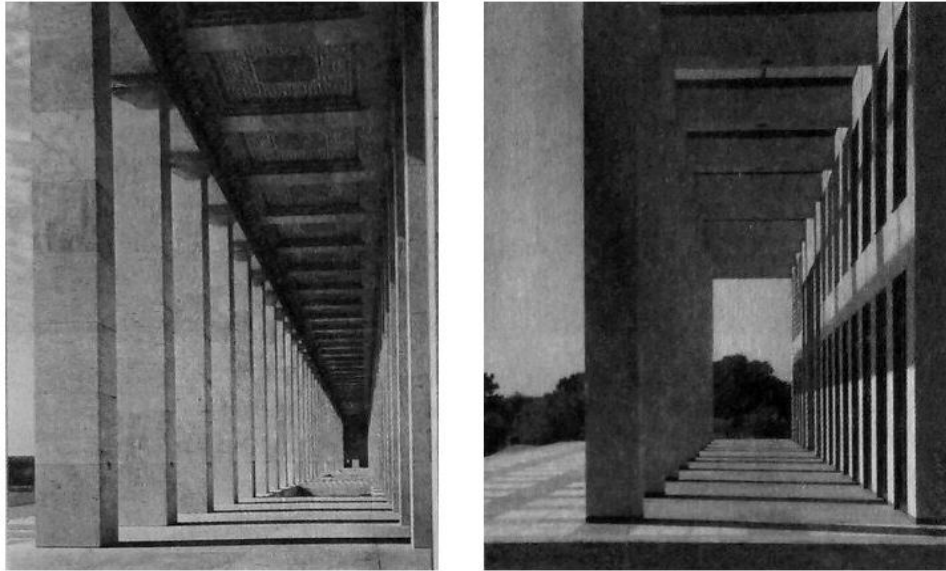
anlamamıza yardımcı olur. Deleuze'e göre etkilenme, tıpkı algılama gibi, bir başka beden ya da biçimin eyleminden ötürü bedende oluşan bir durumla ilgilidir. Etkilenme, insan bedeni tarafından kuşatıldığı için kişisel, biyografik ya da toplumsal dolayımamaya tabidir. Öte yandan etki, bir birey ya da biçim tarafından yayılan bir yeğnlıktir; nitelikleri o birey ya da biçimin ayırt edici özelliklerine göre değişir. Sonuç olarak etkilenme, biçimin bireyler üzerindeki etkisidir ve farklı dolayımama türlerine bağlıdır. Etki ise kişiselilik öncesine aittir ve dolayımamsızdır, farklı kişilerde farklı etkilenmeler meydana getirebilir [7].

Etki biçimlerin farklı şekillerde algılanmasını sağlar. Bir mimari biçimin algılanması iki aşamalıdır. Önce biçim tarafından bir etki yayılır. Yani kişi ile biçim arasında kişiselleşme öncesi bir etkisel ilişki meydana getirir. Bu etki daha sonra duyular tarafından işlenir ve sonuçta tekil etkilenmeler yani duygu, his ve ruh hallerini meydana getirir. Etki, kişiye göre farklı etkilenmeler ya da anlamlandırmalar ortaya çıkarabildiği için, biçimin farklı şekillerde algılanabilmesini sağlar. Bir mimari biçim her durumda özel etkiler yardımıyla bir tekil çeşitlilik olarak; farklı şekillerde olmakla birlikte, kişileri birbirleriyle olduğu kadar çevreleriyle de ilişkilendiren bir işlev olarak performans gösterir. Biçimleri çeşitlilikler olarak açıklamak için tasarımcıların onların etkisel işlevleri üzerine odaklanması gerekir [7].

Sanat eserinin kişiyi etkileme gücünü açıklayan "Einfühlung" kuramına göre, sanatsal duygulanma izleyicinin biçimleri tanımlamasından ibarettir ve dolayısı ile mimarinin inşa edilen biçimler içinde kendi ruh hallerini kopya ederek onları insanileştirmesi ve canlandırmasıdır [45]. Örneğin yıkık bir ahşap ev karşısında eziklik ve burukluk duygusu yaşanabilir. Fakat bu duyguyu insan kendisi ile değil, o yıkık evde yaşar. Almanca'da eşduyumun karşılığı olarak kullanılan "Einfühlung" kelimesi, bir başkasının yerine geçebilme yetisi ve bu yolla onun duygu, düşünce, tutumları ve yaşantısını bilmek anlamına gelir [65]. Bu görüşe göre mimaride insanın kavradığı, yaşadığı şey, biçimin kendisi değil, biçime yüklenen veya yüklediği kendi ruhsal yapısında yaşanan duygularıdır. Bazı düşünürler insanın psikolojik ve fizyolojik yapısıyla sanatsal biçimlerin izlenimi arasında belirli bağlar olduğunu savunmuşlar. Örneğin bir çizginin insanda uyandırdığı güzellik duygusu, gözün onu izlerken duyduğu rahatlık veya sıkıntıyla orantılı olabilir, ayrıca insanda kendi fiziksel hareketlerinden çıkmış beğenme eğilimleri

bulunduğu, yataylık, dűşeylik, hareket, durağanlık gibi biçimleri tanımlamakta kullanılan niteliklerin, insanın kendi hareketlerinden esinlendiği söylenebilmektedir [66].

Biçimlerin görsel olarak algılanmasında benzetme ise sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. İnsanın geçmişte görmüş olduğu nesneler, özellikleriyle birlikte biçim algısının önemli bir parçasıdır. İnsan bir biçimi algılarken, algılama sürecinin bir girdisi olan deneyimi kullanarak zihnindeki etkiyi oluşturur. Bu anlamda insanın mimari biçimini algılamasında deneyimin rolü büyüktür. Örneğin çamaşır deterjanı ya da bir bardak çay insanda nasıl çocukluk anılarını canlandırıyor, bir bina da insanın geçmişte görmüş olduğu başka binalara gönderme yapabilir. Algılanan yapılar geçmişteki deneyimler yolu ile akılda kalanları içerebilir (Şekil 2.49).

Şekil 2.49 Sol: Albert Speer, geçit yolu, Zeppelinfeld, 1939. Sağ: Oswald Matthias Ungers, Alman Elçilik Konutu, Washington DC, 1995 [1]

YENİ BİR YAŞAM TARZI SUNAN REZİDANS BİNALARI

Günümüzde aşırı nüfus artışı ile birlikte üretilen rezidanslar, biçim özellikleri ve çağdaş mimari tasarımları ile kentsel mekanın her noktasında göze çarpılmaktadırlar. Modernizm'in yarattığı bu yeni binalar başta tüketim kalıpları olmak üzere genel olarak insanların yaşam tarzları üzerinde etkili olmaktadır.

Bu bölümde rezidans konut tipini anlamak amacıyla konut ve toplu konut kavramlarının irdelenmesinin ardından rezidans modelinin ortaya çıkışı ve algılanması üzerinde durulmuştur.

3.1 Konut Kavramı

İnsan, varoluşundan itibaren, yaşamını sürdürebilmesi için beslenme, giyim ve barınma ihtiyacını, karşılaması gereken üç temel olarak keşfetmiştir. Barınma ihtiyacı konutun ortaya çıkışı demektir. En temel barınma mekânı olan konut, insanların kendilerini güvende hissettikleri dolayısı ile rutin davranışlarını rahatlıkla gerçekleştirdikleri bir mekândır. Konut, yaşam sürecindeki tüm eylemlere cevap vermek durumunda olan tek yapı türü olmak ile birlikte geçmişten bugüne kadar, farklı kültürlerde ve toplumlarda, büyüklüğü, biçimi, mimarisi, iç mekan tasarımı, tarzı, kullanılacak malzeme ve teknolojisiyle, gelişen, dönüşen ve değişen mimari yapıların da başında gelmektedir. Aynı zamanda yapay çevrenin en önemli bölümünü oluşturmaktadır.

Gür (2000) konutun anlamını insanın bireysel ya da toplumsal belleğinde yer etmiş olan imgeler, çağrışım ve etkilenmelerle oluşturulduğunu belirtmektedir [67]. Özsoy (2011) ise konutu, uyuma ve yemek yeme gibi temel eylemlerin gerçekleştirildiği bir mekan olmaktan öte, kişinin kendini ifade ettiği çok özel bir alan olarak tanımlamaktadır [68].

Konut algısı; geçmişte yalnızca kişinin temel ihtiyaçlarını barındırırken, zaman içinde değişen yaşam koşulları ile birlikte apartman dairelerinden bahçeli evlere, site yerleşimlerine, lüks villalardan akıllı evlere kadar gelişmiş ve değişim göstermiştir [69]. Böylece konutlar insanların huzurlu ve güvenli yaşaması için zamana ve dönemine bağlı, farklı mekanlar sunarak sağlam, kaliteli, fonksiyonel ve her türlü altyapı imkânlarına sahip evleri ortaya koymaktadırlar.

Konut ile kullanıcısı arasında pek çok bağlantı bulunmaktadır. Konut ve birey arasındaki etkileşimde belirli bir uyum ve dengenin sağlanması gerekmektedir, sağlanmadığı zaman da çeşitli rahatsızlıklar ortaya çıkmaktadır. Konutla ilgili memnuniyet, konutun ve çevresinin fiziksel özellikleri ve sosyal çevreyle ilgili olabildiği gibi, ailenin kendi özellikleri ve yaşam döngüsündeki konumuyla da ilgili olabilmektedir [68].

Günümüz konut formları, çok girdili bir sistem içerisinde, sosyo-kültürel hayat, ekonomik ve yönetsel gelişmeler, siyasi ilişkiler gibi türlü değişimlerden dolayı barınma biçimlerinin bugünkü formuna ulaşmıştır [70].

3.2 Toplu Konutun Doğuşu

“Toplu konut konusu her şeyden önce bir yerleşme terbiyesine, bir yerleşme kültürüne işaret eder: bir yere yerleşmek, bir yeri kaplamak anlamına gelir” [71].

Toplu konut fikrinin doğuşunda, dünyadaki sanayileşme süreciyle birlikte ekonomik ve sosyal yaşamda meydana gelen büyük değişiklikler rol oynamaktadır. Toplu konutların gelişim süreci kabaca üç evrede ele alınmaktadır.

- 20. yüzyıl başından 2. Dünya Savaşına
- 2. Dünya Savaşından 1980'lere
- 1980'lerden günümüze [49]

Sanayi kentlerinin ilk ortaya çıkan bölgeleri, kırdan kente göçü tetikleyen gelişmelerden dolayı toplu konut sorunun da ilk yaşayan ülkeler olmuşlardır. Çok sayıda kişiyi konut sahibi yapmak amacıyla üretilen toplu konut uygulamaları endüstri devrimi ve sermaye birikimi sürecinde ilk İngiltere’de (1890), Londra’nın “Bethnal Green” bölgesindeki kötü koşullar altında yaşayan binlerce insanın barınakları yerine olmak üzere, sonra Belçika

(1894), Fransa (1894), Hollanda (1901) ve diğer Avrupa ülkelerinde gerçekleşmiş, [72] ardından bütün dünyaya yayılmıştır.

19. yüzyıl sonlarında 1. Dünya Savaşına kadar sanayileşmiş ülkelerin büyük kentlerinde başlayan toplu konut yapımında çok ciddi gelişmeler yaşanmamıştır. Ancak savaşın hemen sonrasındaki dönemde, savaşın kitleler üzerindeki yıkıcı etkisinden dolayı toplu konut sektöründe büyük yatırımların yapılmasına başlatılmıştır [73].

Toplu konut uygulamaları çok kısıtlı olarak 19. yüzyılda başlamış olsa bile asıl uygulamaları 2. Dünya Savaşı sonrası döneme rastlamıştır. 2. Dünya Savaşının yıkıcı etkileri doğrultusunda insanların evsiz kalmaları ve gelir düzeyi düşük toplumsal kesimlere yönelik toplu konut uygulamalarında büyük bir yaygınlık gözlenmiştir [74]. Ayrıca ekonomik büyüme ve sanayileşme nedeni ile sürekli artan kırdan kente göç, nüfus sayısını daha da arttırmış ve konut konusu büyük ölçüde sayısal yetersizliği ile gündeme gelmiştir. Böylece gelişmiş ülkelerde, 2. Dünya Savaşı sonrası dönem 1980'lere kadar toplu konutların altın çağı olarak saptanmıştır.

Üçüncü evre olarak kabul edilen 1980'ler ve sonrasında, tüm dünyanın toplu konut uygulamalarında büyük bir artış göze çarpmaktadır. Bu artış önceki dönemlerin artışının çok daha üzerinde gerçekleşmiştir.

Toplu konut uygulamalarının başlangıcında düşük ve orta gelir düzeyine sahip kesimlerinin bu konutlardan yararlanabilmesine karşın, zaman içinde bu amaçtan uzaklaşarak yüksek gelir gruplarına lüks konutlar haline gelmiştir [75].

Çizelge 3.1 Dünyadan toplu konut örnekleri

TOPLU KONUT	YIL	MIMAR	ÜLKE
Habitation	1952	Le Corbusier	French
Habitat 67	1967	Moshe Safdie	Montreal-Canada
Kanchanjunga	1970	Charles Correa	Mumbai-India
Rokko Hooousing 1	1981	Tadao Ando	Kobe-Japan
IBA Social Building	1982	Peter Eisenman	Berlin-Germany
Lindenstrasse	1986	Herman Hertzberger	Berlin-Germany
Nexus Fukuoka	1991	Rem Koolhaas	Fukuoka-Japan
Potsdamer Platz	1992	Renzo Piano	Berlin-Germany

Çizelge 3.1 Dünyadan toplu konut örnekleri (devamı)

Goldstein Sud	1994	Frank o'Gehry	Frankfurt-Germany
Pasaje Santa Fa	1994	Legorreta & Legorreta	Mexico-City Mexico
Makuhari Housing	1997	Steven Holl	Chiba-Japan
Albion Riverside	1998	Norman Foster	London-English
Maurer Court	2000	Ralph Erskine Tovatt	London-English
Miss Sargfabrit	2001	BKK-3	Wien-Austria
Italian Gardens	2002	Seidel Holzman	California-USA
Tango Housing	2003	Moore Ruble Yudell	Malmo-Suede
50 Housing Units	2004	Nasrin Seraji	Vian-Otrish
Spittelau Housing	2005	Zaha Hadid	Vian-Otrish
Donny Brook Quarter	2006	Peter Barber	London-English

3.2.1 Unite d'Habitation Binası

Le Corbusier tarafından 1952'de tasarlanan "Unite d'Habitation" mimarlık tarihinde önemli bir yere sahiptir. Fransa'da, Marsilya kentinde yer alan bu yapı II. Dünya Savaşı'ndan sonra evsiz kalan binlerce insanı barındırmak amacıyla, savaş sonrası ekonomik sıkıntılar ve kısa zamanda konut üretme ihtiyacı karşısında üretilmiş, sakinlerinin çoğunluğunu dar gelirli toplum kesimler oluşturmuyordu. Kesintisiz bir arazi kullanımı elde etmek için kolonlar üzerine yükseltilen bu yapı 20. yüzyılın en etkili konut tasarımlarından biridir ve Marsilyalılar tarafından "La Maison du Fada" (Deliler Evi) ve "Crazy House" (Çılgın/Aptal Ev) olarak biliniyor.

Şekil 3.1 Unite d'Habitation Binası [49]

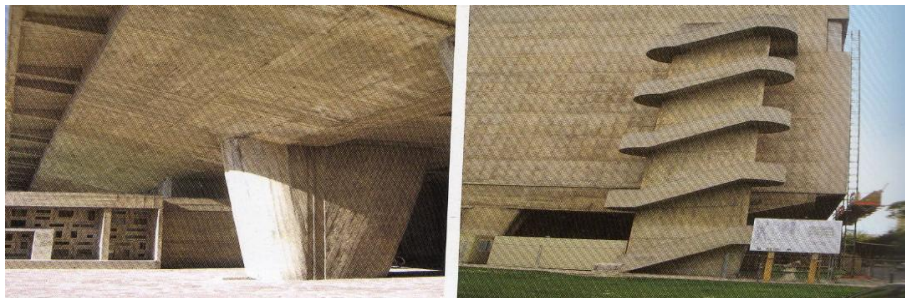
1600 kişiyi barındıracak 18 katlı bu yapı 23 değişik konut tipine ve 337 daireye sahiptir. Her daire 4 x 25 metrelik dar ve uzun kalıpların içinde yan yana ve üst üste yer almaktadır. Bina bir site olarak içinde sokaklar, alışveriş merkezleri, okullar, spor salonu, çocuklar için mekanlar bulunmaktadır. Yapının boyutları ise Le Corbusier'in "modulor" adını verdiği bir ölçü sistemine göre düzenlenmiştir.

Unite d'Habitation fikri Le Corbusier'in senelerce üzerinde düşündüğü bugünkü yaşam ile modern şehircilik arasındaki ilişkiden doğmuştur. Binanın esas fikri insanların yaşam yerleriyle günlük ihtiyaçların bulunduğu yerleri birbirine bağlamaktır.

Şekil 3.2 Unite d'Habitationin Heykelsi Çatısı [49]

Brütalizm akımının en büyük ilham kaynağı olan Unité d'Habitation betondan yapılan silindir, kutu, spiral ve serbest formlu organik şekillerle süslü bir toplu konut kompleksidir. Her dairenin çarpıcı renk tonlarıyla boyanmış balkonları ve heykelimsi çatı bahçeleri, brüt betondan yapılan ve ağır duruşu olan bu binada değişiklikler sağlayarak onun hareketlenmesine yol açmış, zengin bir görsel etki oluşturmuştur. Binanın iç kısmının biçimlenişi ise dış cephesini etkileyen temel özelliştir ve cepheye ritim kazandırmıştır. Binanın Kuzey cephesinde belirli bir kota kadar çıkan merdiven ise, binanın en dikkat çekici ayrıntılarından biridir [49].

Şekil 3.3 Kolonlar ve brüt betondan yapılmış merdiven [49]

3.2.2 Habitat 67 Binası

Habitat 67 Kompleksi 1967 yılında mimar Moshe Safdie tarafından tasarlanmıştır. Montreal Dünya Sergisi'nin ana tema mekanlarından Habitat projesi, yeni bir prefabrike sistemle 158 birimi içine alarak çok katlı konut topluluğunun değiştirilmiş bir şeklidir.

Şekil 3.4 Habitat 67 Kompleksi [49]

Üç geniş blok içinde 354 adet prefabrik betonarme modülün yerleştirilmesi ile genel hatlarına ulaşan Habitat 67 kompleksinde, boyutları ve planimetrisi değişen, 19 değişik konut tipi bulunmaktadır. Farklı düzendeki tekil konut üniteleri, 1 ila 8 prefabrike modülün bir araya getirilmesiyle şekillenmektedirler. Yapıda yer alan her konut biriminin boyutları 11.3x5.3x3.0 m'dir [79].

Ayrı bir kübik birimden oluşan her daire kendi kendisinin göstergesidir. “Dairelere merdivenlerin yer aldığı üç meydandan girilmektedir. Bu giriş ve dağılış bir mağaranın içinde tırmanma duygusu yaratmaktadır. Sanki bir Akdeniz tepe şehrinin içinde yaşanmaktadır. Uzaktan bakıldığında birbirine sarılmış konutlarıyla gerçek bir tepayı andırmaktadır” [77].

Şekil 3.5 Her Dairenin Ayrı Bir Kübik Birimden Oluşması [49]

Bireyciliği vurgulayan her dairenin çatısı diğerinin terasını oluşturacak şekildedir. Böylece mahremiyet istendiğinde terasların düzeni, insanı toplumun görüşünden gizliyor. Zemin katta dairelerin altında bir platform yer almaktadır. Burası toplumsal mekanlar, çarşılar, trafik alanları ve çocukların oyun yerleri olarak düşünülmüştür [77].

Genel olarak yapının alışagelmışin dışındaki formu, ilk izlenim olarak tek parçadan oluşan bir masiflik etkisi yaratmaktadır. Yapı yığma olmamasına rağmen kütsel ve strüktürel kurguları, yapı bloklarının üst üste yığılmasıyla oluşturduğu algısını doğurmaktadır. Sadece yığma algısının boyutları devasadır ve boyutsal algıyı bloklar arasındaki boşluklar kuvvetlendirmektedir.

3.2.3 Nakagin Kapsül Kulesi

Nakagin Kapsül Kulesi, 1972 yılında Japon mimar Kisho Kurokawa tarafından tasarlanmıştır. Japonya'nın başkenti Tokyo'da yapılan ve 140 kapsül dairenin yer aldığı bu bina geleceğin trendi düşüncesiyle inşa edilmiştir. Dolayısıyla Nakagin kulesi Japonya'nın savaş sonrası vizyoner kentsel projelerinin en yenilikçi mimari eserlerinden biridir.

Şekil 3.6 Nakagin Kapsül Kulesi [78]

Bina, oda şeklindeki kapsüllerin ana yapıya gerçek boyutlarıyla eklenmesinden ve merkez noktanın etrafına çeşitli açılarla yerleştirilmesinden oluşmaktadır. 14 Katlı yüksek kulenin kapsülleri, gemi pencerelerine benzeyen daire şeklindeki pencereleri ile dev gözetleme deliklerini andırmaktadır.

Nakagin aslında hafta içi geç saatlere kadar çalışan insanlara ekonomik barınma imkanı sunarak tasarlanan bir kapsül oteldir. Nakagin Kapsül Kulesi diğer önemli yapılar gibi konut mimarlığının en tartışmalı nesnelerinden biri olarak, aynı zamanda bir kültür idealini de yansıtmaktadır. Japonya'nın savaş sonrası dirilişinin simgesi haline gelen bu yapı, metabilizma, değişebilirlik ve geri dönüşüm fikirlerini de vurgulamaktadır [79].

Nakagin'in sefil ve sıkışık koşullarda yaşamaktan bıkmış olan sakinleri, binanın yıkılması gerektiği yönünde oy kullanarak onun yerine daha büyük ve modern bir kule inşa edecek olan yatırımcıyı beklemektedirler. Nakagin'in hala ayakta duruyor olması ise, tarihi değerinin anlaşılıyor olması sebebiyle değil, belki yaşanan küresel ekonomik krizle ilgilidir [79].

3.3 Türkiye’deki Toplu konut Gelişimi ve Rezidansların Ortaya Çıkışı

Toplu konutun tarihi, Osmanlı İmparatorluğu’na kadar uzanır. İlk kez 1861-1876 yıllarında Sultan Abdülaziz tarafından saray hizmetlilerinin kullanımı için farklı bir biçimde tasarlanan Akaretler sıra konutları, 1870'in ilk toplu konut uygulaması olarak bilinmektedir. Daha sonra 1890 'da Taksim Surp-Agop vakfiyesi sıra konutları ve 1918 yangınından zarar görenler için 1921'de Laleli’de yapılan Harikzedegan (tayyare) apartmanları ilk betonarme toplu konut uygulaması olarak inşa edilmiştir [68].

Şekil 3.7 Akaretler sıra Evleri [80]

Şekil 3.8 Taksim Surp-Agop vakfiyesi sıra konutları [81]

Şekil 3.9 Laleli Harikzedegan [82]

Türkiye’de kentleşmenin hızlanmasıyla birlikte konut ihtiyacı bir toplumsal soruna dönüşmüştür, diğer anlamda kentleşmeyle eşzamanlıdır. 1939’da başlayan 2. Dünya Savaşı’nın getirdiği ekonomik sarsıntıyla birlikte konut üretimi zayıflamış ve Savaş bitiminden hemen sonra Türkiye sanayileşme stratejisiyle büyürken, kırsal alanlardan kentlere yoğun göç nedeniyle, hızlı bir kentleşme süreci başlamıştır. 1945 sonrası, hızla büyüyen kentlerde ortaya çıkan konut ihtiyacı ülkenin temel problemlerinden biri olmuştur. Bu süreçte, geleneksel yaşam alışkanlıkları terk edilerek, çok katlı binalarda yaşamak tercih edilmiştir [75]. 1980’li yıllarda, toplu konut Yasası’nın çıkması ve paralelinde gelişen teşviklerle birlikte konut sektöründe büyük bir değişim ve gelişim yaşanmıştır. Böylece toplu konut fikri, hızlı kentleşmenin yarattığı sorunlar doğrultusunda bir çözüm yolu olarak üç farklı üretim biçimini ortaya koymuştur; birincisi orta tabakanın ihtiyaçlarına yönelik olan yap-satçı üretim biçimi, ikincisi, dar gelirli grupların yasa dışı olarak konut edinmesini sağlayan yapı üretimi ve üçüncüsü ise, üst geliri gruplara yönelik ortaya çıkan biçimlerdir [70]. Toplu konutlar insanların ekonomik ve sosyal koşullarına göre değişiklik göstermektedir. Dar gelirli kitlelere yönelik yapılan ürünler, konut ve çevre niteliğinin olması gerekenin çok altındadır, aksine orta ve üst-gelir grupları için yapılan uygulamalarda proje ve yapım aşamalarındaki bütçeye bağlı olarak daha nitelikli uygulamalara rastlanmaktadır [68].

Daha sonra kentin kalabalıklaşması, nüfus artışı, yoğun trafik, hava kirliliği gibi nedenlerden dolayı kent yaşamından uzaklaşmak isteyen insanlar için, bütçeye bağlı

olarak kent dışındaki lüks ve daha nitelikli konut siteleri ortaya çıktı [70]. Bu siteler yeni bir barınma biçimini sunmakla birlikte, moda haline gelen yeni bir yaşam biçimiydi. Bu yerleşmelerin birçoğu Emlak Kredi Bankası öncülüğünde konut üretimine başlanan ve 1990'larda Ataşehir yerleşmesinin yapımı aşamasında Emlak Kredi Bankası'nın kapatılması sonrasında TOKİ tarafından tamamlanan toplu konut ve banliyö yerleşmeleridir [84]. Önceleri şehre yakın küçük banliyö veya toplu konut yerleşmeleri iken şimdi kentin içinde çoğu orta ve üst gelir grubuna hizmet eden konutlardır.

İnsan barınma konusunda sürekli yeni arayışlar içindeyken, lüks konut sitelerinden sonra kendine yeni bir barınma biçimi daha sunar; Lüks konut sitelerinde yaşadığı hayatı, konforu, kalite ve hizmeti sunan, genellikle kent merkezine yakın yerlerde, yüksek bloklar olarak inşa edilen “rezidans”lardır. Lüks konut imgesini kurgulayan rezidanslar, şehir merkezlerine ulaşımın problem olması, hızla akan şehir hayatında zamanın çok değerli hale gelmesi ve kent merkezinden uzakta oturmak istemeyenler için, merkeze yakın yeni bir konut alternatifi olarak lüks konut sitelerinden ayrılmaktadır. Biçimsel bakımdan incelendiğinde rezidanslar, kent merkezinde yatayda yayılmış kapalı site inşa edecek büyüklükte boş arsa bulunmaması nedeniyle, küçük parsellerde, üst düzey binalar olarak inşa edilmektedir.

İstanbul'da ilk rezidans uygulaması, 1993 yılında Mimar Valerio Festi tarafından gerçekleştirilen Akmerkez projesidir. Akmerkez'in ardından Maslak-Levent aksında 2003'te Metrocity ve 2006'da Kanyon projeleri, rezidans konsepti ile İstanbul'da inşa edilmiştir. Rezidanslar Avrupa yakasında Levent, Beşiktaş ve Mecidiyeköy bölgesinde dağılım gösterirken, Anadolu yakasında Ataşehir ve Kartal bölgelerinde özellikle 2000 yılından itibaren dağılımı ilerlemektedir [84].

3.4 Rezidans Kavramı

TDK sözlüğünde rezidans kelimesi yüksek devlet görevlileri, elçiler vb.'nin oturmalarına ayrılan konut ve saray konut olarak tanımlanmaktadır [15]. Mimarlık Sözlüğü'nde ise konak, kâşane, konut, ikametgâh olarak bilinmektedir [83]. Yeni bir yaşam tarzı sunan rezidansların sözlük anlamları ile günümüzdeki yaygın kullanım anlamı birbirinden çok farklıdır. Bu doğrultuda rezidansların sözlük tanımının ötesinde yer alan günümüzün yaygın kullanım anlamı, mimar, yatırımcı, kullanıcı üzerinden yapılmaktadır.

Rezidanslar, lüks konutlar, farklı mimarideki yüksek yapılar ve genel olarak üst gelir grubuna yönelik kent merkezinde inşa edilen düşey kapalı siteler olarak tanımlanmaktadır. Rezidanslar otel mantığıyla işletilen yapılar ve Türkiye’de ise daha çok lüks konut olarak nitelendirilir. Bununla birlikte tek bir bloktan ve açık havuzdan oluşan projelerin ve lüks yapıların rezidans olmadığı, rezidanslar, resepsiyondan konut bakımına, ütüden yemeğe, güvenlikten sosyal tesislere kadar 5 yıldızlı otellerde verilen tüm hizmetleri sunan bir bütün olarak tanımlanmaktadır [85].

Rezidans sözcüğü tüm dillerde en basit bir biçimde ‘ev’ anlamına gelmektedir. Ancak biraz daha derin bir bakışta, düşük gelir seviyesine sahip olan sınıfın oturduğu evlerden ziyade yüksek gelirli sınıfın konutlarını tarif ederken kullanılan bir sözcüktür ve zaman içinde kendi başına bir sosyal sınıf tarifi oluşturduğu iddia edilmektedir [86]. Ayrıca rezidans kavramı “yüksek gelirli sınıfın kullanımına yönelik, kent merkezinde veya merkeze yakın, 15 kattan daha yüksek, içinde konut alanları dışında yaşayanların kullanımına yönelik sosyal alanları da barındıran lüks konut yapılar” olarak tanımlanmaktadır [87].

Rezidanslar iş ve sosyal yaşamı yoğun olan kişilerin hayatlarını kolaylaştıran yapılardır. Bu anlamda rezidanslar yüzme havuzu, tenis kortu, spor salonu, çocuk oyun parkı, sauna, kuru temizleme, güvenlik, spor salonu, bilardo ve masa tenisi salonu, oyun salonu gibi sosyal tesislerin tümünü içinde barındıran ve kendi kendine yeten otomasyonu olan konforlu yapılardır [87].

Başka bir tanımlamada ise rezidans, moda haline gelen yapıların lüks olduğunu göstermek amacıyla kullanılan sözcüktür. Bu kelime kullanımı sakinlerin hayatını kolaylaştıran pek çok hizmetin sağlandığı konutların karşısında, rezidans denilen projelerin tamamını ve rezidansların özelliklerini taşımayan yapıların rezidans olarak nitelendirmenin doğru olmadığını belirtmektedir [89].

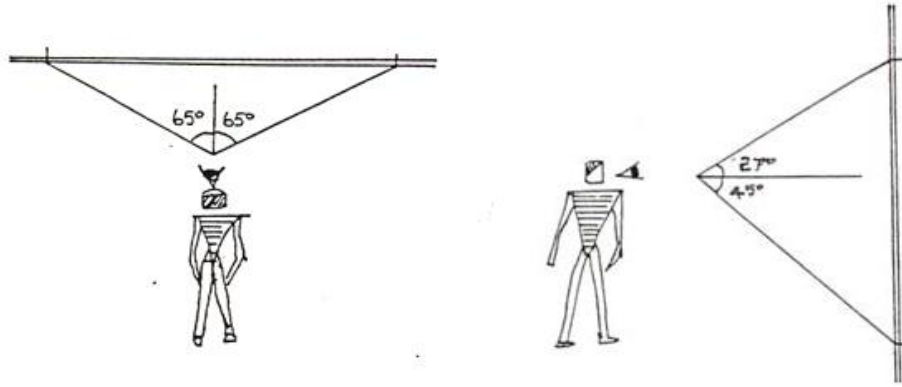
Tanımlardan yola çıkarak son yıllarda İstanbul ve diğer büyük şehirlerde kavramsal anlamda önemli bir terminoloji olarak ortaya çıkan rezidanslar, mekânsal anlamda genellikle kullanıcılarına prestij sunmakla birlikte, kent merkezinde izole yaşam olanağı ve güvenlik arz eden önemli bir konut tipolojisini ortaya koymuştur.

3.5 Rezidansların Algılanması

Günümüzde rezidanslar, modern ve çağdaş mimarileriyle tüketiciye ulaşan çekici imgelerden biridir ve insanlar tarafından nasıl algılandığı üzerinde durmak gerekir.

3.5.1 Rezidansların Bakış Yerlerinin Farklı Konumlarına Yönelik Algılama

İnsanın algılayacağı çevre üç boyutludur ve insan hareket halindeyken binaları izler. İnsan hareketsiz olarak durduğu yerden, gözlerini hareket ettirmeden tek doğrultuda baktığında 10° - 11° lik bir açı içinde kalan objeleri net bir şekilde görür, bu açı dışında kalan nesneler gittikçe daha az net hale gelir ve silik olarak görülür. Bu bakış açısıyla bir yüksek binanın sadece bir kısmını algılamak mümkündür. Ancak insan gözü hareket halindeyken 60° lik bir açı içinde etrafını görme imkanı bulur [90]. Hans Blumenfeld'in (1953), yaptığı araştırmaya göre, görüş mesafesi ile objenin boyutları arasında $\frac{1}{2}$ oranında bir bağlantı varsa, o cisim en iyi şekilde max. 27° lik bir açıyla algılanabilir. Bu mesafe az ise, insanlar başlarını yukarı kaldırmaları gerekir [91]. Dolayısıyla binaları bakış yerlerinin farklı konumuyla açıklamak gerekir.

Şekil 3.10 Yatay ve düşey görüş açısı [91]

Yapılan araştırmalara göre binaların algılanması

- Sokak ölçeğinden algılanma
- Başka bir binadan algılanma
- Kent silüetinde algılama olarak üçe ayrılır [91].

Bu üç durumda binaların yani rezidansların farklı özellikleri algılanacaktır.

Sokak Ölçeğinden Algılanma: Cadde veya sokak ölçeğinde, binanın sadece giriş katı ve en çok üç dört katı görünür. Örneğin Şekil 3.8'de Fulya'da yer alan Selenium Twins rezidansın sokak ölçeğinden algılanması görülmektedir. Kişi, gördüğü binayı tam algılamak için başını kaldırarak, yukarıya kadar devam edilen düşey hatları görür (Şekil 3.12). Mesafenin artmasıyla birlikte, nesnenin açısal büyüklüğünde bir azalma olur, aynı zamanda birbirine paralel çizgiler, retina üzerinde bir noktada birleşir ve algılanan bina olduğundan daha yüksek algılanır. Bu durum doğrusal perspektifin en önemli özelliğidir. Psikolojik nedenlerden dolayı ise aynı uzaklıktaki düşey boyutlar yatay boyutlara oranla uzun olarak algılanmaktadırlar [90]. Bu durum daha öncede belirtildiği gibi yanılısamadır. Dikdörtgen formundaki binalarda bu etki daha da belirgindir.

Şekil 3.11 Selenium
Twins'ten izlenimler-1
[93]

Şekil 3.12 Selenium
Twins'ten izlenimler-2
[93]

Şekil 3.13 Selenium
Twins'ten izlenimler-3
[93]

Şekil 3.13'te ise görüş açısının açılmasıyla binalar daha rahat algılanabilir.

Başka Bir Binadan Algılanma: Sokak ölçeğinde perspektifte görülen rezidans binalarına başka bir binadan bakıldığında, binanın görüş mesafesine ve seviyesine bağlı olarak, rezidansın gövde ve çatı bölümüne kadar büyük bir kısmı görülür. Görüş mesafesi arttıkça bina kütle olarak daha iyi algılanır, ancak detaylar niteliğini kaybeder, aksine mesafe azaldıkça bina kesit bir form olarak algılanır [91]. Böylelikle, retina üzerinde oluşan imgenin tüm parçaları tamamlanarak, sokak ölçeğinde belirsiz kalan binanın bitişi ya da çatısı, netlik kazanmış olur [91].

Kent Silüetinde Algılanması: Kent silüetinde algılama, kenti bir silüet olarak görebilecek bir noktadan bakmaktır. İnsanın çevresini algılamaya çalıştığı kentte, dikkatleri çekenler çok katlı yüksek yapılardır. Rezidanslar yüksek binalar grubundan olarak kent silüetinde kendilerini güçlü bir şekilde ifade ederler.

Şekil 3.14 İstanbul kenti silüetinde rezidanslar [92]

Bir deniz kenti olan İstanbul, silüeti kolaylıkla algılanabilecek bir yapıya sahiptir. Kent içi bağlantıları sağlayan yollar gibi deniz de ulaşım için kullanılmaktadır. Böylece kent silüeti bir vapurdan ya da her hangi bir deniz aracından kolayca görülebilir ve yüksek binaların, rezidanslar dâhil olmak üzere, biçimleri, biçim açısından farklılaşmaları ve çeşitlilikleri çok net bir şekilde algılanır. Böylece binalar biçimlerinin belirginliğiyle, herhangi bir gözlemcide etki bırakarak, bir imgenin uyandırabilmesine sebep olurlar.

3.5.2 Rezidansların Çeşitli Biçimlenmelerine Yönelik Algılama

Karmaşık biçimlenmeler meydana getiren yapılar, hem mekansal hem de algısal ve etkisel çeşitlilikler sağlar. Bu farklı etkiler çeşitli algılamalara yol açar ve yapının bir anlam ya da anlamlandırmaya indirgenmesini önler. Aynı zamanda yenilik ve çeşitlilik bireyi neşelendiren niteliklerdir ve psikolojik gelişim ve duyuşsal uyarıcı olma bakımından gereklidir. Bu durum bireyin değişen ve ilginç çevreleri tercih ettiği anlamına gelir [5].

Günümüzde siparişler insanların damak zevkine göre hazırlanabiliyor. Örneğin geniş bir kahve çekirdeği menüsüne göre Starbucks'ta 70 bin çeşit kahve yapılabilir. Başka bir örnek denim kotlarıdır. Denim kotları, eskiden her yerde tek bir modeli varken bugün kesim, yıkama türü ve tasarıma göre çeşitlilik gösteriyor [7].

Şekil 3.15 Kesim, yıkama türü ve tasarıma bağlı olarak kotların farklılaşması [7]

Konut üretiminde ise, insanlara sunulacak seçenekleri çoğaltmak için rezidans tasarımına, farklı duyulara seslenen birçok özellik kazandırıyor. Rezidanslar, sosyal alanları barındıran lüks konutlar olarak, büyük ölçüde aynıdır; ama biçim (form) açısından çok sayıda seçenekle farklılaşabilir. Bu çeşitlemeler insanların yaşam kalitesini değiştirmeyebilir, ama algılanışını farklılaştırır. Dolayısıyla rezidansların etki karakteri, çevreye çeşitlilik katarak, günümüz dünyasının giderek büyüyen çoğul yapısı içinde önemli bir rol üstlenmektedir.

3.5.2.1 Marina City Binası (1959-1964)

Rezidans tipolojisinin ilk örneği 1959-1964 yılların arasında, Chicago’da gerçekleştirilen Marina City’dir. Marina City binası Mimar Bertrand Goldberg tarafından tasarlanmıştır. 179 metre yüksekliğinde, mısır koçanı gibi anılan bu kule, nehir kenarında yer almaktadır. 60 katlı ikiz kulelerin her birinin ilk 20 katı otopark, son 40 katıda 450 apartman dairesidir.

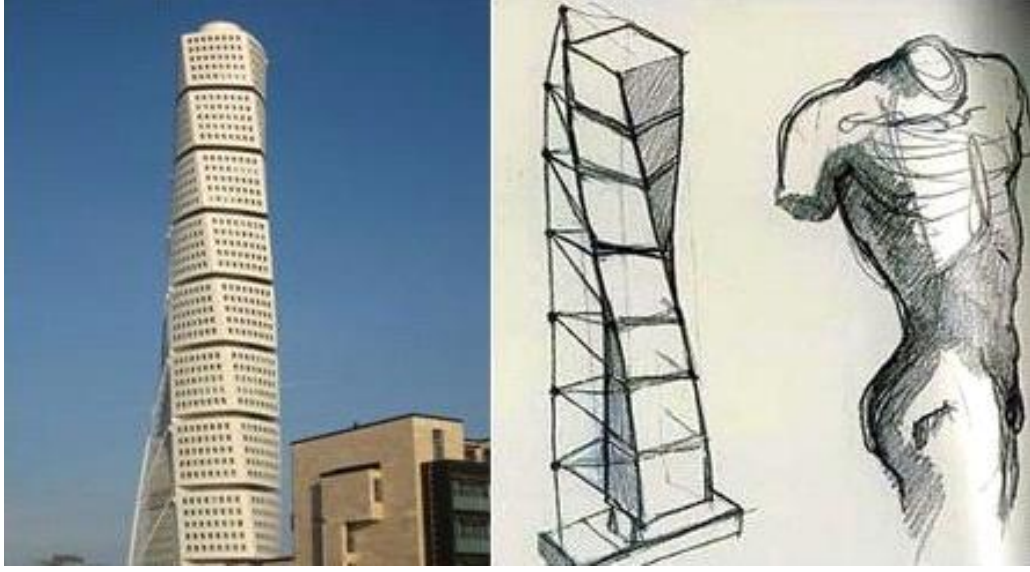

Şekil 3.16 Marina City Binası [94]

Marina City projesinde, silindir biçimli ikiz kule binaları, beton kabukta çeşitlilik aramak ve dikdörtgen şekillerin dışına çıkmak isteğinden ortaya çıkmıştır. Bina inşa edildiğinde iki yenilik ortaya atılmış olur. Birincisi dikdörtgen formlara alışmış olan insanların iki uzun yuvarlak silindirler ve taç yaprağı şeklindeki balkonlarla karşılaşmasıdır. İkincisi ise gökdelenin çok amaçlı kullanımudur. Bu şekilde konut, büro, otopark, alışveriş ihtiyaçlarını karşıladığı gibi restoranlar, spor salonu ve diğer sosyal tesisleri de içinde barındırmaktadır [95].

3.5.2.2 Turning Torso Binası (2003-2005)

Turning Torso binası Santiago Calatrava tarafından tasarlanmıştır. 54 katlı, 190 m uzunluğundaki kendi eksenini etrafında dönen bina, kesitte toplam 9 küp biçimindeki birimden oluşmuştur. Konut-ofis fonksiyonlu bir yapıdır. İlk iki bölüm ofis, kalan 7 bölüm ise konut amaçlıdır. Her bölüm 5 kattan oluşarak, en üstteki bölüm, en alttaki birinci bölüme göre 90 derece dönmektedir. Bu binanın tasarımı dönen bir insan vücudunu simgelemektedir.

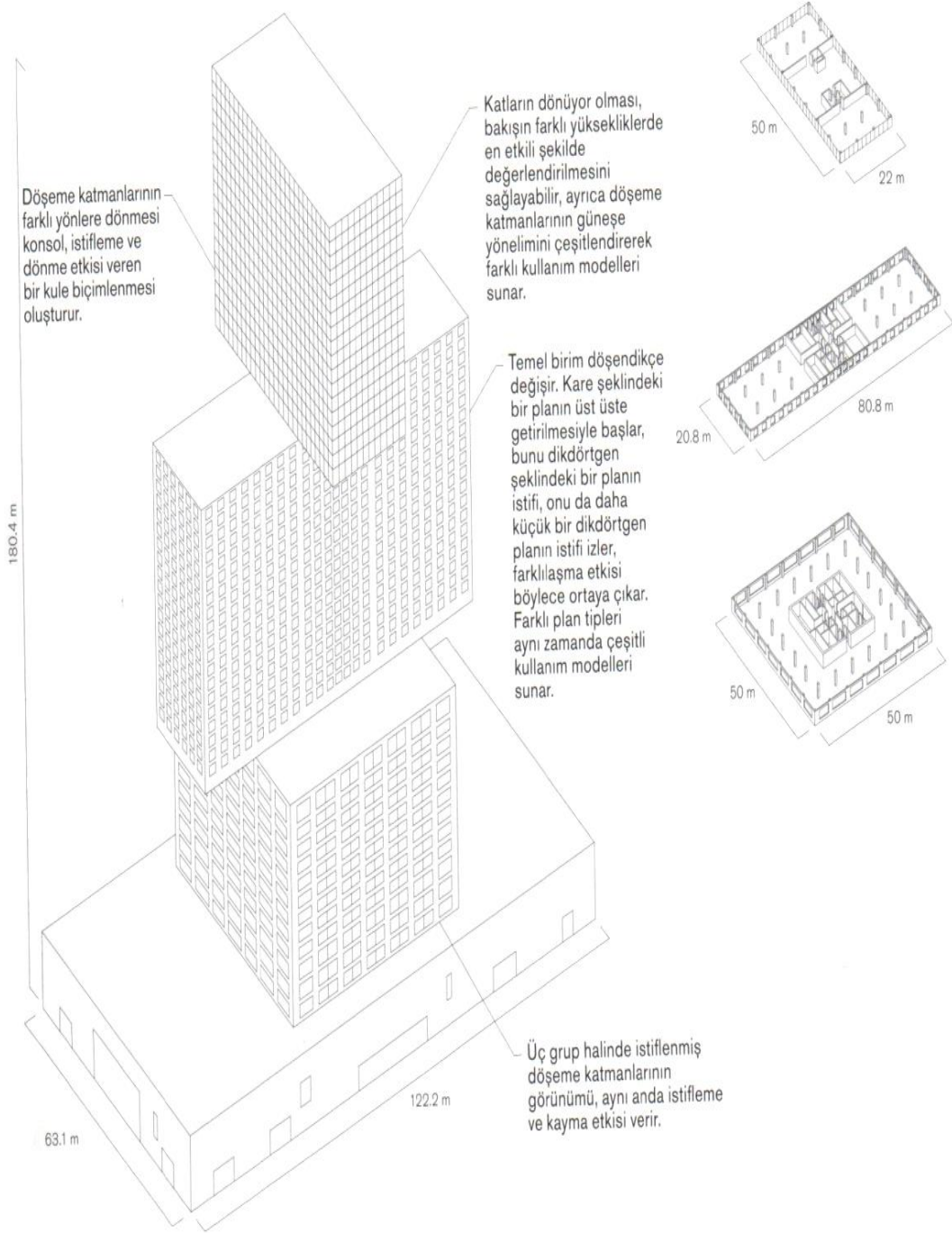

Şekil 3.17 Turning Torso Binası 2003-2005 [96]

Döner formlar ve cepheler çağdaş yüksek bina mimarisinde oldukça ilgi çekici bir yaklaşım olarak karşılanmaktadır. Turning Torso binası ise uluslararası dönemin geleneksel, prizmatik hacimli kutu formlarına tepki olarak ortaya çıkan bu formların ilk ve en çarpıcı örneklerinden biridir [97]. Yapının döner cepheleri ortaya sürekli değişen bir biçimlenme sunmakla birlikte yapıya ikonik bir özellik kazanmaktadır. Döner binalar genellikle durağan imgeler yerine, sinemanın hareketli görüntülerine daha yakındır [97].

3.5.2.3 111 First Street

111 First Street kulesi Rem Koolhaas yöneticiliğiyle, OMA (Office of Metropolitan Architecture) tarafından, Jersey City'de, hotel ve rezidans olarak tasarlanmıştır. Rem Koolhaas'a (1998) göre OMA'nın yapıları, başkalarını hayrete düşürmek için yapılmış hayal üretme makineleridir. Bu biçimler farklılaşma, yumuşak, süreklilik, olumsuzluk, gömülme, basınç, simülasyon gibi çeşitli etkiler yaratmaktadır [7].

Şekil 3.18 111 First Street kulesi [7]

111 First Street Kulesinde üst üste dizilen bloklar, birtakım hafif yada yüzen kuleler ve ya üstünüze düşmek üzere olan bir kutu olarak algılanır. Daha farklı bir bakış açısıyla binaya baktığımızda, üç blok birlikte bacalar, gövde ve baştan oluşan bir insan bedenini andırır.

3.5.2.4 İstanbul'dan Rezidans Örnekleri

Şekil 3.19'de İstanbul'da gerçekleştirilen çeşitli rezidansların yapım yılı, konumu ve biçim özelliklerine yer verilmiştir.

	Rezidans	Yapım Yılı	Konum	Biçim Özellikleri
Akmerkez		1993	Etiler	Akmerkez projesi İstanbul'daki ilk rezidans uygulamasıdır. Genel olarak üçgen bir forma sahip olan bu yapı iki yuvarlak ve bir üçgen formunu andıran kuleden oluşmaktadır.
Polat Tower		2002	Fulya	Polat Tower'da kare bir plan şeması kullanılmıştır. Bu şemalar sabit bir şekilde tekrarlanarak basit ve rasyonel bir kule biçimlenmesi meydana getirmiştir. Kule yoğun bir kentsel çevre içinde konumlanmakta, farklı yönlerden görülebilmekte ve her yönden aynı şekilde görünerek, farklı kişilerin kuleyle etkileşimini özdeş algılara sınırlamaktadır.
Metrocity		2003	Levent	Binanın eğrisel formu, dairesel şekillerin parçaları olarak algılanır.
Selenium Rezidans		2005	Şişli	Blok halinde yükselen bu yapı yalın çizgiler ile kareden türeyen bir prizmatik forma sahiptir.

Şekil 3.19 İstanbul'dan rezidans örnekleri

Kanyon		2006	Levent	Kapalı bir kutu anlayışından uzak eğrisel bir formdan oluşmaktadır. Bina bir dizi değişken algı yaratarak çevrede farklılaşma etkisi uyandırır.
		2006	Şişli	Elit Residence, yüksek teknolojisi ve benzersiz görünümü ile İstanbul portresinde yerini almış bir projedir. Bina eliptik ve ışınsal bir biçimlenme meydana getirmektedir.
Selenium Twins		2009	Fulya	Bina dengeli, sade ve prizmatik bir forma sahiptir.
Trump Tower		2010	Mecidiye Köy	Binanın temel birimi döşendikçe çeşitlenir. Zeminde tek bir yapıya başlayan ve üstte iki binaya dönüşen bir biçime sahiptir. Eğimli mimarisiyle, hız ve hareketliliği yansıtıyor.
Varyap Meridian		2011	Batı Ataşehir	Varyap özgünlüğü, iddialı tasarımı ve mimari-teknik özellikleriyle kente görsel ve fiziksel katkı sağlayarak, nitelik ve prestij bağlamında İstanbul'un gelişen vizyonunun simgelendiği yeni bir rezidans yapısı olarak dikkat çekiyor. Temel birimin ölçeğindeki farklılaşma ve renk kullanımı değişik bir görünüm oluşturmaktadır.

Şekil 3.19 İstanbul'dan rezidans örnekleri (devamı)

ALAN ÇALIŞMASI

Bu bölümde, İstanbul kenti örneğinde rezidansların görsel açıdan insanlar tarafından nasıl değerlendirildiğinin belirlenmesi ve algılayanlar üzerindeki etkilerin karşılaştırılması anket yöntemiyle yapılmıştır. Anket çalışması araştırmaya sınırlı bir zaman sürecinde çok sayıda ve kapsamlı miktarda bilgi edinme imkanı vermiştir. Araştırmada kullanılan veri toplama aracını belirlemek için öncelikle literatür taraması yapılmıştır. Literatür araştırmasının ardından rezidansların görsel etkilerinin ortaya konulmasına yönelik yapılardan fotoğraflar kullanarak, anlamsal farklılaşım tekniğiyle (faktör gruplarından bağımsız) mimarlar, diğer meslek grupları ve rezidans sakinlerine uygulanan üç farklı anket hazırlanmış, daha sonra anketlerden elde edilen sonuçlar her yapı için ayrı bir şekilde ele alınmıştır.

4.1 Seçilen Rezidans Projeleri

İstanbul'da birbirinden farklı üç temel rezidans tipi görülmektedir. Kent içinde göze çarpan en yaygın biçim tekrarlanan geometrik formlardır ve az veya çok işlenmesi söz konusudur. Bu doğrultuda rezidans biçimleri boyutları itibarıyla veya türlü elemanların çıkarılması veya eklenmesi yoluyla içe kapanan ve bütünsel biçimler, kule şeklinde yüksek biçimler ve mimari formu ile farklılaşan biçimler şeklinde ayırmak mümkündür. Bu çalışmadaki konu ve amaç doğrultusunda My Home, Kanyon ve Evidea rezidansları üç farklı biçim olarak seçilmiştir.

My Home:

Şekil 4.1 My Home [98]

- Seçim nedeni: My Home İstanbul'da döneminin tanınmış müteahhitlerinden Ağaoğlu imzasıyla tasarlanan bir yapıdır. Bir konsept olarak "My" projeleri halk ve inşaat sektörleri arasında en popüler isimlerinden biridir. Bina yüksekliği ve kule biçiminden dolayı kendi konumunda görselliğiyle ön planda yer almaktadır.
- Biçim özellikleri: Ekleme ve eksiltmeler hariç, yalın çizgilerle kareden türeyen bloklar sabit bir şekilde tekrarlanarak görsel açıdan belirgin, simetrik, rasyonel ve prizmatik bir kule biçimlenmesini meydana getirmektedir.
- Konumu: Ağaoğlu inşaat imzasıyla 26.20 m² lik alanda, üst düzey yaşam kriterlerine göre tasarlanan My Home şehrin karmaşasından uzak ama şehrin tam ortasında; şişli maslak bölgesinde 2014'te inşa edilmiştir. Ana arterlere yakınlığı ile ön plana çıkan My Home, TEM otoyoluna ve 2. köprüye bağlantısı ile bir ulaşım kolaylığı sağlamaktadır. Üniversitelere, okullara, alışveriş merkezlerine ve hastanelere çok yakın konumdadır.
- Genel bilgiler: My Home üç kuleden ve toplam 786 daireden oluşmaktadır. Projede stüdyo dairelerden, 3+1'e ve 4+1'den teras evlere kadar farklı ihtiyaçlara göre seçenekler bulunmaktadır. My Home, doğayla iç içe, çocuk oyun alanları, açık yüzme havuzu, kapalı otoparkı ve güvenli site yaşamını sunmaktadır.

Kanyon:

Şekil 4.2 Kanyon [99]

- Seçim nedeni: Kanyon Tabanlıoğlu Mimarlık, Arup ve Jerde ortaklığıyla tasarlanan bir yapıdır. Şehrin yenilikçi konsepti olarak İstanbul'un en karakteristik ve dikkat çeken mimarisinde yer almaktadır. Bu anlamda kullanıcılar açısından en çok bilindiği ve dikkat çektiği yapılardan biridir ve şehrin yoğun bölgesinde yer almaktadır. Genel olarak farklı biçimiyle bir dizi değişken algı yaratarak çevrede farklılaşma etkisi uyandırmaktadır.
- Biçim özellikleri: Kapalı bir kutu anlayışından uzak durarak, daha çok organik görüşler doğrultusunda tasarlanan bu serbest form, kent içinde kamusal alanla birleşerek ortak bir yaşam modeli sunmaktadır. Şekli bir kanyonu andıran bu yapı farklı mimarisiyle, tercih edilen organik kıvrımlarıyla, yumuşak kavisler ve eğrisel formuyla, sürekli değişen bir biçimlenme sunmaktadır. Komplekste kullanılan eğrisel geometri, her birimin yumuşak bir biçimde yanındakiyle kaynaşmasına ve iç içe geçmesine neden olmuştur. Komplekste yer alan konut bloğu ise eğrisel ve yüksek bir biçime sahiptir. Eğrisel bir biçime sahip olmasına karşın, farklı açılarda yerleştirilmiş olan dairelerin tümü vadi manzarasına hakim konumdadırlar. Yapıda görülen balkonlar ise birbiri üzerinden geri çekilerek ve ortadaki alışveriş merkezine doğru alçalarak tasarlanmışlardır.
- Konumu: Beşiktaş, Şişli ve Levent'in kesiştiği noktada yer almaktadır.
- Genel bilgiler: Bu projenin toplam inşaat alanı 250000 m²'dir ve 2006 yılında hizmete açılmıştır. 4 katlı AVM, 26 katlı 1 adet ofis bloğu ve 179 konutluk rezidans bölümü bulunmaktadır. Konutların büyüklükleri 80 m²- 360 m² arasında değişmektedir. Bina ileri ev otomasyon sistemi; alışveriş merkezi, restoran, sinema

salonları; sosyal aktiviteler; özel otopark; özel güvenlik hizmetleri; özel servis hizmetlerine sahiptir. Tabanlıoğlu'na göre Kanyonun konut bölümünde, çağdaş yaşam ihtiyaçlarının günümüzde mümkün olan en üst düzeyde karşılandığı, aynı zamanda komşular arası karşılıklı ilişkinin teşvik edildiği nezih bir semt ortamı oluşturulmuştur.

Evidea:

Şekil 4.3 Evidea [101]

- Seçim nedeni: Ünlü mimar Emre Arolat, İhsan Bilgin ve Nevzat Sayın tarafından tasarlanan Evidea projesi fiziksel varoluş şekli ve mimarisiyle diğer rezidans projelerine göre fark yaratan bir yaşam kompleksi olma özelliği taşımaktadır [101]. Evidea içe kapanan bütünsel bir kitle olmakla birlikte yüksek olmamasından dolayı mimari tasarımda, alışılmış rezidans konseptinin dışına yer almaktadır.
- Biçim özellikleri: Evidea, yalın çizgilerle tasarlanmış, sade ve içe kapanan bütünsel bir kitle yapısıdır. Blokların ortasında kalan geniş alan ise kesintisiz bir iç mekana dönüştürülerek ortak bir şekilde kullanılmaktadır. Yapıda kullanılan renkli öğeler binada değişiklikler sağlayarak onun hareketlenmesine yol açmış, dikdörtgen formlu bu yapıyı monotonluktan kurtarmış ve zengin bir görsel etki oluşturmuştur.
- Konumu: Proje, İstanbul'un Anadolu yakasında Ümraniye ilçesi sınırlarında, Alemdağ ormanlarına yakın konumlanmıştır. Merkezi noktalara ulaşım kolaylığı açısından TEM'e 5 dakikalık ulaşım mesafesi vardır. Altunizade'ye 10 dakika, Levent'e de 14 dakika mesafede konumlanmaktadır. Bölgede okul alternatifleri, büyük alışveriş merkezleri ve sağlık merkezleri mevcuttur [101].

- Genel bilgiler: 2004-2005 yılında tasarlanan Evidea projesi 100.000 m² alanda konumlanmaktadır. Yapı dokuz katlı dört bloktan, toplam 473 daireden oluşmaktadır. Evidea, 1+1 ve 4+1 arasında değişik ihtiyaçlara cevap veren, stüdyo, dubleks, bahçeli ya da teraslı 15 farklı ünite seçeneğine sahiptir.

4.2 Araştırmada Kullanılan Yöntem

İnsan çevresine ve onu oluşturan nesnelere belli ölçülerde anlamsal tepki göstermektedir. Bazılarını hoş, güzel bazılarını ise karmaşık, çirkin olarak nitelemektedir. Bu tepkiyi ölçmek için "Anlamsal Farklılaşma Ölçeği" kullanılır. Görsel çevre değerlendirme tekniği olarak anlamsal farklılaşma ölçeği, Sanoff 1974, Groat 1988, Hershberger ve Cass 1988, Nasar 1989 gibi pek çok araştırmacı tarafından kullanılmıştır.

Anlamsal farklılaşma ölçeğinde sol uç tarafa bir sıfat, sağ uç tarafa da o sıfatın karşıtı yerleştirilir. Her ölçek üzerinde bir numaralandırma sistemi kullanarak yanıtlayana iki sıfatın arasında kalan bir değerlendirme seçmesi istenir. En temel AF soru kalıbı aşağıdaki gibidir.

	Çok	Oldukça çok	Biraz	Ne/Ne	Biraz	Oldukça çok	Çok
	3	2	1	0	-1	-2	-3
Geniş							Dar
Güzel							Çirkin

Yapıların görsel etkisi üzerine yapılan araştırmalarda Sorte (1982), Sanoff (1974), Hershberger ve Cass (1988) ve İmamoğlu'nun (1979) çalışmalarına değinmektedir.

Sorte (1982) Çevresel elemanların tanımlayıcı boyutlarını şöyle sıralamaktadır [102]:

Çizelge 4.1 Sorte'nin (1982) "Çevresel Elemanların Tanımlayıcı Boyutları" olarak 11 faktör grubu ve değişkenleri

Bina Tanımları	
Faktör	Değişkenler
Değer	Arkadaşça, Kişisel, Sıkıcı, Hoş Değil
Kütle	Masif, Hafif, Şeffaf, Güçlü
Biçim	Dairesel, Simetrik, Kenarlı, Düzensiz
Articulation (Eklemlendirme)	Süslü, Sade, Basit, Fazla Özenilmiş

Çizelge 4.1 Sorte'nin (1982) "Çevresel Elemanların Tanımlayıcı Boyutları" olarak 11 faktör grubu ve değişkenleri (devamı)

Anlam	Gerçek, Sürekli, Geçici, İyi Kavranamayan
Doku	Parlak, Cilalı, Yüzeyi Bozulmuş, Pürüzlü
Stüktür	Sakin, Ahenkli, Detayda Zengin, Çeşitli
Ölçek	Baskın, Yüksek, Aşırı Boyutlu, Büyük, Küçük
Etki(Yaş)	Eski Moda, Yeni, Modern Değil, Modern
Renk	Renkli, Renkte Zengin, Gri, Renksiz, Canlı Renkli
Işıklılık	Oldukça Karanlık, Karanlık, Kasvetli, Işıklı

Sanoff'un (1974) önerdiği anlamsal farklılıklar ölçeğinde şu isim-sıfat çiftleri seçilmiştir [103]:

Çizelge 4.2 Sanoff tarafından Önerilen AF sıfat çiftleri

1.Basit-Karmaşık	14.Yeni-Bilinen
2.Uyarıcı-Yatıştırıcı	15.Hoş-Asabi
3.Uyumlu-Uyumsuz	16.Birbirine Zıt-Anlaşılabilir
4.Kaba (Sert)-Düz	17.Neşelendirici-Üzücü
5.Belirsiz-Belirgin	18.Yüksek-Alçak
6.Biçimsel-Serbest	19.Barışçıl-Yıkıcı
7.Simetrik-Asimetrik	20.Statik-Dinamik
8.Atak-Pasif	21.Düzenli-Düzensiz
9.Ilginç-Sıkıcı	22.Bir Örnek-Farklı
10.Kaba-Yumuşak	23.Gergin-Rahatlatıcı
11.Bireysel-Genelgeçer	24.Sakin-Zorba
12.Birlik-Çeşitlilik	25.Samimi-Uzak
13.Hazin-Hissi	26.Hoş-Hoş Değil

İmamoğlu'nun (1979) oluşturduğu Anlamsal Farklılaşma Ölçeği ise faktör gruplarından bağımsız olarak şu şekilde seçilmiştir [104]:

Çizelge 4.3 İmamoğlu (1979)'nun oluşturduğu Anlamsal Farklılaşma Ölçeği

Anlamsal Farklılıklar Ölçeği	
Karışık	Sıkış Tepiş Düzenli
İyi Planlanmış	Kötü Planlanmış
Ufacık	Kocaman
Davet Edici	İtici
Büyüklüğü Yetersiz	Büyüklüğü Yeterli
Kötü Dengelenmiş	İyi Dengelenmiş
Uyumsuz	Uyumlu

Çizelge 4.3 İmamoğlu (1979)'nın oluşturduğu Anlamsal Farklılaşma Ölçeği (devamı)

Büyük	Küçük
İçinde Yaşanabilir	İçinde Yaşanamaz
Dar	Geniş
Kötü Düzenlenmiş	İyi Düzenlenmiş
Kapalı	Açık
Boş	Dolu
Dinlendirici	Tedirgin Edici
Rahatsız	Rahat
Ferah	Sıkıntı Verici
Tenha	Kalabalık
İyi Ölçülendirilmiş	Kötü Ölçülendirilmiş
Kısıtlı Uzam	Özgür Uzam

Hershberger ve Cass (1988) binalara ilişkin kullanıcı yanıtlarını Tasarlanmış çevrelerin anlamlarının ölçülmesi için kullanılabilecek Anlamsal Farklılaşma Ölçekleri içinde temel bir set oluşturmuştur. Hershberger ve Cass, oluşturdukları Anlamsal Farklılaşma ölçeği setinde 10 faktör grubuna 2 grup halinde değişkenler saptamıştır [105]:

Çizelge 4.4 Hershberger ve Cass (1988) AF sıfatları

Faktörler	Birincil Ölçekler	Alternatif Ölçekler
1. Genel Değerlendirme	İyi-Kötü	Hoş-Sinirlendirici
2. Yararsal Değerlendirme	Yararlı-Yarasız	Arkadaşça-Samimi
3. Estetik Değerlendirme	Ünik-Genel	İlginç-Samimi
4. Aktivite	Aktif-Pasif	Karmaşık-Basit
5. Mekansal Değerlendirme	Samimi-Geniş	Kişisel-Genel
6. Güçlülük	Haşin-Narin	Kaba-Düz
7. Tertip	Temiz-Pis	Tertipli-Karmakarışık
8. Organizasyon	Düzenli-Düzensiz	Biçimsel-Nedensel
9. Isı	Ilık-Soğuk	Sıcak-Soğuk
10. Işıklandırma	Aydınlık-Karanlık	Parlak-Duygusuz
	İkincil Ölçekler	Alternatif Ölçekler
	Eski-Yeni	Geleneksel-Çağdaş
	Pahalı-Pahalı Değil	Tutumlu-Cömert
	Büyük-Küçük	İri-Ufak
	Heyecanlandırıcı-Sakinleştirici	Güzel-Çirkin
	Net-Belirsiz	Birleştirici-Değişik
	Güvenli-Tehlikeli	Titreşimli-Baskı Altında
	Renkli-Renksiz	Korunmuş-Korumasız
	Sessiz-Gürültülü	Şaşırtıcı-Teshil Edilmiş
	Havasız-Cereyanlı	Küflü-Taze

Rezidans biçimlerinin insanda uyandırdığı etkiye dair yapılan bu çalışmada araştırmacıların elde ettikleri sıfatlar doğrultusunda, biçimsel etkiyi değerlendirmede kullanılabilecek seçilen sıfat grupları Çizelge 4.5'te yer almaktadır.

Çizelge 4.5 Seçilen sıfat çiftleri

I. Sıfat	Çok 3	Oldukça çok 2	Biraz 1	Ne/Ne 0	Biraz -1	Oldukça çok -2	Çok -3	II. Sıfat
Dinamik								Durgun
Dengeli								Dengesiz
İlginç								Sıkıcı
Basit								Karmaşık
Düzenli								Düzensiz
Okunaklı								Gizemli
Dikkat çekici								Sıradan
Davet Edici								İtici
Güvenli								Güvensiz
Yumuşak								Sert
Kavranabilir								Çelişik
Zarif								Kaba
İz bırakan								Unutulan
Özgür								Kısıtlı
Değişik								Monoton
Zevkli								Hoş Değil
Neşelendirici								Üzücü
Samimi								Uzak
Duygusal								Akılcı
Dinlendirici								Tedirgin
Dışadönük								İçedönük

Rezidansların görsel etkilerinin ortaya konmasına yönelik, yapılardan fotoğraflar kullanmıştır. Binalara ilişkin her ne kadar tanıtıcı fotoğraf varsa, binaların doğrudan bilinmesi ve alınan cevapların güvenilirliğine sebep olur. Ayrıca ankette kullanılan sorular herkesin anlayabileceği sadelikte ve çift sıfatlar ise değerlendirmesi istenen yapıların görsel etkisini en iyi ifade edecek şekilde seçilmiştir.

4.3 Anket Uygulaması ve Verilerin Toplanması

Günümüzde İstanbul kenti örneğinde rezidans binalarının görsel etkilerinin saptanması bu araştırma, dört aşamada gerçekleşmiştir. Deney için rezidans sakinleri, mimar ve diğer meslek grupları toplam 150 kişi olarak seçilmiştir.

Mimarlara Yönelik Anket Uygulaması: Bu ankette mimarlardan üç binayla ilgili olarak kendileri üzerlerinde uyandırdığı etkiyi, seçilen sıfatlar üzerinden değerlendirerek derecelendirmesi, bununla birlikte gözlemcinin araştırmaya yönelik yapının sahip olduğu biçimsel etki üzerinde kendi görüşlerini bir kaç cümlede anlatması istenmiştir. Deney için mimarlık mesleğinden toplam 30 kişi, yüksek lisans öğrencileri, akademisyen ve serbest meslek sahipleri arasından seçilmiştir.

Diğer Meslek Gruplarına Yönelik Anket Uygulaması: Bu ankette diğer meslek grubundan üç binaya karşı nasıl tepkilerde bulunduklarının belirlemesi ve yapının biçimine bağlı oluşan görsel etkinin değerlendirmesi istenmiştir. Bununla birlikte gözlemcinin üç binayla ilgili kendi düşüncelerinin anlatmasına yer verilmiştir. Deney için toplam 30 kişi olarak seçilmiştir.

Rezidans Sakinlerine Yönelik Anket Uygulaması: Bu ankette katılımcılardan, yaşadıkları rezidansın görünümünün memnuniyetine yönelik bir soru sorularak, ardından yapının kendi üzerinde bıraktığı etkiyi sıfatlar üzerinden değerlendirerek derecelendirmesi istenmiştir. Deney için toplam 60 kişi (her bina için 30 kişi) olarak seçilmiştir.

Dördüncü aşama ise değerlendirme ve analiz aşaması olmuş ve sonuçlar her yapı için ayrı bir şekilde ele alınmıştır.

4.4 Bulgular ve Analizler

Bu bölümde mimarların, diğer meslek grupların ve rezidans sakinlerin üç bina ile ilgili ortaya koydukları görsel etkilerin düzeyleri ile kullanılan sıfatların hangileri olduğu, sıfatlara ilişkin yapmış oldukları değerlendirmenin frekans (f) ve yüzde (%) sonuçlarının dağılımı ve ortalama değerleri tablolastırılmıştır. Frekans, anket maddelerine verilen yanıtların dağılımını göstermektedir. Bu dağılımlar, anket sorularına verilen cevapların sayılması ile elde edilmiştir. Yüzdelere, tercih edilen cevapların sayısının, toplam cevap sayısına bölümünden elde edilen sonucun yüzle çarpılması ile elde edilmiştir. Ortalama ise sayısal veri dizisinin merkezi konumunu temsil etmek için seçilen tek bir sayı olarak anket sorularına verilen değerlerin toplamının örneklem büyüklüğüne bölünmesinden elde edilmiştir. Ayrıca chi square testine bağlı olarak gözlenen frekanslar

arasındaki farkın istatistik açıdan anlamlı olup olmadığı ifade edilmiştir. Veriler, bilgisayar ortamında IBM SPSS Statistics 21 programı ile çözülmüştür.

Ankette geliştirilen ölçekler kusursuz olmayabilir. Bu nedenle geliştirilmiş olan bu ölçeklerin ne kadar iyi olduklarını tespit etmek ve anketten elde edilen verilerin doğruluğu için güvenilirlik analizi gerçekleştirilmiştir. Güvenilirlik analizi, ankete verilen yanıtların tutarlığını ölçmektedir. Bu analiz sadece ölçeğe uygun olarak sıralanabilir yanıtlar içeren sorulara uygulanır ve α ile gösterilir. Güvenilirlik katsayısı 0 ile 1 arasında değerler almaktadır. $0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilirdir [106].

Bina	α
My Home	$0.80 \leq \alpha=0.909 < 1.00$
Kanyon	$0.80 \leq \alpha=0.912 < 1.00$
Evidea	$0.80 \leq \alpha=0.801 < 1.00$

Yapılan güvenilirlik analizi sonucunda ölçeğin güvenilir olduğu söylenebilir.

Anket maddeleri geliştirilen bu Anlamsal Farklılaşma ölçeğinde “Çok=3”, “Oldukça çok=2”, “Biraz=1”, “Ne/Ne=0”, “Biraz=-1”, “Oldukça çok=-2”, “Çok=-3” şeklinde derecelenmiştir.

4.4.1 My Home'a Yönelik Veri Analizi ve Değerlendirmeleri

4.4.1.1 Mimarların My Home'a Yönelik Veri Analizi ve Değerlendirmesi

Araştırmaya katılan 30 mimardan 43.33% (N=13) erkek ve 56.66% (N=17) kadındır. Çizelge 4.6'da My Home'a yönelik mimarların sıfatlara ilişkin yapmış oldukları değerlendirmenin frekans (f), ve yüzde (%) sonuçlarının dağılımı gösterilmiştir.

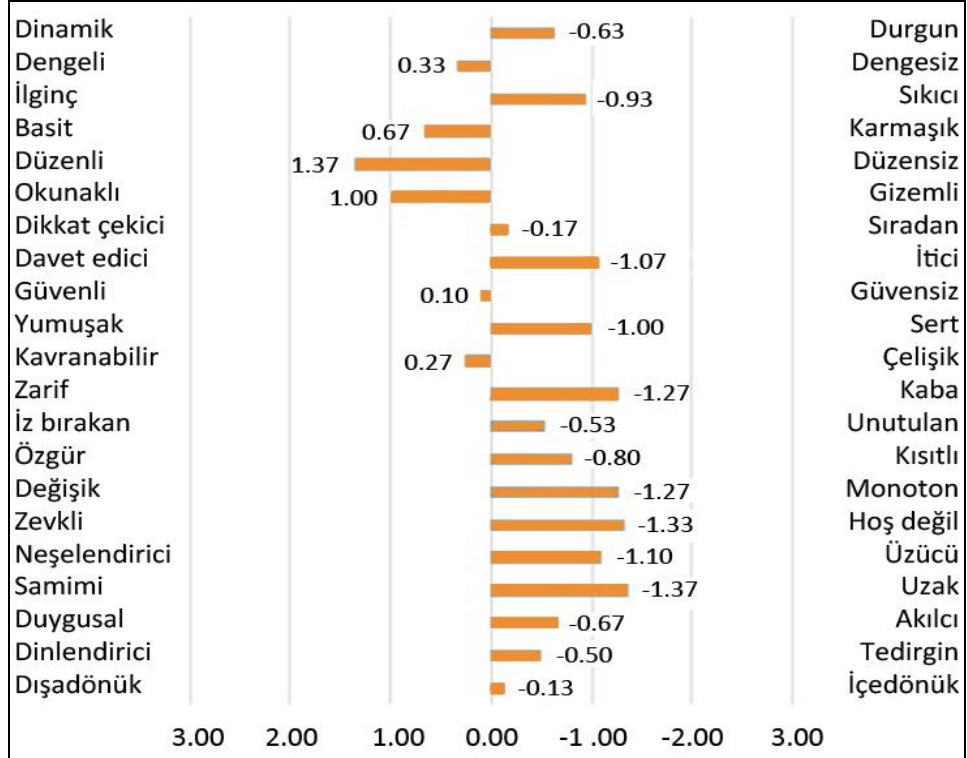
Çizelge 4.6 Mimarların My Home'a yönelik frekans değerleri

Mimar															
1. sıfat	Çok		Oldukça çok		Biraz		Ne/Ne		Biraz		Oldukça çok		Çok		2. sıfat
	f	%	f	%	F	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Dinamik	1	3.33	1	3.33	7	23.33	8	26.67	0	0.00	8	26.67	5	16.67	Durgun
Dengeli	3	10.00	5	16.67	6	20.00	6	20.00	7	23.33	1	3.33	2	6.67	Dengesiz
İlginç	0	0.00	3	10.00	4	13.33	6	20.00	5	16.67	3	10.00	9	30.00	Sıkıcı
Basit	7	23.33	4	13.33	5	16.67	5	16.67	6	20.00	1	3.33	2	6.67	Karmaşık
Düzenli	5	16.67	12	40.00	8	26.67	2	6.67	1	3.33	1	3.33	1	3.33	Düzensiz
Okunaklı	5	16.67	7	23.33	8	26.67	6	20.00	2	6.67	1	3.33	1	3.33	Gizemli
Dikkat çekici	1	3.33	5	16.67	7	23.33	6	20.00	1	3.33	6	20.00	4	13.33	Sıradan
Davet Edici	0	0.00	1	3.33	4	13.33	6	20.00	8	26.67	3	10.00	8	26.67	İtici
Güvenli	2	6.67	5	16.67	7	23.33	7	23.33	1	3.33	5	16.67	3	10.00	Güvensiz
Yumuşak	0	0.00	0	0.00	5	16.67	6	20.00	8	26.67	6	20.00	5	16.67	Sert
Kavranabilir	1	3.33	7	23.33	6	20.00	7	23.33	4	13.33	4	13.33	1	3.33	Çelişik
Zarif	0	0.00	0	0.00	8	26.67	3	10.00	2	6.67	7	23.33	10	33.33	Kaba
İz bırakan	1	3.33	2	6.67	9	30.00	2	6.67	5	16.67	6	20.00	5	16.67	Unutulan
Özgür	0	0.00	7	23.33	3	10.00	3	10.00	3	10.00	4	13.33	10	33.33	Kısıtlı
Değişik	0	0.00	1	3.33	3	10.00	6	20.00	5	16.67	7	23.33	8	26.67	Monoton
Zevkli	0	0.00	0	0.00	4	13.33	6	20.00	7	23.33	2	6.67	11	36.67	Hoş Değil
Neşelendirici	0	0.00	1	3.33	5	16.67	6	20.00	4	13.33	6	20.00	8	26.67	Üzücü
Samimi	0	0.00	1	3.33	5	16.67	4	13.33	2	6.67	8	26.67	10	33.33	Uzak
Duygusal	0	0.00	0	0.00	3	10.00	15	50.00	5	16.67	3	10.00	4	13.33	Akılcı
Dinlendirici	0	0.00	3	10.00	7	23.33	5	16.67	6	20.00	5	16.67	4	13.33	Tedirgin
Dışadönük	5	16.67	1	3.33	3	10.00	8	26.67	5	16.67	5	16.67	3	10.00	İçedönük

Çizelge 4.7 Mimarların My Home'a yönelik ortalama değ erleri

Aritmetik Ortalama				
1. Sıfat	Erkek Mimar	Kadın Mimar	Mimar	2. Sıfat
Dinamik	-0.07	-1.05	-0.63	Durgun
Dengeli	0.07	0.52	0.33	Dengesiz
İlginç	-0.53	-1.23	-0.93	Sıkıcı
Basit	-0.07	1.23	0.67	Karmaşık
Düzenli	1.07	1.58	1.37	Düzensiz
Okunaklı	0.69	1.23	1.00	Gizemli
Dikkat çekici	0.23	-0.47	-0.17	Sıradan
Davet Edici	-0.92	-1.17	-1.07	İtici
Güvenli	-0.3	0.41	0.10	Güvensiz
Yumuşak	-1	-1	-1.00	Sert
Kavranabilir	-0.3	0.7	0.27	Çelişik
Zarif	-0.76	-1.64	-1.27	Kaba
İz bırakan	-0.76	-0.35	-0.53	Unutulan
Özgür	-0.38	-1.11	-0.80	Kısıtlı
Değişik	-1.53	-1.05	-1.27	Monoton
Zevkli	-1.38	-1.29	-1.33	Hoş Değil
Neşelendirici	-0.69	-1.41	-1.10	�z�c�
Samimi	-1.3	-1.41	-1.37	Uzak
Duygusal	-0.46	-0.82	-0.67	Akılıcı
Dinlendirici	-0.3	-0.64	-0.50	Tedirgin
Dışadönük	-0.38	0.58	-0.13	İçedönük

Çizelge 4.8 Mimarların My Home'a yönelik ortalama değ erlerinin grafiksel ifadesi

Çizelge 4.7'deki sıfatlarla ilgili ortalama değerler incelendiğinde en yüksek değerler düzenli ($x=1.37$) ve uzak ($x=-1.37$) maddelerinde yığılma gösterdiği anlaşılmıştır. Bu anlamda mimarlar My Home'un biçimsel yapısını düzenli ve uzak olarak tespit etmişlerdir. Bununla birlikte en yüksek değerler hoş değil ($x=-1.33$), monoton ($x=-1.27$), kaba ($x=-1.27$), üzücü ($x=-1.10$) ve okunaklı ($x=1.00$) maddelerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Toplam 30 mimarın görüşleri doğrultusunda elde edilen ortalama değer grafiği (Çizelge 4.8) gibidir. Bu doğrultuda mimarlar My Home formunun sahip olduğu en yüksek etkiyi 2. sıfatlarda ele almaktadırlar.

Mimarların My Home İle İlgili Görüşleri: Mimarlar göre My Home değişik veya farklı bir yapıya sahip değildir ve her zaman gördükleri normal yüksek binalara benzemektedir. Yapının insan ölçeğinden çok büyük olduğu ve yanında insanlar kendilerini güvensiz hissettikleri düşünülmektedir. Mimarların görüşleri doğrultusunda My Home son derece ruhsuz, sıkıcı, rahatsız edici, kaba, estetikten uzak ve mimarın ilk işi gibidir. Yapı sadece kendisi olarak var olmakta, kendisinden başka bir şey vadetmemektedir.

Görsel açıdan yapının kendisi kadar dışına çıkıldığında karşılaşılan şey de önemlidir, dışarda insanı karşılayacak hiçbir şeyin olmadığı ve yapının cephesinin çok fazla düşünülmeden basit bir form eklenmesiyle tasarlandığı düşünülmektedir. Ayrıca tasarımı ön planda tutmadan inşaata hızlı hazırlanma güdüsüyle yapıldığı görüşü hakimdir. My Home'daki binanın biçimindeki tepe kısmında yapılan lale benzetmesi monotonluğu kırmaktan ziyade oldukça zorlama ve bütün içinde dengesiz olduğu düşünülmekte, onun dışında son derece sıradan bir apartman olduğu söylenmektedir.

4.4.1.2 Diğer Meslek Grupların My Home'a Yönelik Veri Analizi ve Değerlendirmesi

Araştırmaya katılan 30 kişinin 46.66% ($N=14$) erkek ve 53.33% ($N=16$) kadındır. Çizelge 4.9'da My Home'a yönelik diğer meslek grupların sıfatlarla ilgili yapmış oldukları değerlendirmenin frekans (f), ve yüzde (%) sonuçlarının dağılımına yer verilmiştir.

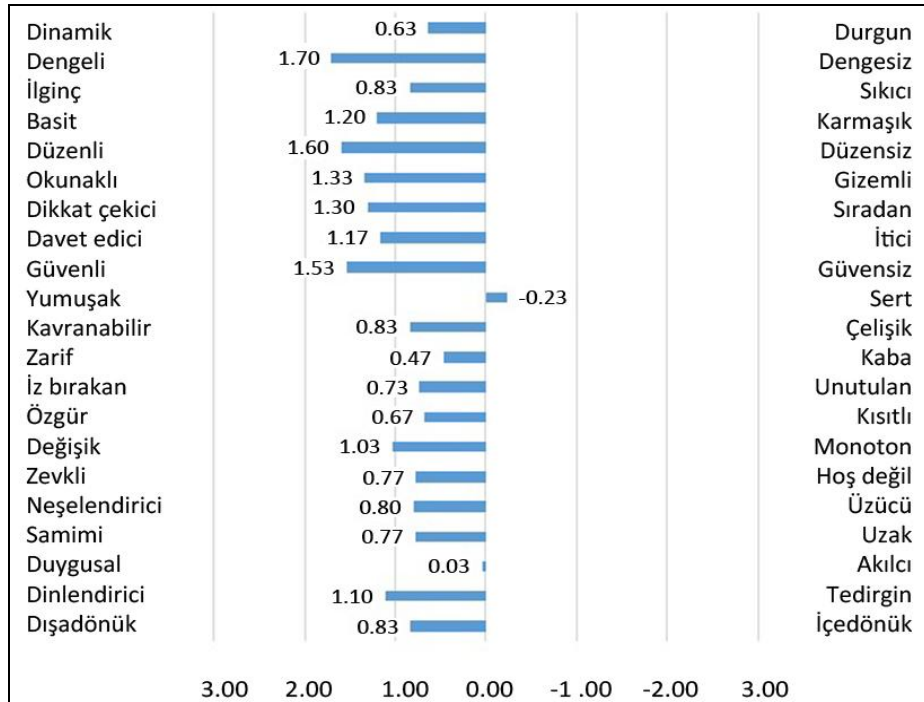
Çizelge 4.9 Diğer meslek grupların My Home'a yönelik frekans değerleri

Diğer meslek grupları															
1. sıfat	Çok		Oldukça çok		Biraz		Ne/Ne		Biraz		Oldukça çok		Çok		2. sıfat
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Dinamik	1	3.33	8	26.67	13	43.33	0	0.00	3	10.00	5	16.67	0	0.00	Durgun
Dengeli	6	20.00	9	30.00	15	50.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	Dengesiz
İlginç	1	3.33	7	23.33	15	50.00	2	6.67	4	13.33	0	0.00	1	3.33	Sıkıcı
Basit	3	10.00	9	30.00	11	36.67	6	20.00	0	0.00	1	3.33	0	0.00	Karmaşık
Düzenli	5	16.67	14	46.67	7	23.33	3	10.00	0	0.00	1	3.33	0	0.00	Düzensiz
Okunaklı	5	16.67	7	23.33	13	43.33	3	10.00	2	6.67	0	0.00	0	0.00	Gizemli
Dikkat çekici	7	23.33	9	30.00	7	23.33	0	0.00	7	23.33	0	0.00	0	0.00	Sıradan
Davet Edici	4	13.33	10	33.33	8	26.67	5	16.67	1	3.33	2	6.67	0	0.00	İtici
Güvenli	6	20.00	9	30.00	10	33.33	5	16.67	0	0.00	0	0.00	0	0.00	Güvensiz
Yumuşak	0	0.00	3	10.00	13	43.33	0	0.00	5	16.67	6	20.00	3	10.00	Sert
Kavranabilir	1	3.33	7	23.33	12	40.00	6	20.00	4	13.33	0	0.00	0	0.00	Çelişik
Zarif	0	0.00	8	26.67	9	30.00	5	16.67	5	16.67	3	10.00	0	0.00	Kaba
İz bırakan	5	16.67	6	20.00	9	30.00	2	6.67	3	10.00	4	13.33	1	3.33	Unutulan
Özgür	2	6.67	10	33.33	6	20.00	4	13.33	5	16.67	2	6.67	1	3.33	Kısıtlı
Değişik	2	6.67	10	33.33	12	40.00	1	3.33	3	10.00	2	6.67	0	0.00	Monoton
Zevkli	1	3.33	8	26.67	12	40.00	3	10.00	5	16.67	0	0.00	1	3.33	Hoş Değil
Neşelendirici	1	3.33	6	20.00	13	43.33	7	23.33	2	6.67	1	3.33	0	0.00	Üzücü
Samimi	0	0.00	10	33.33	10	33.33	5	16.67	4	13.33	0	0.00	1	3.33	Uzak
Duygusal	0	0.00	4	13.33	12	40.00	3	10.00	4	13.33	6	20.00	1	3.33	Akılcı
Dinlendirici	1	3.33	12	40.00	8	26.67	7	23.33	2	6.67	0	0.00	0	0.00	Tedirgin
Dışadönük	2	6.67	8	26.67	11	36.67	2	6.67	6	20.00	1	3.33	0	0.00	İçedönük

Çizelge 4.10 Diğer meslek grupların My Home'a yönelik ortalama değerleri

Aritmetik Ortalama				
1. Sıfat	Erkek	Kadın	Diğer meslek	2. Sıfat
Dinamik	0.71	0.56	0.63	Durgun
Dengeli	1.85	1.56	1.70	Dengesiz
İlginç	0.57	1.06	0.83	Sıkıcı
Basit	1.42	1	1.20	Karmaşık
Düzenli	1.35	1.81	1.60	Düzensiz
Okunaklı	1.21	1.43	1.33	Gizemli
Dikkat çekici	1.78	0.87	1.30	Sıradan
Davet Edici	1.14	1.18	1.17	İtici
Güvenli	1.57	1.5	1.53	Güvensiz
Yumuşak	-0.21	-0.25	-0.23	Sert
Kavranabilir	0.85	0.81	0.83	Çelişik
Zarif	0.28	0.62	0.47	Kaba
İz bırakan	0.85	0.62	0.73	Unutulan
Özgür	0.42	0.87	0.67	Kısıtlı
Değişik	1.07	1	1.03	Monoton
Zevkli	0.78	0.75	0.77	Hoş Değil
Neşelendirici	0.78	0.81	0.80	Üzücü
Samimi	0.5	1	0.77	Uzak
Duygusal	0.28	-0.18	0.03	Akılcı
Dinlendirici	0.92	1.25	1.10	Tedirgin
Dışadönük	0.5	1.12	0.83	İçedönük

Çizelge 4.11 Diğer meslek grupların My Home'a yönelik ortalama değerlerinin grafiksel ifadesi

Yapılan anket sonuçları doğrultusunda diğer meslek grupların cevaplandığı değerlerde, My Home formunun sahip olduğu etki, en yüksek ortalama değerleriyle dengeli ($x=1.70$) ve düzenli ($x=1.60$) olarak tespit edilmiştir. Çizelge 4.10'da yer alan değer ortalamalar göz önüne alındığı takdirde tanımlı kabul edilebilir değerlerin dengeli ($x=1.70$), düzenli ($x=1.60$), güvenli ($x=1.53$), okunaklı ($x=1.33$) ve dikkat çekici ($x=1.30$) olarak sıralandığı görülmektedir. Bu durumun ortalama değer sonuçları Çizelge 4.11'de görüldüğü gibi elde edilmiştir. Bu doğrultuda 30 kişi olarak diğer meslek grupları, My Home formunun sahip olduğu en yüksek etkiyi 1. sıfatlarda ele almaktadırlar.

Diğer Meslek Grupların My Home ile İlgili Görüşleri: Diğer meslek grupların bakış açısına göre My Home, büyüklüğü ve yüksekliğiyle varlığını hissettirmiştir. Üç blokta düzenli aralıklarla dizilmiş olan detaylar görsel olarak süreklilik oluşturmuştur. Yapının tepe kısmında olan figür ise dikkati çeken elemanlardan biridir. Estetiği doğrultusunda kullanılan bu eleman biraz olsa da binaya farklılık katmıştır. Diğer meslek grupların görüşleri doğrultusunda My Home biçimsel olarak basit ve sıradan bir yapıya sahiptir.

4.4.1.3 Rezidans Sakinlerinin My Home'a yönelik Veri Analizi Ve değerlendirmesi

Araştırmaya katılan 30 kişi My Home sakinlerinden 46.66% ($N=14$) erkek ve 53.33% ($N=16$) kadındır. Çizelge 4.12'de My Home'a yönelik rezidans sakinlerinin sıfatlarla ilgili yapmış oldukları değerlendirmenin frekans (f), ve yüzde (%) sonuçlarının dağılımı gösterilmiştir.

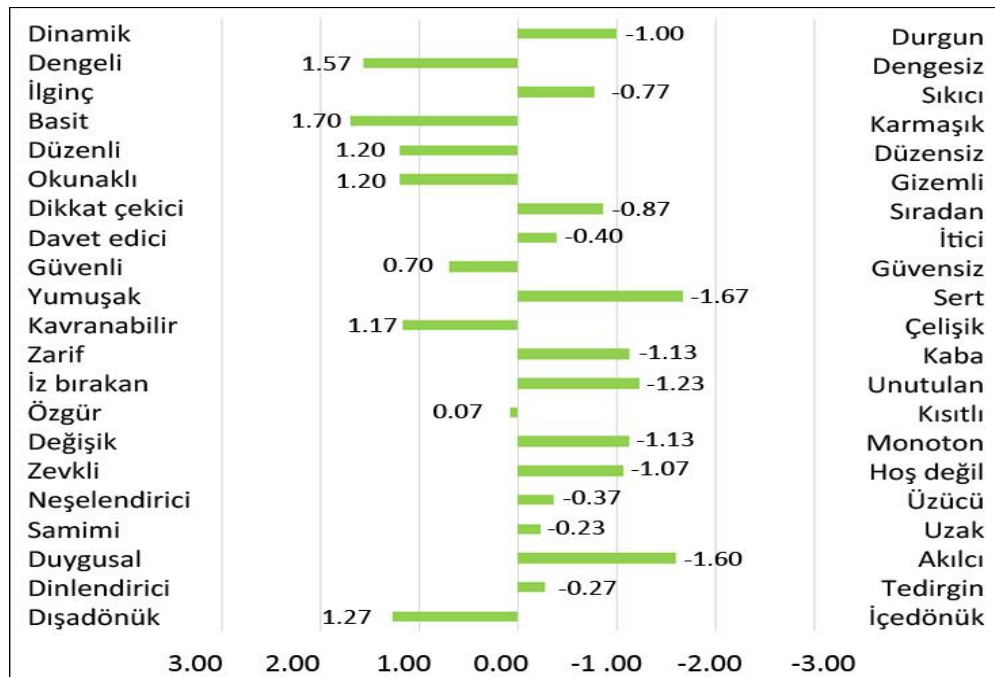
Çizelge 4.12 Rezidans sakinlerinin My Home'a yönelik frekans değerleri

Rezidans sakinleri															
I.sıfat	Çok		Oldukça çok		Biraz		Ne/Ne		Biraz		Oldukça çok		Çok		II.sıfat
	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%	f	%	
Dinamik	1	3.33	1	3.33	7	23.33	0	0.00	3	10.00	15	50.00	3	10.00	Durgun
Dengeli	2	6.67	17	56.67	7	23.33	4	13.33	0	0.00	0	0.00	0	0.00	Dengesiz
İlginç	0	0.00	3	10.00	8	26.67	3	10.00	2	6.67	7	23.33	7	23.33	Sıkıcı
Basit	10	33.33	13	43.33	2	6.67	2	6.67	1	3.33	0	0.00	2	6.67	Karmaşık
Düzenli	2	6.67	13	43.33	8	26.67	4	13.33	2	6.67	1	3.33	0	0.00	Düzensiz
Okunaklı	2	6.67	12	40.00	11	36.67	2	6.67	1	3.33	2	6.67	0	0.00	Gizemli
Dikkat çekici	1	3.33	3	10.00	3	10.00	1	3.33	10	33.33	8	26.67	4	13.33	Sıradan
Davet Edici	1	3.33	1	3.33	4	13.33	9	30.00	9	30.00	6	20.00	0	0.00	İtici
Güvenli	2	6.67	6	20.00	12	40.00	5	16.67	2	6.67	2	6.67	1	3.33	Güvensiz
Yumuşak	0	0.00	1	3.33	0	0.00	5	16.67	4	13.33	12	40.00	8	26.67	Sert
Kavranabilir	3	10.00	16	53.33	2	6.67	4	13.33	3	10.00	1	3.33	1	3.33	Çelişik
Zarif	0	0.00	2	6.67	4	13.33	3	10.00	6	20.00	9	30.00	6	20.00	Kaba
İz bırakan	0	0.00	3	10.00	5	16.67	0	0.00	3	10.00	12	40.00	7	23.33	Unutulan
Özgür	1	3.33	7	23.33	5	16.67	7	23.33	4	13.33	2	6.67	4	13.33	Kısıtlı
Değişik	0	0.00	3	10.00	3	10.00	3	10.00	3	10.00	14	46.67	4	13.33	Monoton
Zevkli	0	0.00	1	3.33	5	16.67	4	13.33	7	23.33	7	23.33	6	20.00	Hoş Değil
Neşelendirici	0	0.00	3	10.00	4	13.33	8	26.67	11	36.67	2	6.67	2	6.67	Üzücü
Samimi	0	0.00	2	6.67	4	13.33	14	46.67	7	23.33	1	3.33	2	6.67	Uzak
Duygusal	0	0.00	0	0.00	4	13.33	1	3.33	6	20.00	11	36.67	8	26.67	Akılcı
Dinlendirici	1	3.33	4	13.33	1	3.33	10	33.33	9	30.00	4	13.33	1	3.33	Tedirgin
Dışadönük	7	23.33	10	33.33	7	23.33	2	6.67	1	3.33	0	0.00	3	10.00	İçedönük

Çizelge 4.13 Rezidans sakinlerinin My Home'a yönelik ortalama değerleri

Aritmetik Ortalama				
I.Sıfat	Erkek	Kadın	Rezidans sakinleri	II.sıfat
Dinamik	-0.71	-1.25	-1.00	Durgun
Dengeli	1.71	1.43	1.57	Dengesiz
İlginç	-0.78	-0.75	-0.77	Sıkıcı
Basit	1.78	1.62	1.70	Karmaşık
Düzenli	1.50	0.93	1.20	Düzensiz
Okunaklı	1.42	0.93	1.20	Gizemli
Dikkat çekici	-0.71	-1.00	-0.87	Sıradan
Davet Edici	-0.21	-0.56	-0.40	İtici
Güvenli	0.85	0.56	0.70	Güvensiz
Yumuşak	-1.92	-1.43	-1.67	Sert
Kavranabilir	1.50	0.87	1.17	Çelişik
Zarif	-1.50	-0.81	-1.13	Kaba
İz bırakan	-1.35	-1.12	-1.23	Unutulan
Özgür	-0.14	0.25	0.07	Kısıtlı
Değişik	-1.28	-1.00	-1.13	Monoton
Zevkli	-0.71	-1.37	-1.07	Hoş Değil
Neşelendirici	-0.50	-0.25	-0.37	Üzücü
Samimi	-0.07	-0.37	-0.23	Uzak
Duygusal	-1.57	-1.62	-1.60	Akılcı
Dinlendirici	0.07	-0.56	-0.27	Tedirgin
Dışadönük	1.71	0.87	1.27	İçedönük

Çizelge 4.14 Rezidans sakinlerinin My Home'a yönelik ortalama değerlerinin grafiksel ifadesi

Rezidans sakinlerinin değerlendirme yaptığı anket sonuçlarından elde edilen verilere göre, My Home binası en yüksek ortalama değerleriyle basit ($x=1.70$) ve sert ($x=-1.67$) olarak algılanmaktadır. Çizelge 4.14'te yer alan ortalamalar göz önüne alındığında değerlerin akılcı ($x=-1.60$), dengeli ($x=1.57$), dışadönük ($x=1.27$), unutulmuş ($x=-1.23$), düzenli ($x=1.20$) ve okunaklı ($x=1.20$) olarak sıralandığı tespit edilmektedir. Bu durumun ortalama değer grafiği, Çizelge 4.13'te görülmektedir. Bu doğrultuda rezidans sakinlerinden seçilen 30 kişi, My Home formunun sahip olduğu en yüksek etkiyi 2. sıfatlarda ele almaktadırlar.

4.4.1.4 My Home'a Yönelik Genel Değerlendirme

Araştırmaya katılan 90 kişiden 45.55% (N=41) erkek ve 54.44% (N=49) kadındır. Çizelge 4.15'te genel olarak My Home'un sıfatlarla ilgili değerlendirmesinin frekans (f), ve yüzde (%) sonuçlarının dağılımına yer verilmiştir.

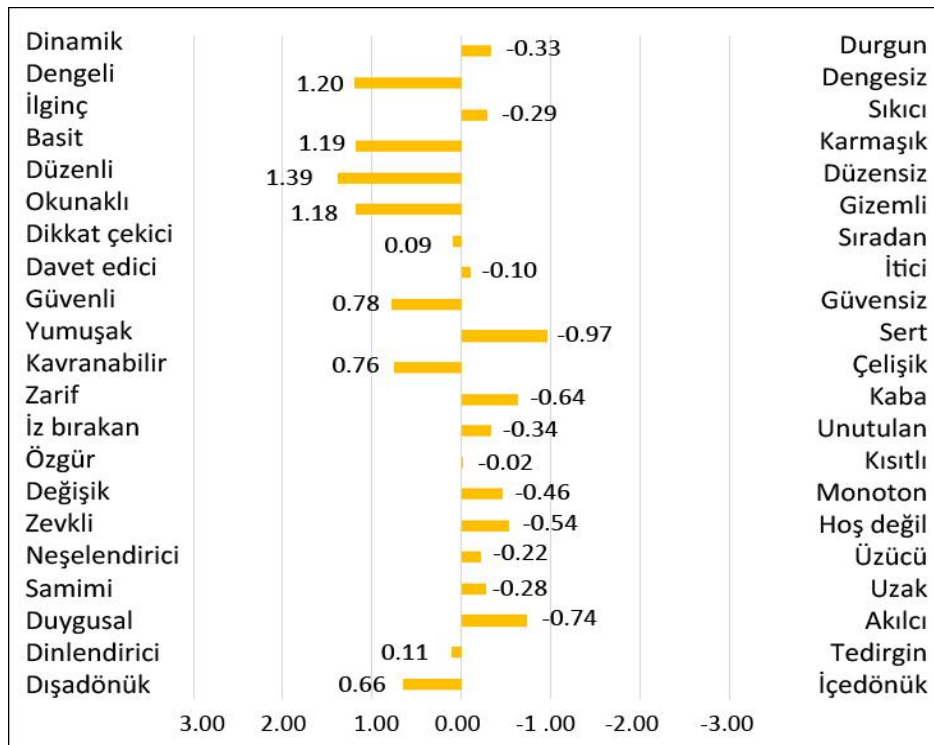
Çizelge 4.15 Genel olarak katılımcıların My Home'a yönelik frekans değerleri

Genel															
I.sıfat	Çok		Oldukça çok		Biraz		Ne/Ne		Biraz		Oldukça çok		Çok		II.sıfat
	f		f		f		f		f		f		f		
Dinamik	3	3.33	10	11.11	27	30.00	8	8.89	6	6.67	28	31.11	8	8.89	Durgun
Dengeli	11	12.22	31	34.44	28	31.11	10	11.11	7	7.78	1	1.11	2	2.22	Dengesiz
İlginç	1	1.11	13	14.44	27	30.00	11	12.22	11	12.22	10	11.11	17	18.89	Sıkıcı
Basit	20	22.22	26	28.89	18	20.00	13	14.44	7	7.78	2	2.22	4	4.44	Karmaşık
Düzenli	12	13.33	39	43.33	23	25.56	9	10.00	3	3.33	3	3.33	1	1.11	Düzensiz
Okunaklı	12	13.33	26	28.89	32	35.56	11	12.22	5	5.56	3	3.33	1	1.11	Gizemli
Dikkat çekici	9	10.00	17	18.89	17	18.89	7	7.78	18	20.00	14	15.56	8	8.89	Sıradan
Davet Edici	5	5.56	12	13.33	16	17.78	20	22.22	18	20.00	11	12.22	8	8.89	İtici
Güvenli	10	11.11	20	22.22	29	32.22	17	18.89	3	3.33	7	7.78	4	4.44	Güvensiz
Yumuşak	0	0.00	4	4.44	18	20.00	11	12.22	17	18.89	24	26.67	16	17.78	Sert
Kavranabilir	5	5.56	30	33.33	20	22.22	17	18.89	11	12.22	5	5.56	2	2.22	Çelişik
Zarif	0	0.00	10	11.11	21	23.33	11	12.22	13	14.44	19	21.11	16	17.78	Kaba
İz bırakan	6	6.67	11	12.22	23	25.56	4	4.44	11	12.22	22	24.44	13	14.44	Unutulan
Özgür	3	3.33	24	26.67	14	15.56	14	15.56	12	13.33	8	8.89	15	16.67	Kısıtlı
Değişik	2	2.22	14	15.56	18	20.00	10	11.11	11	12.22	23	25.56	12	13.33	Monoton
Zevkli	1	1.11	9	10.00	21	23.33	13	14.44	19	21.11	9	10.00	18	20.00	Hoş Değil
Neşelendirici	1	1.11	10	11.11	22	24.44	21	23.33	17	18.89	9	10.00	10	11.11	Üzücü
Samimi	0	0.00	13	14.44	19	21.11	23	25.56	13	14.44	9	10.00	13	14.44	Uzak
Duygusal	0	0.00	4	4.44	19	21.11	19	21.11	15	16.67	20	22.22	13	14.44	Akılcı
Dinlendirici	2	2.22	19	21.11	16	17.78	22	24.44	17	18.89	9	10.00	5	5.56	Tedirgin
Dışadönük	14	15.56	19	21.11	21	23.33	12	13.33	12	13.33	6	6.67	6	6.67	İçedönük

Çizelge 4.16 Genel olarak katılımcıların My Home'a yönelik ortalama değerleri

Aritmetik Ortalama				
I.Sıfat	Erkek	Kadın	Genel	II.sıfat
Dinamik	-0.02	-0.58	-0.33	Durgun
Dengeli	1.21	1.17	1.20	Dengesiz
İlginç	-0.25	-0.31	-0.29	Sıkıcı
Basit	1.04	1.28	1.19	Karmaşık
Düzenli	1.31	1.44	1.39	Düzensiz
Okunaklı	1.11	1.20	1.18	Gizemli
Dikkat çekici	0.43	-0.20	0.09	Sıradan
Davet Edici	0.00	-0.18	-0.10	İtici
Güvenli	0.71	0.82	0.78	Güvensiz
Yumuşak	-1.04	-0.89	-0.97	Sert
Kavranabilir	0.68	0.79	0.76	Çelişik
Zarif	-0.66	-0.61	-0.64	Kaba
İz bırakan	-0.42	-0.28	-0.34	Unutulan
Özgür	-0.03	0.00	-0.02	Kısıtlı
Değişik	-0.25	-0.35	-0.46	Monoton
Zevkli	-0.44	-0.64	-0.54	Hoş Değil
Neşelendirici	-0.14	-0.28	-0.22	Üzücü
Samimi	-0.29	-0.26	-0.28	Uzak
Duygusal	-0.58	-0.87	-0.74	Akılcı
Dinlendirici	0.23	0.02	0.11	Tedirgin
Dışadönük	0.61	0.86	0.66	İçedönük

Çizelge 4.17 Genel olarak My Home'um ortalama değerlerinin grafiksel ifadesi

Biçimin görsel etkisinin incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada genel olarak katılımcılar My Home binasını ($x=1.39$) ile düzenli olarak tanımlamaktadır. Bununla birlikte Çizelge 4.17'de genel ortalamalar göz önüne alındığında değerlerin dengeli ($x=-1.20$), basit ($x=1.19$) ve okunaklı ($x=1.18$) olarak sıralandığı görülmektedir.

Algılama boyutu kişiden kişiye değişen bir kavram olmakla birlikte cinsiyet ve meslek arasında da farklılık gösterir. Çizelge 4.18'de sunulan veriler, 90 kişinin anket maddelerine vermiş oldukları yanıtların, 0.05 anlamlılık düzeyinde farklılık bulunan maddelerin, chi-square sonuçlarıdır.

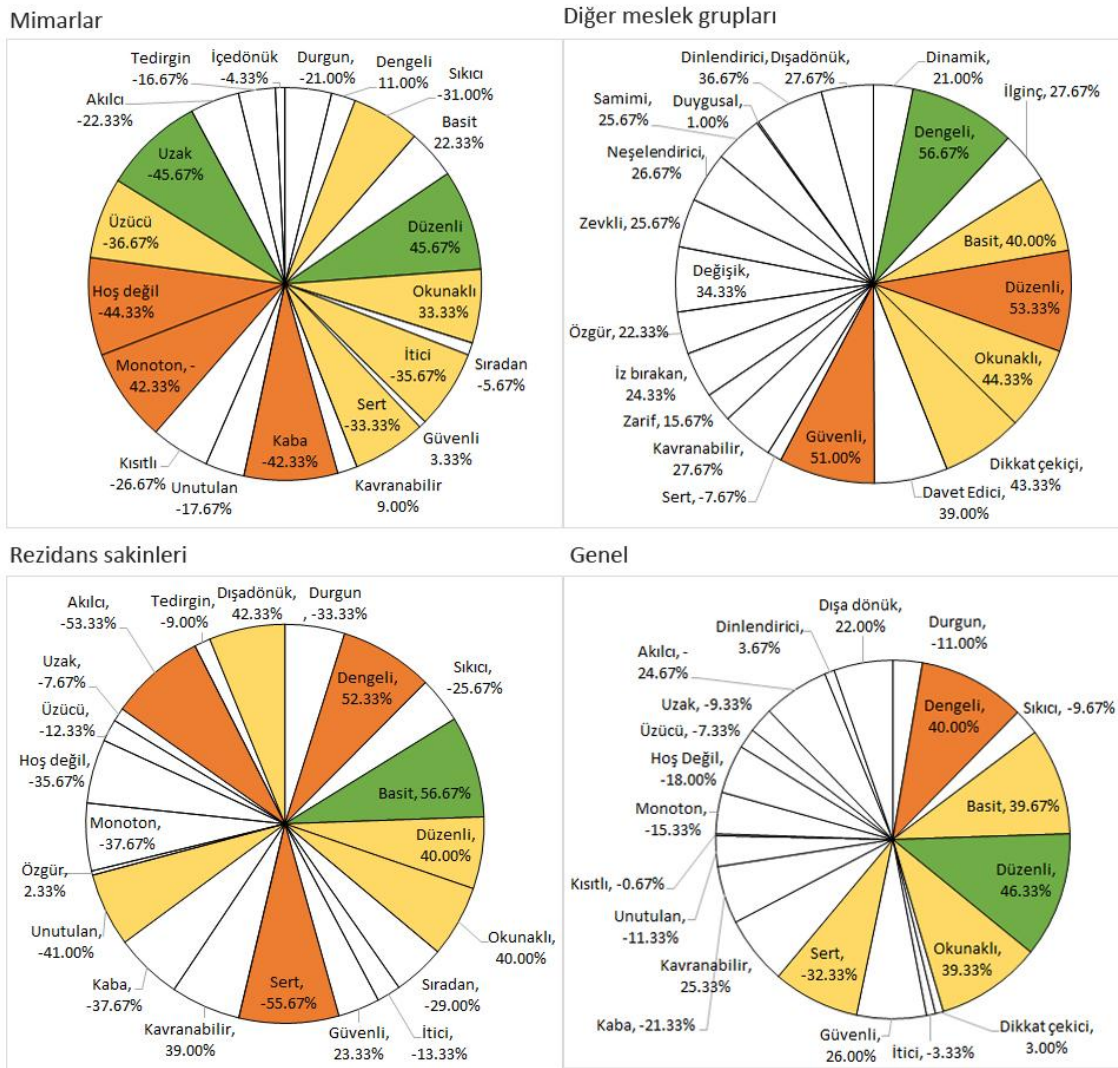
Çizelge 4.18 My Home'un Chi-Square test sonucu

My Home Chi-Square test sonucu	Mimar-Diğer-Sakinler		Erkek-Kadın	
	Chi-Square değeri	P	Chi-Square değeri	p
Dinamik; Durgun	37.38	0.000	6.95	0.32
Dengeli; Dengesiz	35.52	0.000	2.57	0.93
İlginç; Sıkıcı	28.35	0.002	2.36	0.94
Basit; Karmaşık	27.34	0.001	6.74	0.33
Düzenli; Düzensiz	6.67	0.947	5.43	0.50
Okunaklı; Gizemli	10.88	0.515	8.55	0.16
Dikkat çekici; Sıradan	40.17	0.000	7.66	0.26
Davet edici; İtici	41.02	0.000	8.05	0.23
Güvenli; Güvensiz	5.45	0.161	4.21	0.68
Yumuşak; Sert	31.26	0.000	2.85	0.74
Kavranabilir; Çelişik	20.22	0.028	4.23	0.68
Zarif; Kaba	28.53	0.001	3.64	0.61
İz bırakan; Unutulan	20.87	0.031	6.47	0.37
Özgür; kısıtlı	14.73	0.222	4.05	0.69
Değişik; Monoton	41.21	0.000	6.69	0.12
Zevkli; Hoş değil	35.34	0.000	10.67	0.07
Neşelendirici; Üzücü	31.88	0.000	6.80	0.32
Samimi; Uzak	42.34	0.000	1.93	0.88
Duygusal; Akılcı	39.13	0.000	9.68	0.07
Dinlendirici; Tedirgin	29.69	0.001	5.01	0.55
Dışadönük; İçedönük	33.15	0.000	8.53	0.19
P<0.05				

Araştırmaya katılan mimarlar, diğer meslek grupları ve rezidans sakinlerinin değerlendirme yaptığı anket sonuçlarında, chi-square testine bağlı olarak farklılıklar gözlenmiştir. Çizelge 4.18'te görüldüğü gibi Düzenli; Düzensiz ($P=0.947$), Okunaklı; Gizemli ($P=0.515$), Güvenli; Güvensiz ($P=0.161$) ve Özgür; Kısıtlı ($P=0.222$) sıfat çiftleri

hariç, geriye kalan tüm sıfat çiftlerinde "P" değeri $P < 0.05$ olarak görülmektedir. Bu durum üç grubun değerlendirmelerinde, yukarıda belirtilen sıfat çiftlerinin anlamlı olduğunu ifade etmektedir. Dolayısıyla My Home binasının algılanmasının üç gruba göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Buna göre mimarların cevaplandığı değerlerde en yüksek değer uzak (-45.67%) ve düzenli (45.67%) etkiler olmakla birlikte, diğer meslek gruplarında dengeli (56.67%) olarak görülmektedir. Bu durum rezidans sakinlerinde ise basit (56.67%) olarak ifade edilmektedir.

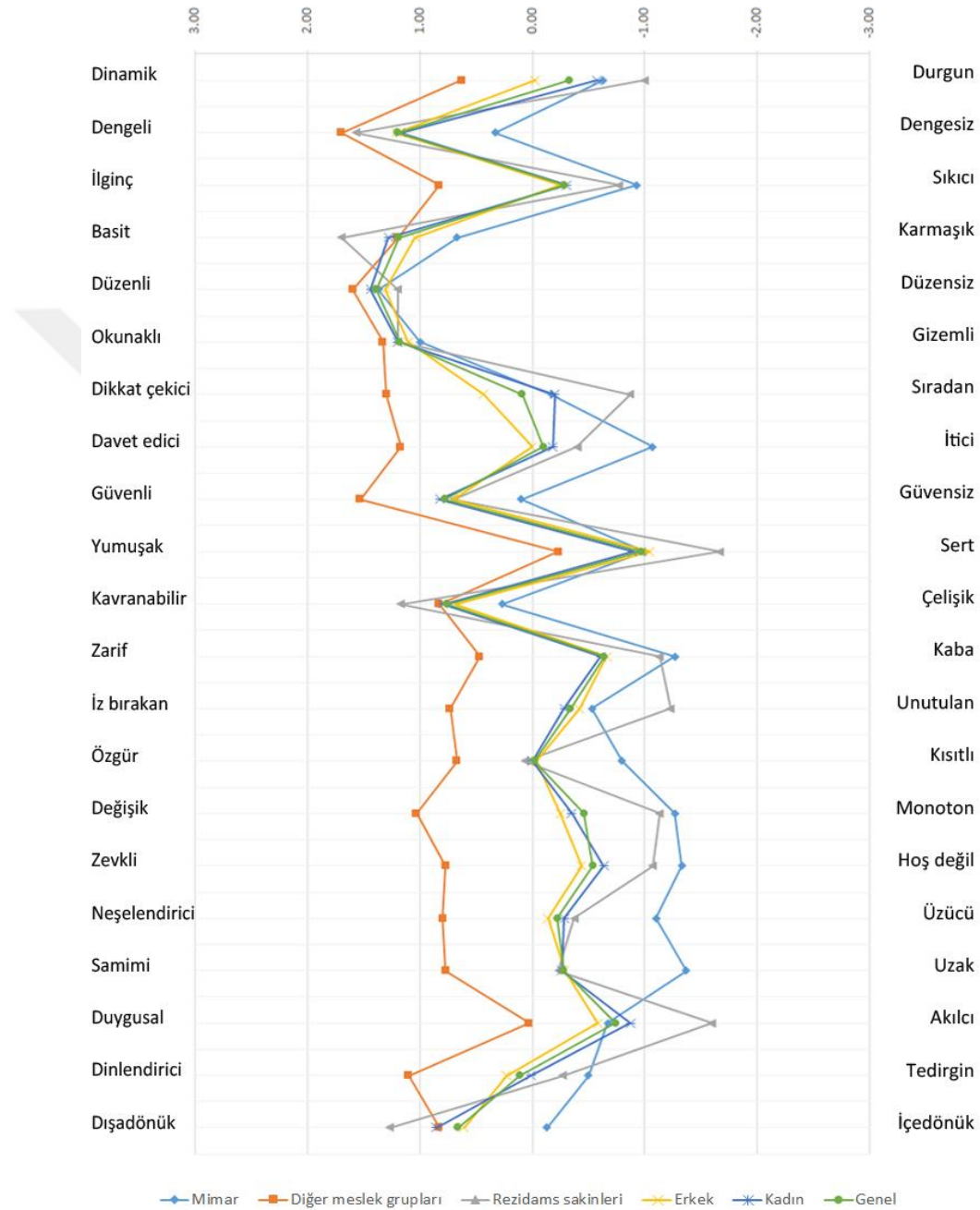
Çizelge 4.19 Katılımcıların ortalama değerlerinin yüzde sonuçları

Sonuçların bütünde görülmesini kolaylaştırmak için veriler Çizelge 4.19'a dönüştürülmüştür. Üç grubun arasında eşdeğer nitelikte kabul edilebilecek sıfat çifti

bulunmamaktadır. Fakat Çizelge 4.20'de da görüldüğü gibi My Home görsel açıdan mimarlarda ve rezidans sakinlerinde genellikle aynı etkileri ortaya koymaktadır.

Çizelge 4.20 Katılımcıların aritmetik ortalama sonuçlarına göre değerlendirmelerin grafiksel ifadesi

Chi-square testine bağlı olarak 49 kadın ve 41 erkek katılımcının değerlendirme yaptığı anket sonuçlarında, sıfat çiftlerinin p değeri 0.05'ten büyük olduğu için ($p > 0.05$), cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık bulunamamaktadır. Yukarıda oluşturulduğu

grafiğe bakıldığında, etkilerin erkeklerde ve kadınlarda birbirine çok yakın oldukları ve cinsiyetin değerlendirme açısından farklılık oluşturmadağı görülmektedir.

4.4.2 Kanyon'a Yönelik Veri Analizi ve Değerlendirmeleri

4.4.2.1 Mimarların Kanyon'a Yönelik Veri Analizi ve Değerlendirmesi

Araştırmaya katılan 30 mimardan 43.33% (N=13) erkek ve 56.66% (N=17) kadındır. Çizelge 4.21'de Kanyon'a yönelik mimarların sıfatlarla ilgili yapmış oldukları değerlendirmenin frekans (f), ve yüzde (%) sonuçlarının dağılımına yer verilmiştir.

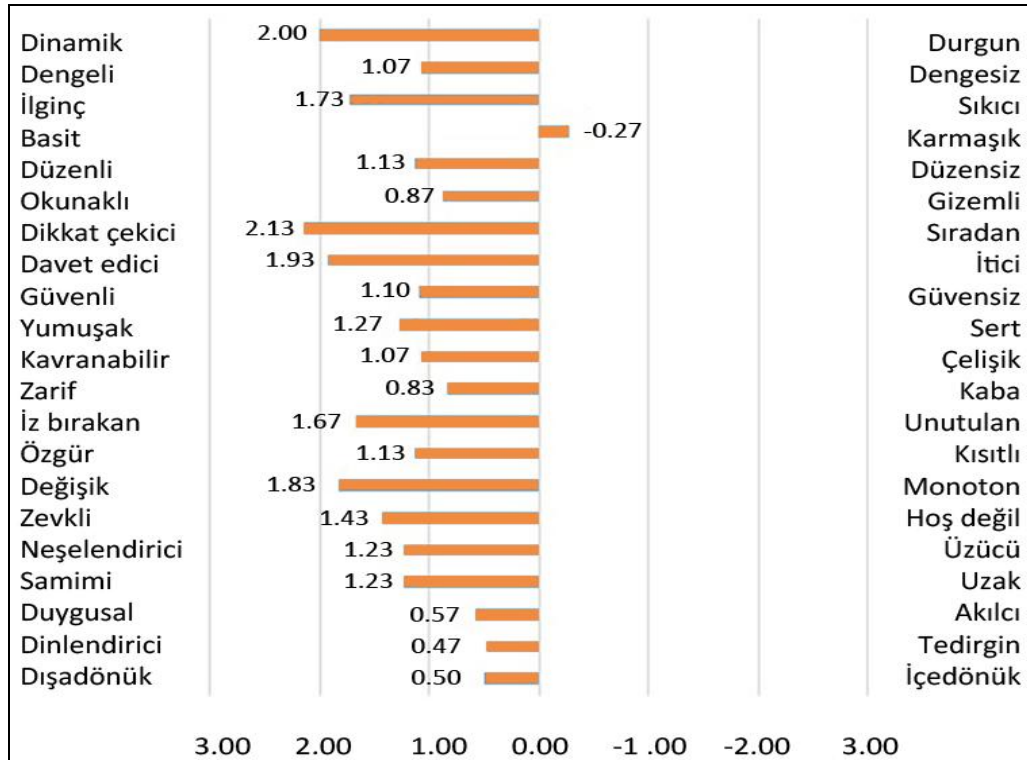
Çizelge 4.21 Mimarların Kanyon'a yönelik frekans değerleri

Mimar															
I.sıfat	Çok		Oldukça çok		Biraz		Ne/Ne		Biraz		Oldukça çok		Çok		II.sıfat
	f		f		f		f		f		f		f		
Dinamik	12	40.00	12	40.00	3	10.00	2	6.67	0	0.00	0	0.00	1	3.33	Durgun
Dengeli	5	16.67	10	33.33	6	20.00	3	10.00	4	13.33	1	3.33	1	3.33	Dengesiz
İlginç	7	23.33	14	46.67	7	23.33	0	0.00	1	3.33	0	0.00	1	3.33	Sıkıcı
Basit	1	3.33	0	0.00	9	30.00	7	23.33	7	23.33	5	16.67	1	3.33	Karmaşık
Düzenli	5	16.67	10	33.33	6	20.00	3	10.00	5	16.67	1	3.33	0	0.00	Düzensiz
Okunaklı	5	16.67	10	33.33	5	16.67	2	6.67	3	10.00	4	13.33	1	3.33	Gizemli
Dikkat çekici	12	40.00	12	40.00	4	13.33	2	6.67	0	0.00	0	0.00	0	0.00	Sıradan
Davet Edici	8	26.67	16	53.33	4	13.33	1	3.33	0	0.00	1	3.33	0	0.00	İtici
Güvenli	4	13.33	8	26.67	9	30.00	5	16.67	4	13.33	0	0.00	0	0.00	Güvensiz
Yumuşak	5	16.67	8	26.67	10	33.33	5	16.67	1	3.33	1	3.33	0	0.00	Sert
Kavranabilir	5	16.67	6	20.00	11	36.67	4	13.33	3	10.00	0	0.00	1	3.33	Çelişik
Zarif	2	6.67	8	26.67	9	30.00	8	26.67	1	3.33	1	3.33	1	3.33	Kaba
İz bırakan	9	30.00	12	40.00	2	6.67	6	20.00	0	0.00	0	0.00	1	3.33	Unutulan
Özgür	7	23.33	9	30.00	5	16.67	2	6.67	5	16.67	1	3.33	1	3.33	Kısıtlı
Değişik	13	43.33	7	23.33	5	16.67	3	10.00	1	3.33	1	3.33	0	0.00	Monoton
Zevkli	8	26.67	8	26.67	7	23.33	4	13.33	2	6.67	1	3.33	0	0.00	Hoş Değil
Neşelendirici	6	20.00	4	13.33	13	43.33	5	16.67	2	6.67	0	0.00	0	0.00	Üzücü
Samimi	6	20.00	7	23.33	8	26.67	6	20.00	3	10.00	0	0.00	0	0.00	Uzak
Duygusal	2	6.67	7	23.33	5	16.67	13	43.33	0	0.00	1	3.33	2	6.67	Akılcı
Dinlendirici	4	13.33	5	16.67	3	10.00	11	36.67	3	10.00	4	13.33	0	0.00	Tedirgin
Dışadönük	4	13.33	7	23.33	4	13.33	7	23.33	2	6.67	5	16.67	1	3.33	İçedönük

Çizelge 4.22 Mimarların Kanyon'a yönelik ortalama değerleri

Aritmetik Ortalama				
I.Sıfat	Erkek Mimar	Kadın Mimar	Mimar	II.sıfat
Dinamik	2.07	1.94	2.00	Durgun
Dengeli	0.15	1.76	1.07	Dengesiz
İlginç	1.46	2.05	1.73	Sıkıcı
Basit	-0.3	0	-0.27	Karmaşık
Düzenli	0.46	1.64	1.13	Düzensiz
Okunaklı	1	0.76	0.87	Gizemli
Dikkat çekici	2.23	2.05	2.13	Sıradan
Davet Edici	1.69	2.11	1.93	İtici
Güvenli	0.84	1.29	1.10	Güvensiz
Yumuşak	1.23	1.29	1.27	Sert
Kavranabilir	0.84	1.23	1.07	Çelişik
Zarif	0.84	0.82	0.83	Kaba
İz bırakan	1.46	1.82	1.67	Unutulan
Özgür	0.92	1.41	1.13	Kısıtlı
Değişik	2.15	1.58	1.83	Monoton
Zevkli	1.23	1.58	1.43	Hoş Değil
Neşelendirici	1.15	1.29	1.23	Üzücü
Samimi	1.15	1.29	1.23	Uzak
Duygusal	0.3	0.76	0.57	Akılcı
Dinlendirici	-0.07	0.88	0.47	Tedirgin
Dışadönük	0.15	0.76	0.50	İçedönük

Çizelge 4.23 Mimarların Kanyon'a yönelik ortalama değerlerinin grafiksel ifadesi

Çizelge 4.22'de Mimarların cevaplandığı değerlerde en yüksek ortalama değerler ($x=2.13$) ile dikkat çekici ve ($x=2.00$) ile dinamik etkileri olmuştur. Bununla birlikte en yüksek değerler dikkat çekici ($x=2.13$), dinamik ($x=2.00$), davet edici ($x=1.93$), değişik ($x=1.83$) ve iz bırakan ($x=1.67$) maddelerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Toplam 30 mimarın görüşleri doğrultusunda elde edilen ortalama değerler, Çizelge 4.23'te gösterilmiş ve en yüksek etkiler 1. sıfatlarda ele alınmıştır.

Mimarların Kanyon ile İlgili Görüşleri: Mimarlara göre Kanyon biçimsel ve değişik bir yapı olarak dinamik, dengeli, samimi ve sıcak görünmektedir. Komplekste kullanılan eğrisel geometri ise yapıyı hafifleterek zariflettiğini sağlamıştır. Kütlelerin birbiriyle kurduğu ilişki başarılı ve davetkardır. Mimarların görüşleri doğrultusunda Kanyon projesi zamanının en cesur projesi olduğu düşünülüyor ve her noktasından farklı bir perspektif vererek üzerinde harcanan emek hissediliyor. Kanyon görsel olarak tatminkar ve akılcıdır.

4.4.2.2 Diğer Meslek Grupların Kanyon'a Yönelik Veri Analizi ve Değerlendirmesi

Araştırmaya katılan 30 kişi diğer meslek grubundan 46.66% ($N=14$) erkek ve 53.33% ($N=16$) kadındır. Çizelge 4.24'te Kanyon'a yönelik diğer meslek grupların sıfatlarla ilgili yapmış oldukları değerlendirmenin frekans (f), ve yüzde (%) sonuçlarının dağılımı gösterilmiştir.

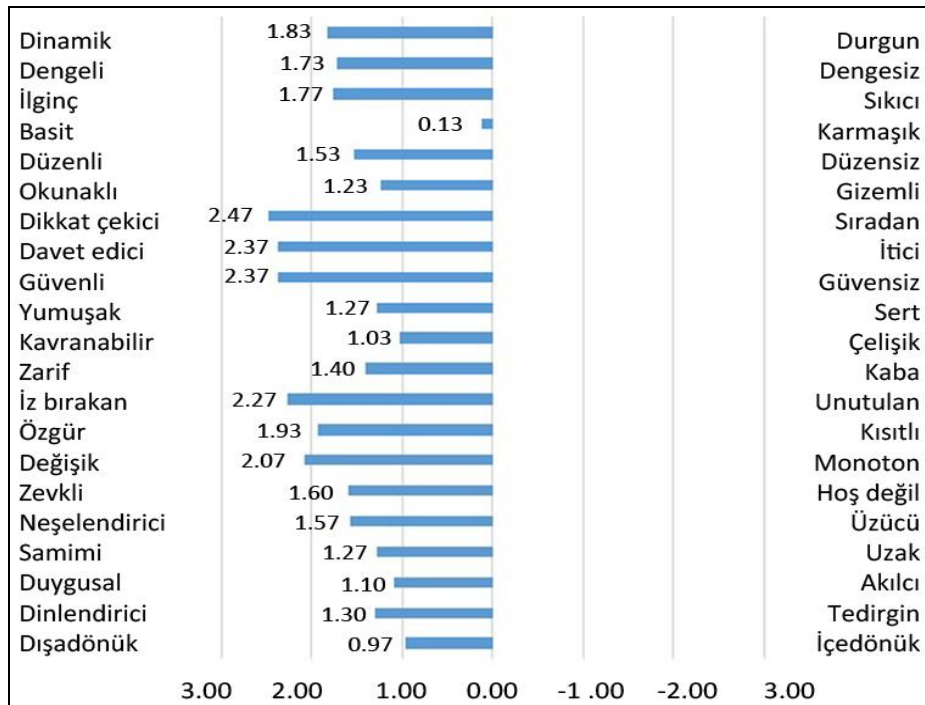
Çizelge 4.24 Diğer meslek grupların Kanyon'a yönelik frekans değerleri

Diğer Meslek Grupları															
I.sıfat	Çok		Oldukça çok		Biraz		Ne/Ne		Biraz		Oldukça çok		Çok		II.sıfat
	f		f		f		f		f		f		f		
Dinamik	8	26.67	17	56.67	3	10.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	2	6.67	Durgun
Dengeli	10	33.33	10	33.33	5	16.67	2	6.67	3	10.00	0	0.00	0	0.00	Dengesiz
İlginç	7	23.33	13	43.33	8	26.67	0	0.00	2	6.67	0	0.00	0	0.00	Sıkıcı
Basit	0	0.00	5	16.67	11	36.67	2	6.67	8	26.67	3	10.00	1	3.33	Karmaşık
Düzenli	7	23.33	13	43.33	6	20.00	1	3.33	0	0.00	2	6.67	1	3.33	Düzensiz
Okunaklı	10	33.33	4	13.33	8	26.67	2	6.67	4	13.33	1	3.33	1	3.33	Gizemli
Dikkat çekici	23	76.67	5	16.67	0	0.00	0	0.00	0	0.00	1	3.33	1	3.33	Sıradan
Davet Edici	17	56.67	11	36.67	1	3.33	0	0.00	0	0.00	0	0.00	1	3.33	İtici
Güvenli	21	70.00	6	20.00	1	3.33	0	0.00	0	0.00	1	3.33	1	3.33	Güvensiz
Yumuşak	3	10.00	10	33.33	13	43.33	1	3.33	2	6.67	1	3.33	0	0.00	Sert
Kavranabilir	1	3.33	9	30.00	12	40.00	6	20.00	2	6.67	0	0.00	0	0.00	Çelişik
Zarif	5	16.67	13	43.33	7	23.33	2	6.67	1	3.33	1	3.33	1	3.33	Kaba
İz bırakan	13	43.33	13	43.33	3	10.00	1	3.33	0	0.00	0	0.00	0	0.00	Unutulan
Özgür	14	46.67	9	30.00	4	13.33	0	0.00	1	3.33	1	3.33	1	3.33	Kısıtlı
Değişik	11	36.67	14	46.67	3	10.00	1	3.33	0	0.00	1	3.33	0	0.00	Monoton
Zevkli	8	26.67	8	26.67	12	40.00	0	0.00	1	3.33	0	0.00	1	3.33	Hoş Değil
Neşelendirici	6	20.00	11	36.67	10	33.33	2	6.67	0	0.00	0	0.00	1	3.33	Üzücü
Samimi	3	10.00	12	40.00	9	30.00	2	6.67	4	13.33	0	0.00	0	0.00	Uzak
Duygusal	3	10.00	10	33.33	11	36.67	2	6.67	2	6.67	1	3.33	1	3.33	Akılcı
Dinlendirici	7	23.33	10	33.33	5	16.67	5	16.67	0	0.00	2	6.67	1	3.33	Tedirgin

Çizelge 4.25 Diğer meslek grupların Kanyon'a yönelik ortalama değerleri

Aritmetik Ortalama				
Sıfat	Erkek	Kadın	Diğer meslek	sıfat
Dinamik	1.57	2.06	1.83	Durgun
Dengeli	1.42	2	1.73	Dengesiz
İlginç	1.71	1.81	1.77	Sıkıcı
Basit	-0.21	0.43	0.13	Karmaşık
Düzenli	1.28	1.75	1.53	Düzensiz
Okunaklı	1.07	1.37	1.23	Gizemli
Dikkat çekici	2.07	2.81	2.47	Sıradan
Davet Edici	2.14	2.56	2.37	İtici
Güvenli	1.92	2.75	2.37	Güvensiz
Yumuşak	1.35	1.18	1.27	Sert
Kavranabilir	1	1.06	1.03	Çelişik
Zarif	0.92	1.81	1.40	Kaba
İz bırakan	2.14	2.37	2.27	Unutulan
Özgür	1.71	2.12	1.93	Kısıtlı
Değişik	1.71	2.37	2.07	Monoton
Zevkli	1.14	2	1.60	Hoş Değil
Neşelendirici	1.5	1.62	1.57	Üzücü
Samimi	1.21	1.31	1.27	Uzak
Duygusal	1	0.93	1.10	Akılcı
Dinlendirici	1.14	1.43	1.30	Tedirgin
Dışadönük	1	0.93	0.97	İçedönük

Çizelge 4.26 Diğer meslek grupların Kanyon'a yönelik ortalama değerlerinin grafiksel ifadesi

Çizelge 4.25'teki sıfatlarla ilgili ortalama değerler incelendiğinde yapıdaki en güçlü etki dikkat çekici ($x = 2.47$), davet edici ($x = 2.37$) ve güvenli ($x=2.37$) etkisidir. Bu anlamda diğer meslek grupları Kanyon'un biçimsel yapısını dikkat çekici, davet edici ve güvenli olarak tespit etmişlerdir. Bununla birlikte en yüksek değerler dikkat çekici ($X=2.47$), davet edici ($X=2.37$), güvenli ($X=2.37$), iz bırakan ($X=2.27$) ve dinamik ($X=1.83$) maddelerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Toplam 30 mimarın görüşleri doğrultusunda elde edilen ortalama değeri (Çizelge 4.26) gibidir. Sonuçlardan anlaşılabacağı üzere diğer meslek grupları Kanyon formunun sahip olduğu en yüksek etkiyi 1. sıfatlarda ele almaktadırlar.

Diğer Meslek Grupların Kanyon İle İlgili Görüşleri: Diğer meslek gruplarına göre eğrisel bir biçimde sıralandığı kont bloğu oldukça modern ve farklıdır. Yapı görsel olarak algılayanlarda dikkat çekici, zevkli ve davet edici bir etki oluşturmuştur. Bu görüşler üzerinden bir genelleme yapılacak olursa; Kanyon içerdiği farklı konsepti ile çevreye çeşitlilik katarak, insanların göz zevkine uygun bir yapıdır. Diğer meslek gruplarına göre Kanyon binası biçim açısından 76.70% ile en beğenilen bina olmuştur.

4.4.2.3 Rezidans Sakinlerinin Kanyon'a Yönelik Veri Analizi ve Değerlendirmesi

Araştırmaya katılan 30 kişi Kanyon sakinlerinden 50% ($N=15$) erkek ve 50% ($N=15$) kadındır. Çizelge 4.27'de Kanyon'a yönelik rezidans sakinlerin sıfatlarla ilgili yapmış oldukları değerlendirmenin frekans (f), ve yüzde (%) sonuçlarının dağılımına yer verilmiştir.

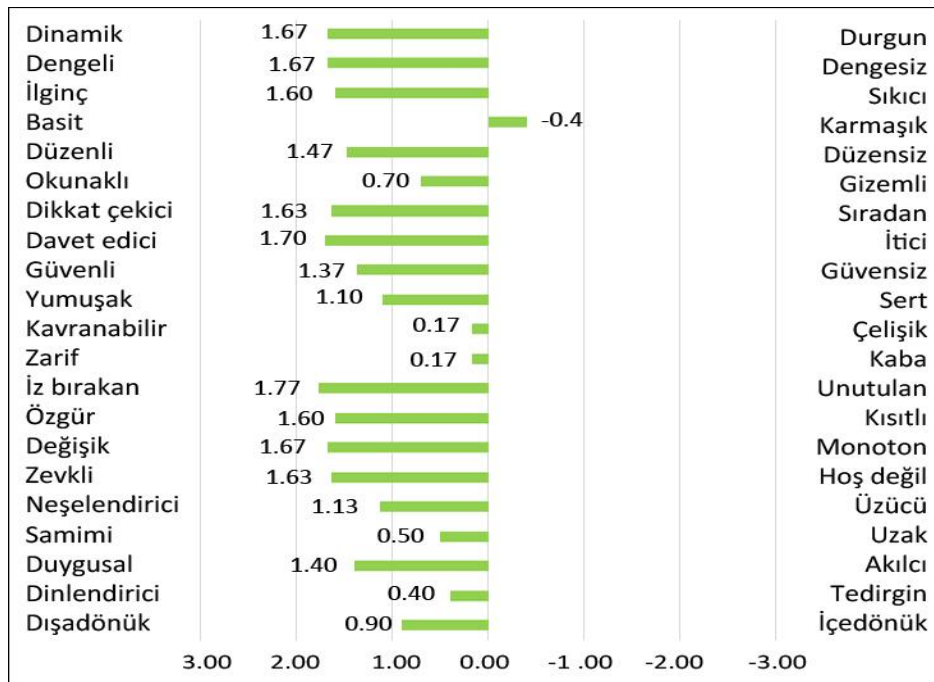
Çizelge 4.27 Rezidans sakinlerin Kanyon'a yönelik frekans değerleri

Rezidans Sakinleri															
I.Sıfat	Çok		Oldukça çok		Biraz		Ne/Ne		Biraz		Oldukça çok		Çok		II.Sıfat
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Dinamik	7	23.33	16	53.33	3	10.00	0	0.00	2	6.67	2	6.67	0	0.00	Durgun
Dengeli	5	16.67	12	40.00	12	40.00	0	0.00	1	3.33	0	0.00	0	0.00	Dengesiz
İlginç	8	26.67	10	33.33	9	30.00	0	0.00	1	3.33	2	6.67	0	0.00	Sıkıcı
Basit	0	0.00	3	10.00	8	26.67	3	10.00	8	26.67	6	20.00	2	6.67	Karmaşık
Düzenli	5	16.67	7	23.33	15	50.00	3	10.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	Düzensiz
Okunaklı	6	20.00	7	23.33	3	10.00	4	13.33	6	20.00	4	13.33	0	0.00	Gizemli
Dikkat çekici	9	30.00	9	30.00	8	26.67	0	0.00	4	13.33	0	0.00	0	0.00	Sıradan
Davet Edici	8	26.67	9	30.00	10	33.33	2	6.67	1	3.33	0	0.00	0	0.00	İtici
Güvenli	5	16.67	7	23.33	12	40.00	6	20.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	Güvensiz
Yumuşak	0	0.00	16	53.33	9	30.00	0	0.00	2	6.67	3	10.00	0	0.00	Sert
Kavranabilir	0	0.00	5	16.67	5	16.67	12	40.00	6	20.00	2	6.67	0	0.00	Çelişik
Zarif	1	3.33	5	16.67	9	30.00	5	16.67	6	20.00	1	3.33	3	10.00	Kaba
İz bırakan	8	26.67	11	36.67	9	30.00	1	3.33	0	0.00	1	3.33	0	0.00	Unutulan
Özgür	6	20.00	14	46.67	4	13.33	4	13.33	2	6.67	0	0.00	0	0.00	Kısıtlı
Değişik	9	30.00	8	26.67	11	36.67	0	0.00	1	3.33	0	0.00	1	3.33	Monoton
Zevkli	10	33.33	7	23.33	8	26.67	2	6.67	3	10.00	0	0.00	0	0.00	Hoş Değil
Neşelendirici	5	16.67	4	13.33	14	46.67	5	16.67	1	3.33	1	3.33	0	0.00	Üzücü
Samimi	3	10.00	1	3.33	8	26.67	15	50.00	2	6.67	1	3.33	0	0.00	Uzak
Duygusal	2	6.67	17	56.67	7	23.33	2	6.67	0	0.00	1	3.33	1	3.33	Akılcı
Dinlendirici	1	3.33	4	13.33	8	26.67	13	43.33	1	3.33	3	10.00	0	0.00	Tedirgin
Dışadönük	1	3.33	16	53.33	6	20.00	0	0.00	2	6.67	3	10.00	2	6.67	İçedönük

Çizelge 4.28 Rezidans sakinlerin Kanyon'a yönelik ortalama değeri

Aritmetik Ortalama				
I.Sıfat	Erkek	Kadın	Rezidans sakinleri	II.sıfat
Dinamik	1.60	1.73	1.67	Durgun
Dengeli	1.66	1.66	1.67	Dengesiz
İlginç	1.60	1.86	1.60	Sıkıcı
Basit	0.40	-0.46	-0.40	Karmaşık
Düzenli	1.46	1.46	1.47	Düzensiz
Okunaklı	0.70	0.8	0.70	Gizemli
Dikkat çekici	1.63	1.66	1.63	Sıradan
Davet Edici	1.70	1.8	1.70	İtici
Güvenli	1.36	1.4	1.37	Güvensiz
Yumuşak	1.10	1.06	1.10	Sert
Kavranabilir	0.16	-0.06	0.17	Çelişik
Zarif	0.16	0.06	0.17	Kaba
İz bırakan	1.76	2.06	1.77	Unutulan
Özgür	1.60	1.6	1.60	Kısıtlı
Değişik	1.70	1.93	1.67	Monoton
Zevkli	1.63	1.86	1.63	Hoş Değil
Neşelendirici	1.13	1.26	1.13	Üzücü
Samimi	0.50	0.66	0.50	Uzak
Duygusal	1.40	1.53	1.40	Akılcı
Dinlendirici	0.40	0.4	0.40	Tedirgin
Dışadönük	0.90	0.13	0.90	İçedönük

Çizelge 4.29 Rezidans sakinlerinin Kanyon'a yönelik ortalama değeri grafiksel ifadesi

Rezidans sakinlerinin Kanyon'un biçimine ilişkin etkileri incelendiğinde Çizelge 4.28'de da görüldüğü gibi, en yüksek ortalama değeri, iz bırakan ($x=1.77$) etkisi olarak tespit edilmiştir. Bununla birlikte en yüksek ortalama değerleri davet edici ($x=1.70$), dengeli ($x=1.67$), dinamik ($x=1.67$), dikkat çekici ($x=1.63$), zevkli ($x=1.63$), özgür ($x=1.60$) ve ilginç ($x=1.60$) maddelerinde sıralandığı görülmektedir. Bu görüşler doğrultusunda ve ortalama değerlerden elde edilen Çizelge 4.29'e baktığımızda kanyon sakinleri binaya karşı hissettiklerini büyük ölçüde 1. sınıflarda ele almaktadırlar.

4.4.2.4 Kanyon'a Yönelik Genel Değerlendirme

Araştırmaya katılan 90 kişiden 46.66% (N=42) erkek ve 53.33% (N=48) kadındır. Çizelge 4.30'da genel olarak Kanyon'un sıfatlarla ilgili değerlendirmesinin frekans (f), ve yüzde (%) sonuçlarının dağılımı gösterilmiştir.

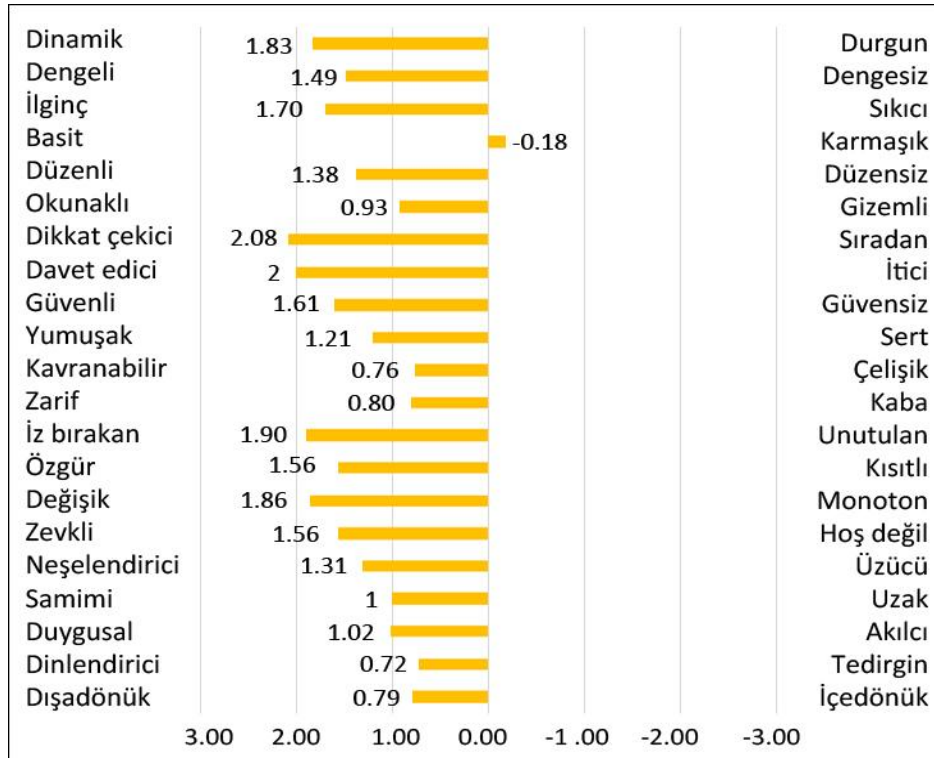
Çizelge 4.30 Genel olarak katılımcıların Kanyon'a yönelik frekans değerleri

Genel															
I.sıfat	Çok		Oldukça çok		Biraz		Ne/Ne		Biraz		Oldukça çok		Çok		II.sıfat
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Dinamik	27	30.00	45	50.00	9	10.00	2	2.22	2	2.22	2	2.22	3	3.33	Durgun
Dengeli	20	22.22	32	35.56	23	25.56	5	5.56	8	8.89	1	1.11	1	1.11	Dengesiz
İlginç	22	24.44	37	41.11	24	26.67	0	0.00	4	4.44	2	2.22	1	1.11	Sıkıcı
Basit	1	1.11	8	8.89	28	31.11	12	13.33	23	25.56	14	15.56	4	4.44	Karmaşık
Düzenli	17	18.89	30	33.33	27	30.00	7	7.78	5	5.56	3	3.33	1	1.11	Düzensiz
Okunaklı	21	23.33	21	23.33	16	17.78	8	8.89	13	14.44	9	10.00	2	2.22	Gizemli
Dikkat çekici	44	48.89	26	28.89	12	13.33	2	2.22	4	4.44	1	1.11	1	1.11	Sıradan
Davet Edici	33	36.67	36	40.00	15	16.67	3	3.33	1	1.11	1	1.11	1	1.11	İtici
Güvenli	30	33.33	21	23.33	22	24.44	11	12.22	4	4.44	1	1.11	1	1.11	Güvensiz
Yumuşak	8	8.89	34	37.78	32	35.56	6	6.67	5	5.56	5	5.56	0	0.00	Sert
Kavranabilir	6	6.67	20	22.22	28	31.11	22	24.44	11	12.22	2	2.22	1	1.11	Çelişik
Zarif	8	8.89	26	28.89	25	27.78	15	16.67	8	8.89	3	3.33	5	5.56	Kaba
İz bırakan	30	33.33	36	40.00	14	15.56	8	8.89	0	0.00	1	1.11	1	1.11	Unutulan
Özgür	27	30.00	32	35.56	13	14.44	6	6.67	8	8.89	2	2.22	2	2.22	Kısıtlı
Değişik	33	36.67	29	32.22	19	21.11	4	4.44	2	2.22	2	2.22	1	1.11	Monoton
Zevkli	26	28.89	23	25.56	27	30.00	6	6.67	6	6.67	1	1.11	1	1.11	Hoş Değil
Neşelendirici	17	18.89	19	21.11	37	41.11	12	13.33	3	3.33	1	1.11	1	1.11	Üzücü
Samimi	12	13.33	20	22.22	25	27.78	23	25.56	9	10.00	1	1.11	0	0.00	Uzak
Duygusal	7	7.78	34	37.78	23	25.56	17	18.89	2	2.22	3	3.33	4	4.44	Akılcı
Dinlendirici	12	13.33	19	21.11	16	17.78	29	32.22	4	4.44	9	10.00	1	1.11	Tedirgin
Dışadönük	7	7.78	34	37.78	22	24.44	8	8.89	4	4.44	9	10.00	6	6.67	İçedönük

Çizelge 4.31 Genel olarak katılımcıların Kanyon'a yönelik ortalama değerleri

Aritmetik Ortalama			
I.Sıfat	erkek	kadın	genel
Dinamik	1.75	1.91	1.83
Dengeli	1.08	1.81	1.49
İlginç	1.59	1.91	1.70
Basit	-0.04	-0.01	-0.18
Düzenli	1.07	1.62	1.38
Okunaklı	0.92	0.98	0.93
Dikkat çekici	1.98	2.17	2.08
Davet Edici	1.84	2.16	2.00
Güvenli	1.37	1.81	1.61
Yumuşak	1.23	1.18	1.21
Kavranabilir	0.67	0.74	0.76
Zarif	0.64	0.90	0.80
İz bırakan	1.79	2.08	1.90
Özgür	1.41	1.71	1.56
Değişik	1.85	1.96	1.86
Zevkli	1.33	1.81	1.56
Neşelendirici	1.26	1.39	1.31
Samimi	0.95	1.09	1.00
Duygusal	0.90	1.07	1.02
Dinlendirici	0.49	0.90	0.72
Dışadönük	0.68	0.61	0.79

Çizelge 4.32 Genel olarak Kanyonun ortalama değerlerinin grafiksel ifadesi

Anket sonuçlarından elde edilen verilere dayanarak genel olarak katılımcılar Kanyon'u en yüksek ortalama değerleriyle dikkat çekici ($x=2.08$), davet edici ($x=2.00$), iz bırakan ($x=1.90$), değişik ($x=1.86$), dinamik ($x=1.83$) ve ilginç ($x=1.70$) olarak tanımlamaktadır. Bu durumun grafiksel ifadesi Çizelge 4.32'de görülmektedir. Bu doğrultuda genel olarak katılımcılar kanyon formunun sahip olduğu en yüksek etkiyi 1. sıfatlarda ele almaktadırlar.

Çizelge 4.33'te sunulan veriler, 90 kişinin anket maddelerine vermiş oldukları yanıtların cinsiyet ve mesleğe göre, farklılık bulunan maddelerin, chi-square sonuçlarıdır. Tüm analizler 0.05 anlamlılık düzeyinde yapılmıştır.

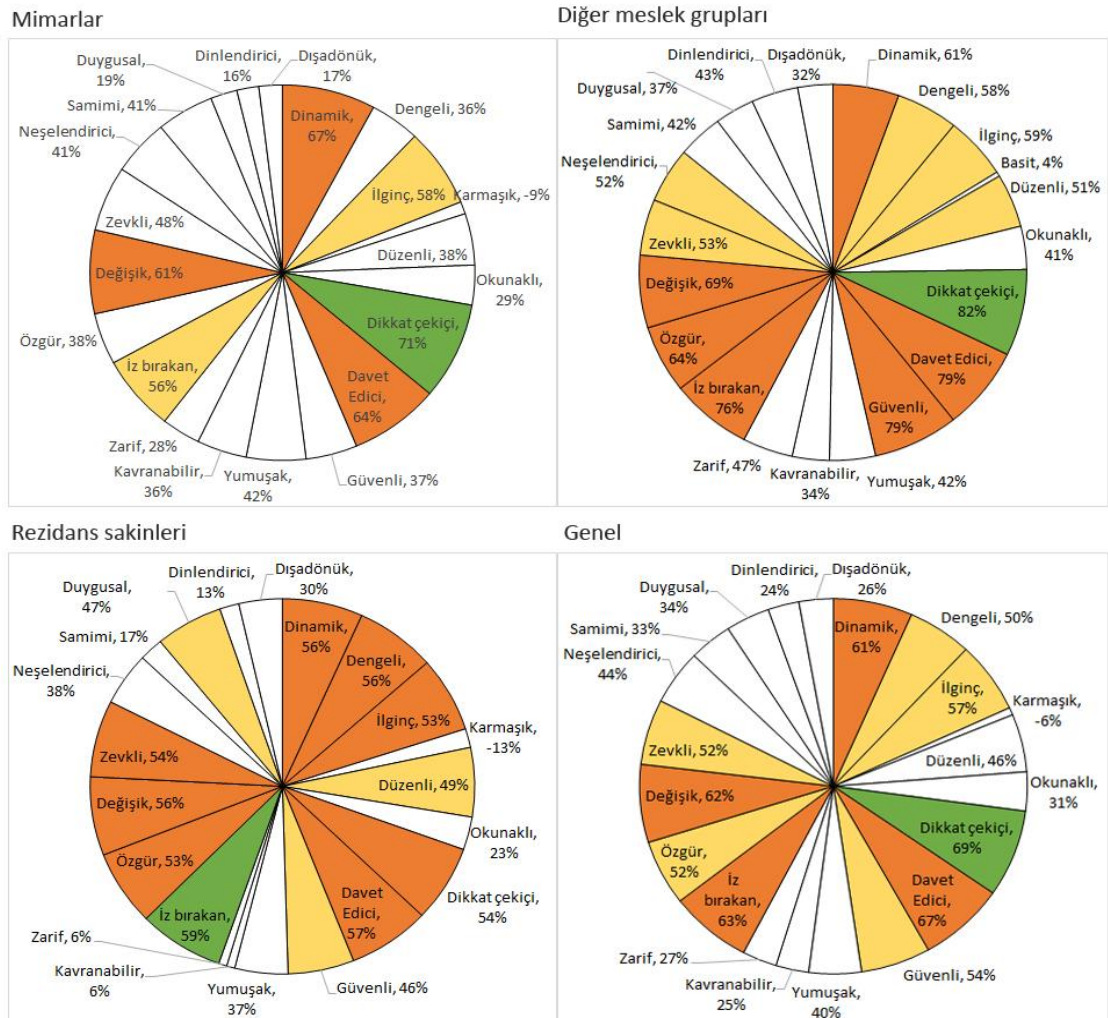
Çizelge 4.33 Kanyon'un Chi-Square test sonucu

Kanyonun Chi-Square test sonucu	Mimar-Diğer-Sakinler		Erkek-Kadın	
	Chi-Square değeri	P	Chi-Square değeri	p
Dinamik;Durgun	12.26	0.29	4.63	0.60
Dengeli;Dengesiz	14.08	0.21	10.89	0.054
İlginç;Sıkıcı	7.25	0.74	9.48	0.046
Basit;Karmaşık	13.10	0.31	3.60	0.78
Düzenli;Düzensiz	19.86	0.020	10.96	0.059
Okunaklı;Gizemli	11.98	0.42	1.46	0.98
Dikkat çekici;Sıradan	30.24	0.000	3.36	0.89
Davet edici;İtici	21.70	0.007	7.02	0.23
Güvenli;Güvensiz	42.83	0.000	6.51	0.33
Yumuşak;Sert	20.44	0.054	5.92	0.31
Kavranabilir;Çelişik	21.00	0.018	7.50	0.23
Zarif;Kaba	17.08	0.098	5.30	0.52
İz bırakan;Unutulan	15.43	0.057	9.20	0.60
Özgür;kısıtlı	13.96	0.21	9.28	0.12
Değişik;Monoton	12.95	0.13	6.62	0.21
Zevkli;Hoş değil	10.40	0.57	13.04	0.017
Neşelendirici;Üzücü	12.45	0.33	6.53	0.32
Samimi;Uzak	24.96	0.002	3.65	0.62
Duygusal;Akılcı	21.22	0.014	4.48	0.64
Dinlendirici;Tedirgin	18.80	0.053	6.37	0.37
Dışadönük;İçedönük	24.13	0.006	7.19	0.30
P<0.05				

Araştırmaya katılan mimarlar, diğer meslek grupları ve rezidans sakinlerinin değerlendirme yaptığı anket sonuçlarında farklılıklar gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla kullanılan chi-square testine göre düzenli;düzensiz ($p=0.02$), dikkat

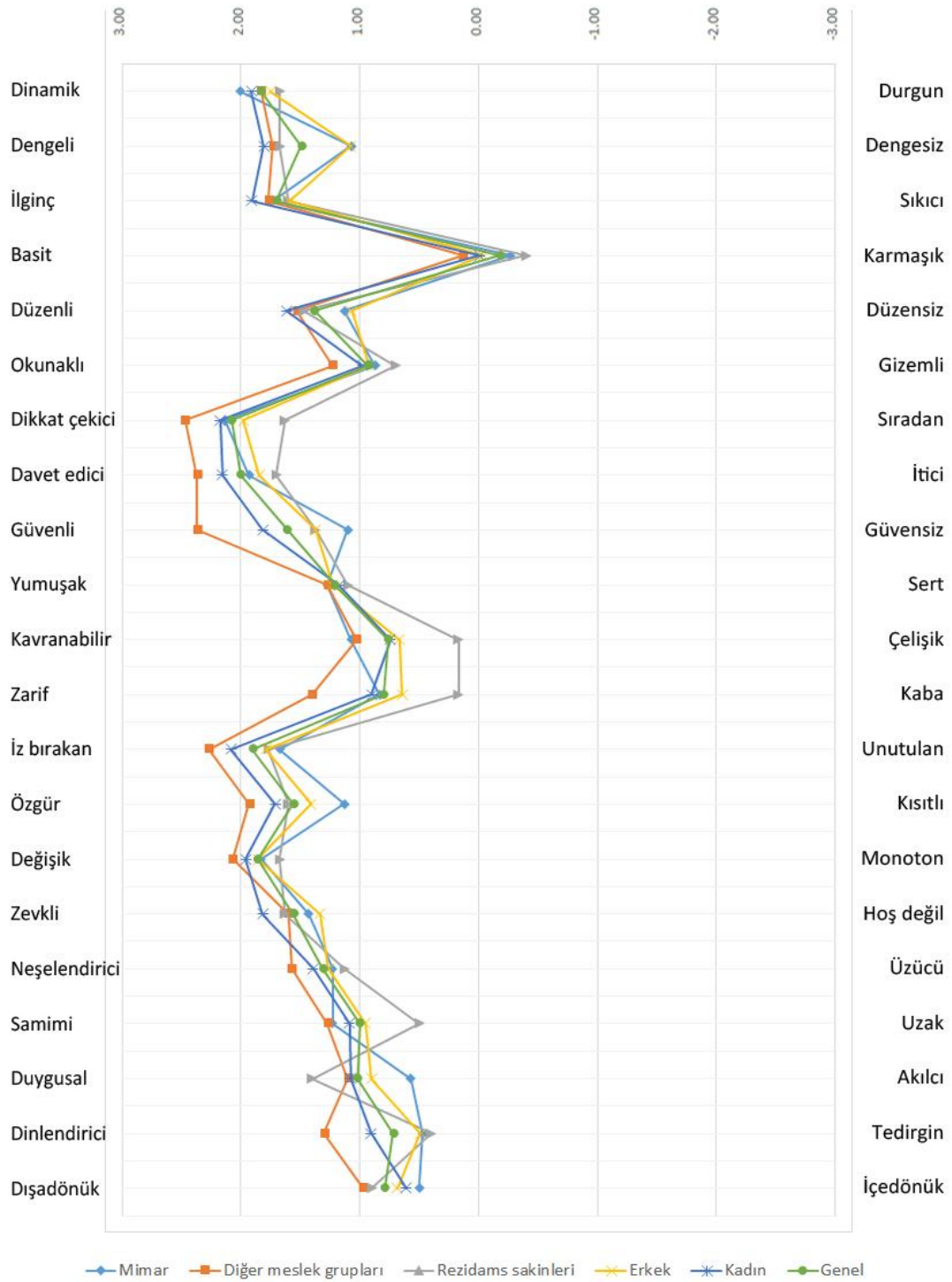
çekici;sıradan ($p=0.000$), davet edici;itici ($p=0.007$), güvenli;güvensiz ($p=0,000$), kavranabilir;çelişik ($p=0,018$), samimi;uzak ($p=0,002$), duygusal;akılcı ($p=0,04$) ve dışadönük;içedönük ($p=0,006$) sıfat çiftlerinde $p<0.05$ ve geriye kalan tüm sıfat çiftlerinde "P" değeri $P>0.05$ olarak görülmektedir. Bu değerlendirmeler üzerine Kanyon üç grubun arasında, bahsedilen sıfat çiftleri hariç ($P<0,05$), genel olarak farklı algılanmadığı görülmektedir. Ancak mimarlar ve diğer meslek grupları Kanyon'u sırayla 71% ve 82% dikkat çekici olarak tanımlarken, rezidans sakinleri kanyonunu 59% ile iz bırakan olarak algılar.

Çizelge 4.34 Katılımcıların ortalama değerlerinin yüzde sonuçları

(Çizelge 4.34); katılımcıların değerlendirme sonuçlarının bütünde görülmesini sağlamıştır. İlginç ve yumuşak etkiler, mimarlar ve diğer meslek grupları arasında eşdeğer nitelikte kabul edilebilecek sıfatlardır.

Çizelge 4.35 Katılımcıların aritmetik ortalama sonuçlarına göre değerlendirmelerin grafiksel ifadesi

Çizelge 4.35'te sunulan değerlendirmelerde cinsiyete bağlı olarak ortaya çıkan farklılıklar, sadece ilginç;sıkıcı ($p=0.046$) ve zevkli;hoş değil ($p=0.017$) sıfatlarda görülmektedir. Bu sıfat çiftleri haricinde, 15 kadın ve 15 erkek katılımcının

değerlendirme yaptığı anket sonuçlarında, yapılan chi square testine göre, cinsiyetin değerlendirme açısından genelde farklılık oluşturmadığı ifade edilebilir ($p>.05$).

4.4.3 Evidea'ya Yönelik Veri Analizi ve Değerlendirmeleri

4.4.3.1 Mimarların Evidea'ya Yönelik Veri Analizi ve Değerlendirmesi

Araştırmaya katılan 30 mimardan 43.33% (N=13) erkek ve 56.66% (N=17) kadındır. Çizelge 4.36'te Evidea'ya yönelik mimarların sıfatlarla ilgili yapmış oldukları değerlendirmenin frekans (f), ve yüzde (%) sonuçlarının dağılımına yer verilmiştir.

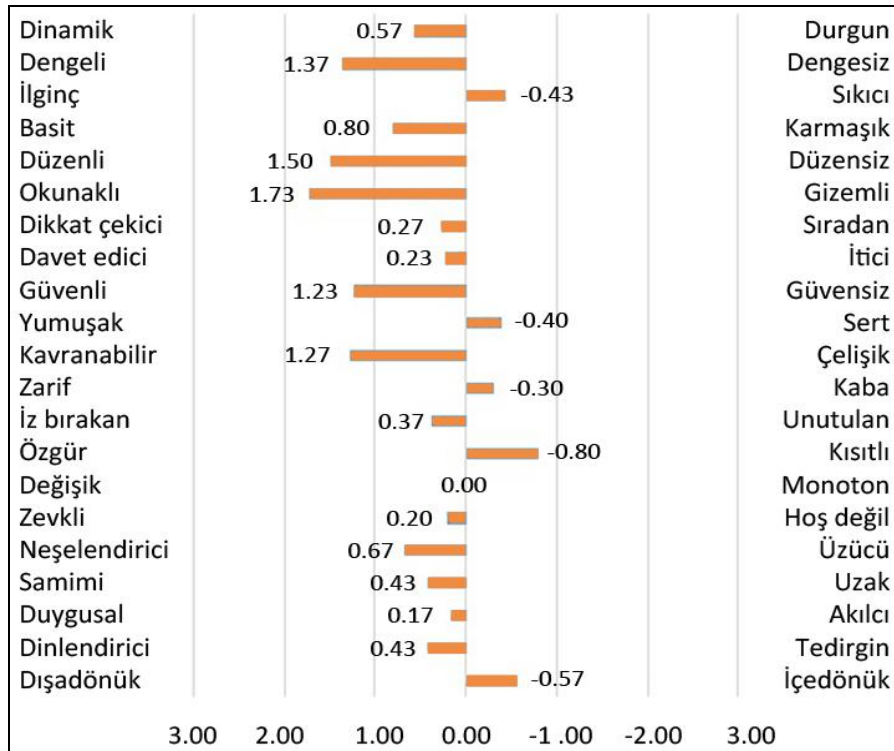
Çizelge 4.36 Mimarların Evidea'ya yönelik frekans değerleri

Mimar															
I.sıfat	Çok		Oldukça çok		Biraz		Ne/Ne		Biraz		Oldukça çok		Çok		II.sıfat
	f		f		f		f		f		f		f		
Dinamik	6	20.00	1	3.33	11	36.67	4	13.33	4	13.33	2	6.67	2	6.67	Durgun
Dengeli	4	13.33	11	36.67	11	36.67	2	6.67	1	3.33	0	0.00	1	3.33	Dengesiz
İlginç	1	3.33	4	13.33	5	16.67	7	23.33	4	13.33	2	6.67	7	23.33	Sıkıcı
Basit	6	20.00	4	13.33	7	23.33	6	20.00	6	20.00	0	0.00	1	3.33	Karmaşık
Düzenli	9	30.00	8	26.67	7	23.33	3	10.00	2	6.67	0	0.00	1	3.33	Düzensiz
Okunaklı	7	23.33	15	50.00	5	16.67	1	3.33	1	3.33	0	0.00	1	3.33	Gizemli
Dikkat çekici	2	6.67	10	33.33	4	13.33	4	13.33	3	10.00	2	6.67	5	16.67	Sıradan
Davet Edici	3	10.00	3	10.00	6	20.00	8	26.67	7	23.33	2	6.67	1	3.33	İtici
Güvenli	4	13.33	10	33.33	8	26.67	6	20.00	1	3.33	1	3.33	0	0.00	Güvensiz
Yumuşak	0	0.00	3	10.00	6	20.00	9	30.00	4	13.33	4	13.33	4	13.33	Sert
Kavranabilir	7	23.33	8	26.67	7	23.33	4	13.33	2	6.67	2	6.67	0	0.00	Çelişik
Zarif	0	0.00	2	6.67	11	36.67	4	13.33	5	16.67	5	16.67	3	10.00	Kaba
İz bırakan	5	16.67	2	6.67	10	33.33	5	16.67	2	6.67	2	6.67	4	13.33	Unutulan
Özgür	0	0.00	2	6.67	6	20.00	6	20.00	2	6.67	10	33.33	4	13.33	Kısıtlı
Değişik	3	10.00	6	20.00	5	16.67	5	16.67	2	6.67	3	10.00	6	20.00	Monoton
Zevkli	4	13.33	4	13.33	5	16.67	5	16.67	6	20.00	5	16.67	1	3.33	Hoş Değil
Neşelendirici	2	6.67	9	30.00	7	23.33	6	20.00	3	10.00	1	3.33	2	6.67	Üzücü
Samimi	5	16.67	2	6.67	9	30.00	5	16.67	5	16.67	2	6.67	2	6.67	Uzak
Duygusal	5	16.67	1	3.33	6	20.00	9	30.00	3	10.00	3	10.00	3	10.00	Akılcı
Dinlendirici	2	6.67	3	10.00	7	23.33	14	46.67	3	10.00	0	0.00	1	3.33	Tedirgin
Dışadönük	1	3.33	3	10.00	6	20.00	6	20.00	3	10.00	4	13.33	7	23.33	İçedönük

Çizelge 4.37 Mimarların Evidea'ya yönelik ortalama değerleri

Aritmetik Ortalama				
I.Sıfat	Erkek mimar	Kadın Mimar	Mimar	II.sıfat
Dinamik	0.46	0.64	0.57	Durgun
Dengeli	1.23	1.47	1.37	Dengesiz
İlginç	-1.07	0.05	-0.43	Sıkıcı
Basit	0.38	1.11	0.80	Karmaşık
Düzenli	1.76	1.29	1.50	Düzensiz
Okunaklı	2.15	1.41	1.73	Gizemli
Dikkat çekici	0.15	0.35	0.27	Sıradan
Davet Edici	1	-0.11	0.23	İtici
Güvenli	0.92	1.47	1.23	Güvensiz
Yumuşak	0	-0.82	-0.40	Sert
Kavranabilir	1.15	1.35	1.27	Çelişik
Zarif	0.46	-0.52	-0.30	Kaba
İz bırakan	0.46	0.29	0.37	Unutulan
Özgür	-1.07	-0.58	-0.80	Kısıtlı
Değişik	0.69	-0.52	0.00	Monoton
Zevkli	0.61	0	0.20	Hoş Değil
Neşelendirici	1.46	0.05	0.67	Üzücü
Samimi	0.92	0.29	0.43	Uzak
Duygusal	0.61	-0.17	0.17	Akılcı
Dinlendirici	0.92	0.05	0.43	Tedirgin
Dışadönük	-0.38	-0.7	-0.57	İçedönük

Çizelge 4.38 Mimarların Evidea'ya yönelik ortalama değerlerinin grafiksel ifadesi

Yapılan anket neticesinde mimarların cevaplandığı değerlerde, Evidea formunun sahip olduğu etki, en yüksek ortalama değeriyle okunaklı ($x=1.73$) olarak görülmektedir. Çizelge 4.37'de yer alan değer ortalamalar göz önüne alındığı zaman tanımlı kabul edilebilir değerlerin okunaklı ($x=1.73$), düzenli ($x=1.50$), dengeli ($x=1.37$), kavranabilir ($x=1.27$), güvenli ($x=1.23$) ve kısıtlı ($x=-0.80$) olarak sıralandığı görülmektedir. Bu durumun ortalama değer sonuçları Çizelge 4.38'de görüldüğü gibi elde edilmiştir. Bu doğrultuda 30 mimar, Evidea'nın biçimsel formunun sahip olduğu en yüksek etkiyi genel olarak 1. sıfatlarda ele almaktadır.

Mimarların Evidea İle İlgili Görüşleri: Mimarlar göre Evidea içe kapanan, bütünsel ve yoğun bir kitle yapısı olarak renkli paneller ile daha samimi, canlı ve düzgündür. Ancak cephedeki renkli panelleri çıkardığımızda oldukça sıradan, kale gibi bir yapıdır. Bu doğrultuda Evidea, monoton, tekdüze ve kendine ait bir iç mekanı olması başarılı ama renkli bir kaç elemandan başka bir akılda kalıcılığı yoktur.

4.4.3.2 Diğer Meslek Grupların Evidea'ya Yönelik Veri Analizi ve Değerlendirmesi

Araştırmaya katılan 30 kişi diğer meslek grubundan 46.66% ($N=14$) erkek ve 53.33% ($N=16$) kadındır. Çizelge 4.39'de Evidea'ya yönelik diğer meslek grupların sıfatlarla ilgili yapmış oldukları değerlendirmenin frekans (f), ve yüzde (%) sonuçlarının dağılımı gösterilmiştir.

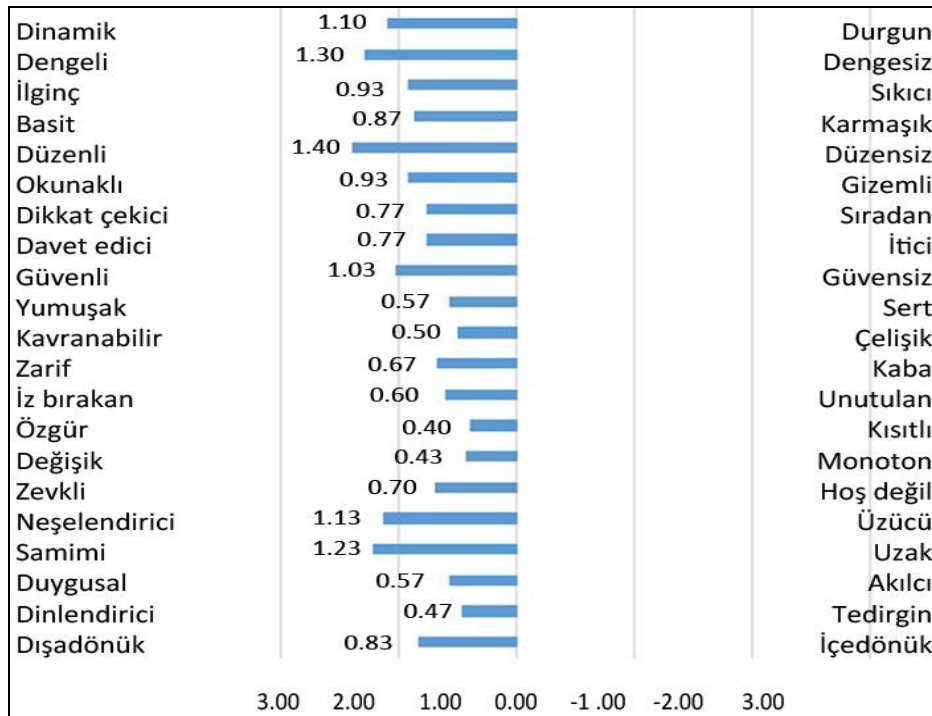
Çizelge 4.39 Diğer meslek grupların Evidea'ya yönelik frekans değerleri

Diğer Meslek Grupları															
I.sıfat	Çok		Oldukça çok		Biraz		Ne/Ne		Biraz		Oldukça çok		Çok		II.sıfat
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Dinamik	8	26.67	17	56.67	3	10.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	2	6.67	Durgun
Dengeli	10	33.33	10	33.33	5	16.67	2	6.67	3	10.00	0	0.00	0	0.00	Dengesiz
İlginç	7	23.33	13	43.33	8	26.67	0	0.00	2	6.67	0	0.00	0	0.00	Sıkıcı
Basit	0	0.00	5	16.67	11	36.67	2	6.67	8	26.67	3	10.00	1	3.33	Karmaşık
Düzenli	7	23.33	13	43.33	6	20.00	1	3.33	0	0.00	2	6.67	1	3.33	Düzensiz
Okunaklı	10	33.33	4	13.33	8	26.67	2	6.67	4	13.33	1	3.33	1	3.33	Gizemli
Dikkat çekici	23	76.67	5	16.67	0	0.00	0	0.00	0	0.00	1	3.33	1	3.33	Sıradan
Davet Edici	17	56.67	11	36.67	1	3.33	0	0.00	0	0.00	0	0.00	1	3.33	İtici
Güvenli	21	70.00	6	20.00	1	3.33	0	0.00	0	0.00	1	3.33	1	3.33	Güvensiz
Yumuşak	3	10.00	10	33.33	13	43.33	1	3.33	2	6.67	1	3.33	0	0.00	Sert
Kavranabilir	1	3.33	9	30.00	12	40.00	6	20.00	2	6.67	0	0.00	0	0.00	Çelişik
Zarif	5	16.67	13	43.33	7	23.33	2	6.67	1	3.33	1	3.33	1	3.33	Kaba
İz bırakan	13	43.33	13	43.33	3	10.00	1	3.33	0	0.00	0	0.00	0	0.00	Unutulan
Özgür	14	46.67	9	30.00	4	13.33	0	0.00	1	3.33	1	3.33	1	3.33	Kısıtlı
Değişik	11	36.67	14	46.67	3	10.00	1	3.33	0	0.00	1	3.33	0	0.00	Monoton
Zevkli	8	26.67	8	26.67	12	40.00	0	0.00	1	3.33	0	0.00	1	3.33	Hoş Değil
Neşelendirici	6	20.00	11	36.67	10	33.33	2	6.67	0	0.00	0	0.00	1	3.33	Üzücü
Samimi	3	10.00	12	40.00	9	30.00	2	6.67	4	13.33	0	0.00	0	0.00	Uzak
Duygusal	3	10.00	10	33.33	11	36.67	2	6.67	2	6.67	1	3.33	1	3.33	Akılcı
Dinlendirici	7	23.33	10	33.33	5	16.67	5	16.67	0	0.00	2	6.67	1	3.33	Tedirgin
Dışadönük	2	6.67	11	36.67	12	40.00	1	3.33	0	0.00	1	3.33	3	10.00	İçedönük

Çizelge 4.40 Diğer meslek grupların Evidea'ya yönelik ortalama değerleri

Aritmetik ortalama				
I.Sıfat	Erkek	Kadın	Diğer meslek	II.sıfat
Dinamik	0.78	1.37	1.10	Durgun
Dengeli	1.42	1.18	1.30	Dengesiz
İlginç	1.14	0.75	0.93	Sıkıcı
Basit	0.64	1.06	0.87	Karmaşık
Düzenli	1.42	1.37	1.40	Düzensiz
Okunaklı	1.07	1.06	0.93	Gizemli
Dikkat çekici	0.92	0.62	0.77	Sıradan
Davet Edici	0.71	0.81	0.77	İtici
Güvenli	1	1.06	1.03	Güvensiz
Yumuşak	0.5	0.62	0.57	Sert
Kavranabilir	0.71	0.31	0.50	Çelişik
Zarif	0.64	0.68	0.67	Kaba
İz bırakan	0.71	0.5	0.60	Unutulan
Özgür	0.57	0.25	0.40	Kısıtlı
Değişik	0.57	0.31	0.43	Monoton
Zevkli	0.71	0.68	0.70	Hoş Değil
Neşelendirici	1.07	1.18	1.13	Üzücü
Samimi	1.42	1.06	1.23	Uzak
Duygusal	0.57	0.56	0.57	Akılcı
Dinlendirici	0.57	0.37	0.47	Tedirgin
Dışadönük	0.92	0.75	0.83	İçedönük

Çizelge 4.41 Diğer meslek grupların Evidea'ya yönelik ortalama değerlerinin grafiksel ifadesi

Çizelge 4.40'ta diğer meslek grupların cevaplandığı değerlerde en yüksek ortalama değer ($x=1.40$) ile düzenli etkisi olmuştur. Bununla birlikte en yüksek değerler dengeli ($x=1.30$), samimi ($x=1.23$), neşelendirici ($x=1.13$) ve güvenli ($x=1.03$) maddelerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Toplam 30 mimarın görüşleri doğrultusunda elde edilen ortalama değerler Çizelge 4.41'de gösterilmiş ve en yüksek etkiler 1. sıfatlarda ele alınmıştır.

Diğer Meslek Grupların Evidea İle İlgili Görüşleri: Diğer meslek gruplarına göre Evidea insana uygun boyutlarda tasarlandığı nedeni ile fiziksel ve psikolojik açıdan rahatsızlık ve ya zorlama yaratmamaktadır. Yapıda kullanılan renkler ise biçime farklılık katarak, insanların en çok ilgisini çeken elemanlar olmuştur. Diğer meslek grupların görüşleri doğrultusunda Evidea içedönük bir biçime sahip olarak, sıcak, sakin ve güvenli bir etkiye sahiptir.

4.4.3.3 Rezidans Sakinlerinin Evidea'ya Yönelik Veri Analizi ve Değerlendirmesi

Araştırmaya katılan 30 kişi Evidea sakinlerinden 40% ($N=12$) erkek ve 60% ($N=18$) kadındır. Çizelge 4.42'de Evidea'ya yönelik rezidans sakinlerin sıfatlarla ilgili yapmış oldukları değerlendirmenin frekans (f), ve yüzde (%) sonuçlarının dağılımı gösterilmiştir.

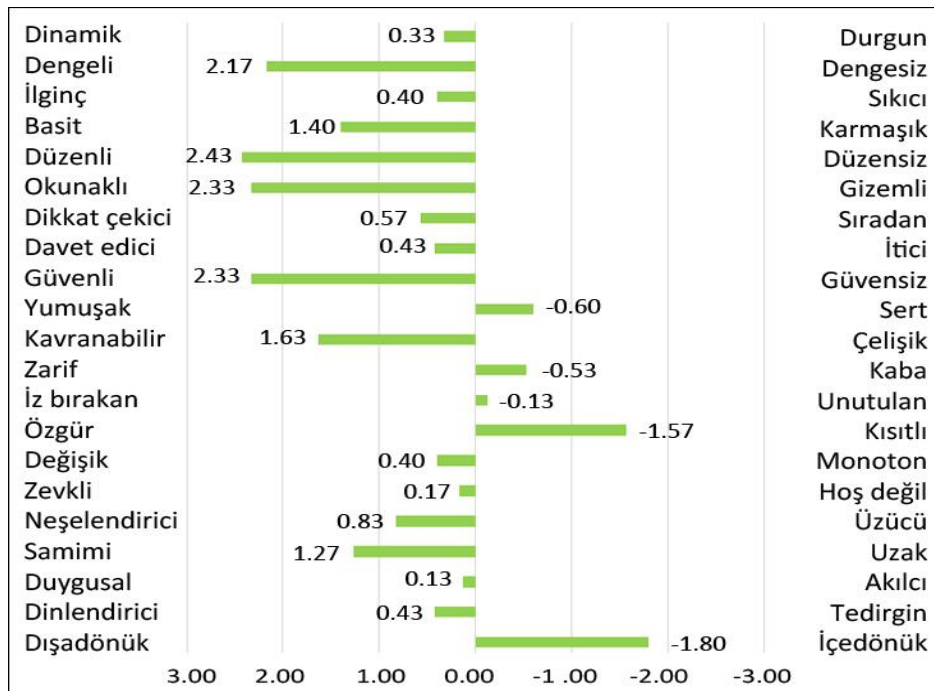
Çizelge 4.42 Rezidans sakinlerinin Evidea'ya yönelik frekans değerleri

Rezidans sakinleri															
I.sıfat	Çok		Oldukça çok		Biraz		Ne/Ne		Biraz		Oldukça çok		Çok		II.sıfat
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Dinamik	2	6.67	5	16.67	11	36.67	2	6.67	5	16.67	3	10.00	2	Durgun	
Dengeli	10	33.33	17	56.67	1	3.33	2	6.67	0	0.00	0	0.00	0	Dengesiz	
İlginç	1	3.33	3	10.00	17	56.67	1	3.33	4	13.33	2	6.67	2	Sıkıcı	
Basit	6	20.00	10	33.33	9	30.00	2	6.67	1	3.33	2	6.67	0	Karmaşık	
Düzenli	18	60.00	8	26.67	3	10.00	1	3.33	0	0.00	0	0.00	0	Düzensiz	
Okunaklı	13	43.33	14	46.67	3	10.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	Gizemli	
Dikkat çekici	0	0.00	3	10.00	20	66.67	3	10.00	1	3.33	1	3.33	2	Sıradan	
Davet Edici	1	3.33	4	13.33	8	26.67	11	36.67	6	20.00	0	0.00	0	İtici	
Güvenli	15	50.00	11	36.67	3	10.00	1	3.33	0	0.00	0	0.00	0	Güvensiz	
Yumuşak	0	0.00	1	3.33	5	16.67	5	16.67	13	43.33	6	20.00	0	Sert	
Kavranabilir	5	16.67	17	56.67	4	13.33	0	0.00	4	13.33	0	0.00	0	Çelişik	
Zarif	2	6.67	1	3.33	5	16.67	3	10.00	9	30.00	10	33.33	0	Kaba	
İz bırakan	1	3.33	0	0.00	13	43.33	5	16.67	3	10.00	7	23.33	1	Unutulan	
Özgür	1	3.33	1	3.33	2	6.67	0	0.00	4	13.33	16	53.33	6	Kısıtlı	
Değişik	1	3.33	5	16.67	14	46.67	3	10.00	3	10.00	0	0.00	4	Monoton	
Zevkli	0	0.00	6	20.00	11	36.67	3	10.00	5	16.67	2	6.67	3	Hoş Değil	
Neşelendirici	2	6.67	8	26.67	12	40.00	1	3.33	5	16.67	2	6.67	0	Üzücü	
Samimi	4	13.33	6	20.00	16	53.33	2	6.67	2	6.67	0	0.00	0	Uzak	
Duygusal	2	6.67	5	16.67	6	20.00	3	10.00	10	33.33	4	13.33	0	Akılcı	
Dinlendirici	1	3.33	4	13.33	9	30.00	13	43.33	1	3.33	0	0.00	2	Tedirgin	
Dışadönük	0	0.00	1	3.33	1	3.33	1	3.33	8	26.67	8	26.67	11	İçedönük	

Çizelge 4.43 Rezidans sakinlerinin Evidea'ya yönelik ortalama değerleri

Aritmetik Ortalama				
I.Sıfat	Erkek	Kadın	Rezidan sakinleri	II.sıfat
Dinamik	0.76	0	0.33	Durgun
Dengeli	2.23	2.11	2.17	Dengesiz
İlginç	0.46	0.35	0.40	Sıkıcı
Basit	1.53	1.29	1.40	Karmaşık
Düzenli	2.61	2.29	2.43	Düzensiz
Okunaklı	2.23	2.41	2.33	Gizemli
Dikkat çekici	0.69	0.47	0.57	Sıradan
Davet Edici	0.76	0.17	0.43	İtici
Güvenli	2.23	2.41	2.33	Güvensiz
Yumuşak	-1.07	-0.23	-0.60	Sert
Kavranabilir	1.84	1.47	1.63	Çelişik
Zarif	-0.46	-0.58	-0.53	Kaba
İz bırakan	0	-0.23	-0.13	Unutulan
Özgür	-1.61	-1.52	-1.57	Kısıtlı
Değişik	-0.15	0.82	0.40	Monoton
Zevkli	-0.38	0.58	0.17	Hoş Değil
Neşelendirici	0.69	0.94	0.83	Üzücü
Samimi	1.53	1.05	1.27	Uzak
Duygusal	0.23	0.05	0.13	Akılcı
Dinlendirici	0.3	0.52	0.43	Tedirgin
Dışadönük	-1.53	-2	-1.80	İçedönük

Çizelge 4.44 Rezidans sakinlerinin Evidea'ya yönelik ortalama değerlerinin grafiksel ifadesi

Çizelge 4.43'teki sıfatlarla ilgili ortalama değerler incelendiğinde rezidans sakinleri Evidea'nın biçimsel yapısını düzenli ($x=2.43$) olarak tespit etmiştir. Bununla birlikte en yüksek değerler okunaklı ($x=2.33$), güvenli ($x=2.33$), dengeli ($x=2.17$), içedönük ($x=-1.80$), kavranabilir ($x=1.63$) ve kısıtlı ($x=-1.57$) maddelerinde görülmektedir. Toplam 30 kişi olarak rezidans sakinlerinin görüşleri doğrultusunda elde edilen ortalama değerler Çizelge 4.44'te de gösterilmiştir. Sonuçlardan anlaşılacağı üzere rezidans sakinleri Evidea formunun sahip olduğu en yüksek etkiyi 1. sıfatlarda ele almaktadırlar.

4.4.3.4 Evidea'ya Yönelik Genel Değerlendirme

Araştırmaya katılan 90 kişiden 43.33% (N=39) erkek ve 56.66% (N=51) kadındır. Çizelge 4.45'te genel olarak Evidea'nın sıfatlarla ilgili değerlendirmesinin frekans (f), ve yüzde (%) sonuçlarının dağılımı gösterilmiştir.

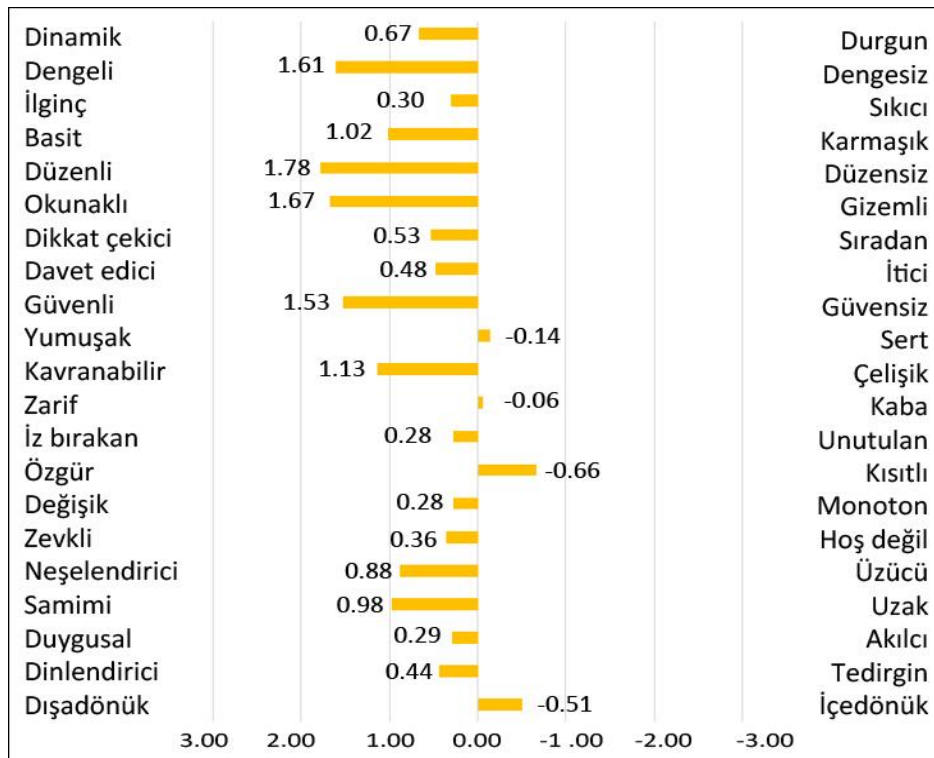
Çizelge 4.45 Genel olarak katılımcıların Evidea'ya yönelik frekans değerleri

Genel																
I.sıfat	Çok		Oldukça çok		Biraz		Ne/Ne		Biraz		Oldukça çok		Çok		II.sıfat	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Dinamik	12	13.33	11	12.22	40	44.44	6	6.67	9	10.00	7	7.78	5	5.56	Durgun	
Dengeli	19	21.11	36	40.00	21	23.33	11	12.22	2	2.22	0	0.00	1	1.11	Dengesiz	
İlginç	3	3.33	18	20.00	31	34.44	13	14.44	11	12.22	4	4.44	10	11.11	Sıkıcı	
Basit	18	20.00	18	20.00	25	27.78	13	14.44	10	11.11	5	5.56	1	1.11	Karmaşık	
Düzenli	33	36.67	23	25.56	21	23.33	9	10.00	3	3.33	0	0.00	1	1.11	Düzensiz	
Okunaklı	21	23.33	38	42.22	19	21.11	7	7.78	3	3.33	1	1.11	1	1.11	Gizemli	
Dikkat çekici	5	5.56	21	23.33	33	36.67	12	13.33	6	6.67	3	3.33	10	11.11	Sıradan	
Davet Edici	6	6.67	12	13.33	24	26.67	29	32.22	16	17.78	2	2.22	1	1.11	İtici	
Güvenli	22	24.44	28	31.11	23	25.56	13	14.44	1	1.11	3	3.33	0	0.00	Güvensiz	
Yumuşak	1	1.11	10	11.11	20	22.22	21	23.33	24	26.67	10	11.11	4	4.44	Sert	
Kavranabilir	12	13.33	31	34.44	19	21.11	16	17.78	9	10.00	3	3.33	0	0.00	Çelişik	
Zarif	2	2.22	11	12.22	26	28.89	14	15.56	18	20.00	16	17.78	3	3.33	Kaba	
İz bırakan	6	6.67	10	11.11	32	35.56	20	22.22	5	5.56	11	12.22	6	6.67	Unutulan	
Özgür	2	2.22	8	8.89	17	18.89	15	16.67	10	11.11	26	28.89	12	13.33	Kısıtlı	
Değişik	6	6.67	16	17.78	30	33.33	13	14.44	8	8.89	4	4.44	13	14.44	Monoton	
Zevkli	4	4.44	18	20.00	29	32.22	12	13.33	14	15.56	8	8.89	5	5.56	Hoş Değil	
Neşelendirici	6	6.67	26	28.89	31	34.44	13	14.44	8	8.89	4	4.44	2	2.22	Üzücü	
Samimi	11	12.22	19	21.11	37	41.11	10	11.11	8	8.89	3	3.33	2	2.22	Uzak	
Duygusal	8	8.89	9	10.00	27	30.00	19	21.11	15	16.67	8	8.89	4	4.44	Akılcı	
Dinlendirici	3	3.33	15	16.67	22	24.44	38	42.22	6	6.67	3	3.33	3	3.33	Tedirgin	
Dışadönük	2	2.22	16	17.78	15	16.67	11	12.22	13	14.44	13	14.44	20	22.22	İçedönük	

Çizelge 4.46 Genel olarak katılımcıların Evidea'ya yönelik ortalama değerleri

Aritmetik Ortalama				
I.Sıfat	Erkek	Kadın	Genel	II.sıfat
Dinamik	0.67	0.67	0.67	Durgun
Dengeli	1.63	1.59	1.61	Dengesiz
İlginç	0.18	0.38	0.3	Sıkıcı
Basit	0.85	1.15	1.02	Karmaşık
Düzenli	1.93	1.65	1.78	Düzensiz
Okunaklı	1.82	1.63	1.67	Gizemli
Dikkat çekici	0.59	0.48	0.53	Sıradan
Davet Edici	0.82	0.29	0.48	İtici
Güvenli	1.38	1.65	1.53	Güvensiz
Yumuşak	-0.19	-0.14	-0.14	Sert
Kavranabilir	1.23	1.04	1.13	Çelişik
Zarif	0.21	-0.14	-0.06	Kaba
İz bırakan	0.39	0.19	0.28	Unutulan
Özgür	-0.70	-0.62	-0.66	Kısıtlı
Değişik	0.37	0.20	0.28	Monoton
Zevkli	0.31	0.42	0.36	Hoş Değil
Neşelendirici	1.07	0.72	0.88	Üzücü
Samimi	1.29	0.80	0.98	Uzak
Duygusal	0.47	0.15	0.29	Akılcı
Dinlendirici	0.60	0.31	0.44	Tedirgin
Dışadönük	-0.33	-0.65	-0.51	İçedönük

Çizelge 4.47 Genel olarak Evidanın ortalama değerlerinin grafiksel ifadesi

Biçimin görsel etkisinin incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada genel olarak katılımcılar Evidea binasını ($x=1.78$) ile düzenli olarak tanımlar. Bununla birlikte Çizelge 4.47de genel ortalamalar göz önüne alındığında değerlerin okunaklı ($x=1.67$), dengeli ($x=-1.61$) ve güvenli ($x=1.57$) olarak sıralandığı görülmektedir. Görüldüğü gibi tercih ağırlıkları genellikle 1. sıfatlarda yoğunlaşmıştır.

Çizelge 4.48’de sunulan veriler, 90 kişinin anket maddelerine vermiş oldukları yanıtların cinsiyet ve mesleğe göre, farklılık bulunan maddelerin, chi-square sonuçlarıdır. Tüm analizler 0.05 anlamlılık düzeyinde yapılmıştır.

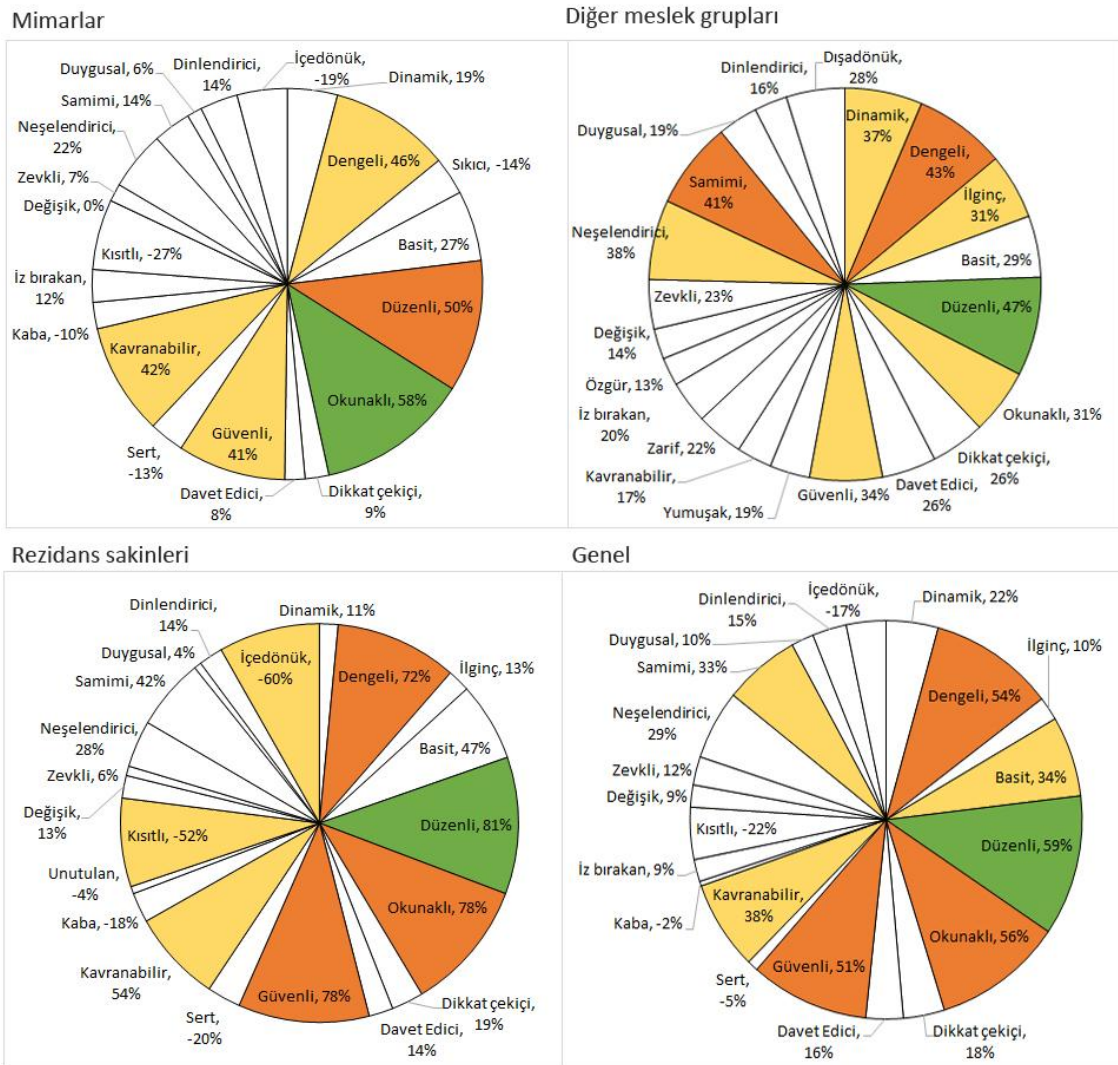
Çizelge 4.48 Evidea'nin Chi-Square test sonucu

Evidea'nın Chi-Square test sonucu	Mimar-Diğer-Sakinler		Erkek-Kadın	
	Chi-Square değeri	P	Chi-Square değeri	p
Dinamik;Durgun	17.48	0.09	4.20	0.67
Dengeli;Dengesiz	22.65	0.003	3.07	0.76
İlginç;Sıkıcı	24.95	0.005	11.78	0.051
Basit;Karmaşık	14.13	0.24	6.08	0.40
Düzenli;Düzensiz	17.44	0.02	7.95	0.11
Okunaklı;Gizemli	27.97	0.000	2.90	0.78
Dikkat çekici;Sıradan	23.06	0.01	7.48	0.27
Davet edici;İtici	7.90	0.64	6.94	0.29
Güvenli;Güvensiz	24.88	0.001	3.93	0.59
Yumuşak;Sert	23.78	0.008	2.27	0.95
Kavranabilir;Çelişik	31.88	0.000	2.43	0.82
Zarif;Kaba	31.56	0.000	2.39	0.92
İz bırakan;Unutulan	27.06	0.002	6.18	0.41
Özgür;kısıtlı	40.67	0.000	3.51	0.78
Değişik;Monoton	10.57	0.56	4.71	0.60
Zevkli;Hoş değil	15.05	0.19	4.41	0.64
Neşelendirici;Üzücü	14.56	0.19	5.78	0.45
Samimi;Uzak	15.48	.14	5.62	0.47
Duygusal;Akılcı	24.89	0.006	9.58	0.13
Dinlendirici;Tedirgin	12.22	0.35	9.78	0.09
Dışadönük;İçedönük	37.89	0.000	2.18	0.93
P<0.05				

Mimarlar, diğer meslek grupları ve rezidans sakinlerinin değerlendirme yaptığı anket sonuçlarında, chi square testine bağlı olarak (Çizelge 4.48), dinamik;durgun ($p=0,09$), basit;karmaşık ($p=0,24$), davet edici;itici ($p=0,64$), değişik;monoton ($p=0,56$), zevkli;hoş değil ($p=0,19$), neşelendirici;üzücü ($p=0,19$), dinlendirici;tedirgin ($p=0,35$) ve

samimi;uzak ($p=0,14$) sıfat çiftleri hariç, geriye kalan sıfat çiftlerinin değerlendirmelerinde $p<0.05$ olduğu için anlamlı olarak ifade edilebilir. Dolayısıyla bu değerlendirmelerde Eviden binası üç grubun arasında, p değerleri 0.05'ten küçük olan sıfat çiftleri açısından farklı algılandığı görülmektedir. Böylece mimarların cevaplandığı değerlerde en yüksek değer okunaklı (58%) etkisi olarak görülmektedir. Bu durum diğer meslek gruplarında ve rezidans sakinlerinde ise düzenli, (47%) ve (81%), olarak ifade edilmektedir.

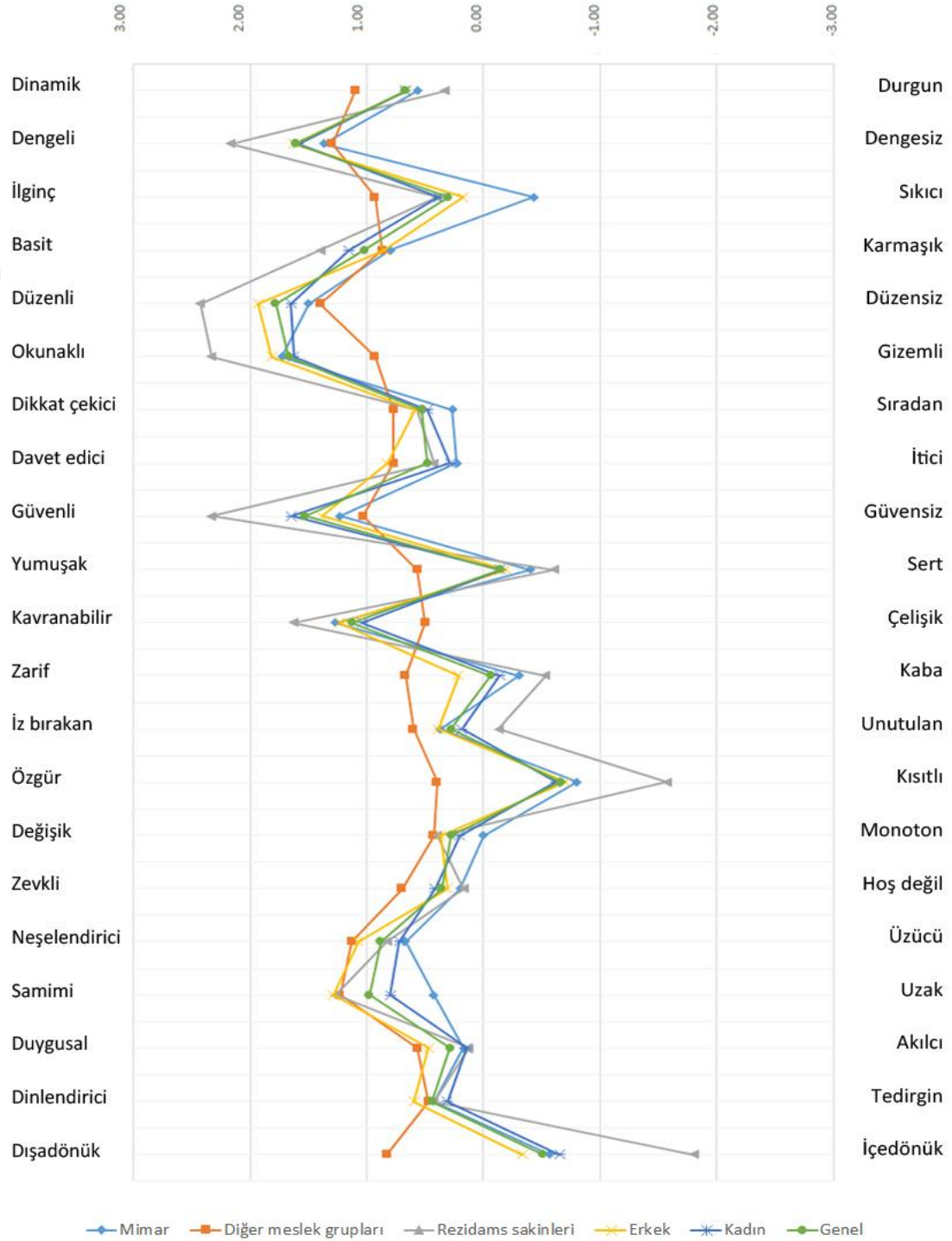
Çizelge 4.49 Katılımcıların ortalama değerlerinin yüzde sonuçları

Sonuçların bütünde görülmesini kolaylaştırmak için veriler Çizelge 4.50'de dönüştürülmüştür. Üç grubun arasında eşdeğer nitelikte kabul edilebilecek sıfat çifti

bulunmamaktadır. Fakat Çizelge 4.50'de de görüldüğü gibi Evidea görsel açıdan mimarlarda ve rezidans sakinlerinde genellikle aynı etkileri ortaya koymaktadır.

Çizelge 4.50 Katılımcıların aritmetik ortalama sonuçlarına göre değerlendirmelerin grafiksel ifadesi

Araştırmaya katılan 39 erkek ve 51 kadının değerlendirme yaptığı anket sonuçlarında, chi-square testine bağlı olarak sıfat çiftlerinin $P>0.05$ olduğu için, cinsiyetin değerlendirmelerde bir farklılık oluşturmadığı ortaya koymaktadır.

4.5 Bulguların Genel Değerlendirmesi

Blok halinde yükselen ve yalın çizgileriyle kareden türeyen My Home'un bıraktığı etki, tasarım eğitimi almış katılımcılarda, uzak, düzenli, monoton ve kaba iken, diğer meslek gruplarında dengeli, düzenli, güvenli, dikkat çekici, okunaklı ve basit ve rezidans sakinlerinde, basit, dengeli, akılcı, unutulmuş, sert, okunaklı, dışa dönük ve düzenli olarak sonuçlanmıştır. Ancak cinsiyet açısından bir farklılık bulunamamaktadır.

Kanyon'un yumuşak ve akıcı kavisler ve eğrisel formunun bıraktığı etki, tasarım eğitimi almış katılımcılarda dikkat çekici, davet edici, değişik, dinamik, ilginç ve iz bırakan iken, diğer meslek gruplarında dikkat çekici, davet edici, iz bırakan, özgür, değişik, zevkli, neşelendirici, dinamik, dengeli, ilginç ve düzenli ve rezidans sakinlerinde iz bırakan, özgür, değişik, zevkli, dinamik, dengeli, ilginç ve davet edici olarak sonuçlanmıştır. Cinsiyete bağlı olarak ortaya çıkan farklılıklar, sadece ilginç;sıkıcı ve zevkli;hoş değil sıfatlarda görülmektedir.

Evidea'nın içe kapanan bütünsel ve dikdörtgen formunun bıraktığı etki, tasarım eğitimi almış katılımcılarda okunaklı, düzenli, kavranabilir, güvenli ve dengeli iken, diğer meslek gruplarında düzenli, dengeli, samimi ve neşelendirici ve rezidans sakinlerinde düzenli, okunaklı, güvenli, dengeli, içe dönük, kısıtlı, kavranabilir olarak sonuçlanmıştır. Ancak cinsiyetin değerlendirmelerde bir farklılık oluşturmadığı ortaya koymaktadır.

Araştırmaya katılan mimarlar, diğer meslek grupları ve rezidans sakinlerinin değerlendirme yaptığı üç bina ile ilgili, bazı sıfatlar hariç, farklılıklar gözlenmiştir. Bununla birlikte çizgi grafiklerindede görüldüğü gibi, mimar ve rezidans sakinlerinin birbirine yakın değerlerde elde ettiği sıfatlar görülmektedir. Sonuçların incelenmesiyle elde edilen değerler aynı olmasa bile seçilen formların etkilerinin aynı yönde olduğu söylenebilmektedir. Dolayısıyla alan çalışması kapsamında ele alınan biçimin görsel etkisi bağlamında, yapılarla katılımcılar arasında genel olarak aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Çizelge 4.51 Yapılarla katılımcılar arasında genel olarak elde edilen sonuçlar. (1= Mimarlar, 2= diğer meslek grupları, 3= rezidans sakinleri)

Etkiler	My Home			Kanyon			Evidea			Algılanan Biçim Özellikleri
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	
Dinamik	-	-	-	✓	✓	✓	✓	✓	-	Kütlede olan hareketlilik
Durgun	✓	✓	✓	-	-	-	-	-	-	Stabil ve sakin bir kütle
Dengeli	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	Dengesi olan bir kütle
Dengesiz	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Denge durumunda olmayan bir kütle
İlginç	-	✓	-	✓	✓	✓	-	✓	-	İlgi uyandıran bir kütle
Sıkıcı	✓	-	✓	-	-	-	-	-	-	Tekdüze ve ilgi uyandırmayan bir kütle
Basit	✓	✓	✓	-	-	-	✓	✓	✓	Seçilebilir ve kolay tanımlanabilen bir kütle
Karmaşık	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Bir çok öğeden oluşan ve zor tanımlanabilen bir kütle
Düzenli	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	parçaları birbiriyle tutarlı ve düzgün bir şekilde bağlanan bir kütle
Düzensiz	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Dağınık ve parçaları birbirine göre uyumsuz ve tutarsız bir kütle
Okunaklı	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	Açık ve net nitelikli bir kütle
Gizemli	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Mistik ve sürpriz bir kütle
Dikkat çekici	-	✓	-	✓	✓	✓	-	✓	✓	Gösterişli ve çevredeki silüetin liderlik özelliklerini taşıyan bir kütle
Sıradan	-	-	✓	-	-	-	-	-	-	Alışlagelmiş ve her zaman rastlanan bir kütle
Davet Edici	-	✓	-	✓	✓	✓	-	✓	-	Çevresine hakim ve baskın özellik taşıyan güçlü bir kütle
İtici	✓	-	-	-	-	-	-	-	-	Silik bir tutumla zayıf bir özelliğe sahip bir kütle
Güvenli	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	Güven verici bir kütle
Güvensiz	-	-	-	-	-	-	-	-	-	İnsanda güvensizlik hissini uyandıran bir kütle
Yumuşak	-	-	-	✓	✓	✓	-	✓	-	Yumuşaklık özelliği olan ve keskin olmayan bir kütle
Sert	✓	-	✓	-	-	-	-	-	✓	Güçlü, kuvvetli ve sertlik özelliği gösteren bir kütle

Çizelge 4.51 Yapılarla katılımcılar arasında genel olarak elde edilen sonuçlar. (1= Mimarlar, 2= diğer meslek grupları, 3= rezidans sakinleri) (devamı)

Kavranabilir	-	✓	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	Anlaşılabilir ve akla uygun bir kütle, yapıyı oluşturan parçaların birbirine uyması
Çelişik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Yapıyı oluşturan parçaların birbiriyle olan ilişkilerinin uyumsuzluğu
Zarif	-	-	-	✓	✓	-	-	✓	-	Özenli ve ince bir kütle
Kaba	✓	-	✓	-	-	-	-	-	✓	Özensiz bir kütle
İz bırakan	-	✓	-	✓	✓	✓	-	✓	-	Kütlenin bellekte uzun süreli ve kalıcı izlenimi
Unutulan	✓	-	✓	-	-	-	-	-	-	Kütlenin bellekte kısa süreli ve geçici bir izlenimi
Özgür	-	✓	-	✓	✓	✓	-	-	-	Serbestliği ifade eden bir kütle
Kısıtlı	✓	-	-	-	-	-	✓	-	✓	Sınırlanmışlığı ifade eden bir kütle
Değişik	-	✓	-	✓	✓	✓	-	-	-	Çeşitlilik ve farklılık gösteren bir kütle
Monoton	✓	-	✓	-	-	-	-	-	-	Bir değişiklik göstermeyen ve aynı biçimde tekrarlanan bir kütle
Zevkli	-	✓	-	✓	✓	✓	-	✓	-	Beğenilen ve duyguları okşayan bir kütle
Hoş Değil	✓	-	✓	-	-	-	-	-	-	Güzel olmayan bir kütle
Neşelendirici	-	✓	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	Akıcı ve canlandırıcı bir kütle
Üzücü	✓	-	-	-	-	-	-	-	-	Mantıksız bir kütle
Samimi	-	-	-	✓	✓	✓	-	✓	✓	İnsana yakın ve samimi bir kütle
Uzak	✓	-	-	-	-	-	-	-	-	İnsanla yakın ilgisi olmayan bir kütle
Duygusal	-	-	-	✓	✓	✓	-	✓	-	Tasarım anlayışına bağlı olarak lirik ve şiirsel bir ifade sunumu
Akılcı	✓	-	✓	-	-	-	-	-	-	Tasarım anlayışına bağlı olarak rasyonel ve rijit bir kütle
Dinlendirici	-	✓	-	-	✓	-	-	-	-	Huzur verici ve insanı yormayan bir kütle
Tedirgin	✓	-	-	-	-	-	-	-	-	İnsanın huzurunu kaçıran bir kütle
Dışadönük	-	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓	-	Dışavurumcu özellik taşıyan bir kütle
İçedönük	-	-	-	-	-	-	✓	-	✓	Kendi içine kapanan bir kütle

BÖLÜM 5

SONUÇ

Mimari biçimler bireyin duygularına etki edebilecek karakter özelliklerine sahiptir. Araştırma kapsamında binalarla ilgili yapılan yorumlar bunun kanıtıdır. Binayı görsel olarak algılayan mimarlar, diğer meslek grupları ve rezidans sakinleri arasında, bazı sıfatlar hariç, algısal farklılıklar gözlenmiştir. Biçimlerin farklı şekillerde algılanması, farklı kişilerde farklı etkilenmelerin ortaya koymasının kanıtıdır. Aynı zamanda karşılaştırma sonucundan elde edilen farklı algılamaların ortaya çıkması, tasarım konusunda eğitim almış mimar katılımcıların mesleki olarak alınan eğitimin verdiği gözlemle birlikte tasarımı çok boyutlu olarak ele almasından dolayı kaynaklandığı söylenebilmektedir. Mimar bir biçimin algılanmasının yanında, asıl olarak bu algıyı sağlayan ve ortaya konulan özgün fikir ile ilgilenmektedir. Ayrıca mimarlar ve rezidans sakinlerinin değerler grafiğinde genel olarak birbirleriyle aynı yönde fakat farklı değerlerde algısal durumların söz konusu olduğu görülmüştür. Bu durum rezidans sakinlerinin her gün bina ile karşı karşıya gelmesinden kaynaklandığı ve binanın görselliğini daha geniş bir bakış açısıyla değerlendirdiği söylenebilmektedir. Cinsiyet açısından ise binanın görsel olarak algılamasında anlamlı bir farklılık bulunamamaktadır. Araştırma kapsamında sadece kanyon örneğinde zevkli-hoş değil sıfat çiftlerinde algısal farklılık söz konusu olmuştur. Bu durum cinsiyetin bu sıfat çiftleri dahilinde değerlendirmede, kesin belirleyici bir değişken oluşturmadığı, ancak yapıların kimi zaman bazı sıfatlar üzerinden değerlendirilmesinde cinsiyete bağlı algısal farklılık oluşturabileceği anlamına gelmektedir.

Bir yapının biçimi, taşıdığı özellikleriyle, oluşturmak istenen görsel etkide belirleyici bir rol oynamaktadır. Bu doğrultuda yapılan alan çalışmasıyla birlikte aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

- Geometrik biçimselliğe sahip yapılar diğer biçimsel kompozisyonlara göre daha kolay algılanmaktadır. Araştırma kapsamında seçilen yapılar geometrik formların işlenmesinden türeyen biçimselliğe sahip formlardır ve elde edilen etki sonuçları bunların getirdiği görüş çalışmalarını destekler mahiyettedir. Bu doğrultuda kareden türeyen My Home ve Evidea örneklerinde dengeli, basit, düzenli, okunaklı, güvenli, sert ve akılcı etkileri ve daireden türeyen Kanyon örneğinde dinamik, dengeli, düzenli, güvenli, yumuşak, kavranabilir, neşelendirici ve samimi etkileri tespit edilmiştir. Dolayısıyla bina biçiminin kullanıcı üzerinde bıraktığı görsel etki biçimsel düzen açısından değerlendirilmektedir.
- Bir değişiklik göstermeyen ve aynı biçimde tekrarlanan binalar bellekte kısa süreli ve geçici bir izlenim oluşturarak unutulmuş, monoton ve durgunluk etkilerinin oluşmasına sebep olurlar. Bu durum My Home örneğinde görülmektedir.
- Yumuşak akıcı düzenlemeler ve zihinden çok duylara hitap eden biçimler tasarım anlayışına bağlı olarak dinamik, ilginç, dikkat çekici, davet edici, duygusal ve değişik etkilerini ifade ederler. Bu durum Kanyon örneğinde görülmektedir.
- İçeriden kapanan ve bütünsel biçimler içeriden dönük, güvenli ve kısıtlı etkilerini ortaya koymaktadır. Bu durum Evidea örneğinde görülmektedir.

Binaların biçimlerine dayalı sonuçlar aşağıda görüldüğü gibi elde edilmiştir (Çizelge 5.1).

Çizelge 5.1 Algılanan biçim özelliklerinin insanda uyandıran etkileri

Etkiler	Biçim özellikleri	Algılanan Biçimler
Dengeli	Dengesi olan bir kütle	Geometrik biçimselliğe sahip yapılar
Düzenli	Parçaları birbiriyle tutarlı ve düzgün bir şekilde bağlanan bir kütle	
Güvenli	Güven verici ve net çizgilere sahip olan bir kütle	
Basit	Seçilebilir ve kolay tanımlanabilen bir kütle	Kareden türeyen biçimler
Okunaklı	Açık ve net nitelikli bir kütle	
Sert	Güçlü ve kuvvetli özelliği gösteren bir kütle	
Akılcı	Tasarım anlayışına bağlı rasyonel ve rijit bir kütle	

Çizelge 5.1 Algılanan biçim özelliklerinin insanda uyandıran etkileri (devamı)

Dinamik	Kütlerde olan hareketlilik	Daireden türeyen ve hoş giden rahat biçimler
Yumuşak	Keskin olmayan bir kütle	
Kavranabilir	Anlaşılabilir ve akla uygun bir kütle	
Neşelendirici	Akıcı ve canlandırıcı bir kütle	
Samimi	İnsana yakın ve samimi bir kütle	
Dinlendirici	Huzur verici ve insanın gözünü yormayan bir kütle	
Unutulan	Kütlenin bellekte kısa süreli ve geçici bir izlenimi	Değişiklik göstermeyen ve aynı şekilde tekrarlanan biçimler
Monoton	Değişiklik göstermeyen bir kütle	
Durgunluk	Stabil ve sakin bir kütle	
Dinamik	Kütlerde olan hareketlilik	Cesur, akıcı ve eğrisel biçimler
Dikkat çekici	Gösterişli ve çevredeki silüetin liderlik özelliklerini taşıyan kütle	
Davet edici	Çevresine hakim ve baskın özellik taşıyan güçlü bir kütle	
Duygusal	Tasarım anlayışına bağlı olarak lirik ve şiirsel bir ifade sunumu	
Değişik	Çeşitlilik ve farklılık gösteren bir kütle	
İçe dönük	Kendi içine kapanan bir kütle	İçe kapanan ve bütünsel biçimler
Güvenli	Güven verici ve net çizgilere sahip olan bir kütle	
Kısıtlı	Sınırlanmışlığı ifade eden bir kütle	

Mimari biçimler her durumda özel etkiler yardımıyla bir tekil çeşitlilik yaratarak, kişileri birbirleriyle olduğu kadar çevreleriyle de ilişkilendiren bir işlev olarak performans gösterirler. Dolayısıyla biçimleri çeşitlilikler olarak açıklamak için tasarımcıların onların etkisel işlevleri üzerine odaklanması gerekir. Kişinin görsel algısını etkileyen biçimler doğru ve bilinçli bir şekillerde kullanılarak yaşanabilir mekanların oluşabilmesini sağlarlar. Önemli olan, her mimarın bu bilgilere sahip bir biçimde tasarımını oluşturmasıdır. İncelenen örneklerden de anlaşıldığı üzere; rezidans binalarında düzenli, dengeli, okunaklı, güvenli, kavranabilir, samimi ve neşelendirici etkiler ortak nitelikler olarak gözlemlenmektedir. Bunların hepsi psikolojik etkilerdir ve aynı zamanda rezidans binaların tasarımında bir standart hale gelmesi söylenebilmektedir. Bununla birlikte toplumda genel anlamda kabul gören rezidansların biçimsel etkilerdir.

Tasarımcının yansıtmak istediği etki, mimari eleştiri yazılarına hitap etmesinin ötesinde genel olarak onu yüzeysel gören ve kullanan bir çoğunluğa ulaşır. Dolayısıyla görsel kullanıcıların duygu ve düşünceleri tasarım kararlarında etkisi büyüktür. Bu anlamda

mimarlar çalışma kapsamında kullanıcı üzerindeki etkileri göz önünde tutarak tasarım kararlarını alabilirler.

Sonuç olarak mimari biçimlerin etki karakteri, çevreye çeşitlilik katarak, günümüz dünyasının giderek büyüyen çoğul yapısı içinde önemli bir rol üstlenmektedir. Bir çevre içinde yaşayan, onunla karşılıklı etkileşim halinde bulunan ve çevredeki görselliğe gereksinim duyan insanlar için araştırılan etkiler, bu çeşitlilikler içinde ortaya çıkarlar. Dolayısıyla yapılı çevrenin insanlar tarafından nasıl algılandığı bir gereksinim olarak görülmektedir. Bu hipotezler, görsellikte başarılı bir şekilde dikkate alınırsa, mimarlar ileride yapacakları tasarımın yan etkilerini daha iyi değerlendirerek, geleceğe yönelik ideal yaşantımızın nasıl olabileceğine ilişkin bir fikir verebilirler. Ayrıca çevresel kaliteyi fiziksel ve psikolojik boyutları ile iyileştirmeyi amaçlayan bu tür çalışmalar, araştırmacıların kalitenin arttırılmasını da denetlemesini sağlarlar.

KAYNAKLAR

-
- [1] Botton, D.A., (2010). Mutluluğun Mimarisi, Tellioglu Altuğ B. (Çev.), 4. Baskı, Sel Yayınevi, İstanbul.
- [2] Aydın, S., (1992). Mimarlıkta Görsel Analiz, İ. T. Ü. Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, İstanbul.
- [3] Doğan, Ç.E., (2008). "Mimarinin Görselliği ve Temsil", Dosya Mimarlık ve Mekan Algısı, 17:32-35.
- [4] Lozano, E., (1988). Visual Needs in Urban Environments and Physical Planning, Environmental Aesthetics, ed.Jack L.Nasar, Cambridge University Press, Cambridge.
- [5] Polatoğlu, Ç., (2012). Mimarlıkta Görsel Etki Değerlendirme Yöntem ve Teknikleri, YTÜ, İstanbul.
- [6] Voordt, T.V.D., Wegen, H.V., (2005). Architecture In Use: An Introduction to the Programming, Design and Evaluation of Buildings, Architectural Press, United Kingdom.
- [7] Moussavi, F., (2011). Biçimin İşlevi, Derviş P. (Çev.), YEM Yayınları, İstanbul.
- [8] Yılmaz, Ö., (2004), Mimari Mekanda Görsel Algı Ve Manipülasyon İlişkilerinin İrdelemesi, Yüksek Lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- [9] Rapaport, A., (2005). "معنی محیط ساخته شده: رویکردی در ارتباط غیر کلامی", The meaning of the built environment: a nonverbal communication approach", Habib F (çev.), pardazesh ve barname rizi e shahri yayınları, Tehran.
- [10] Inceoğlu, M., (2010). Tutum Algı İletişim, 5. Baskı, Beykent Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- [11] Gür, Ş., Ö., (1996). Mekan Örgütlenmesi, Gür Yayıncılık, Trabzon.
- [12] Atrikson, R.L., Atrikson, R.C., Smith E.E., Bem D.J., Hoeksema S.N., (2006). Psikolojiye Giriş, Yavuz A. (Çev.), Arkadaş Yayınları, Ankara.
- [13] Arnheim, R., (2009). Görsel Düşünme, Rahmi Ö. (Çev.), Metis Yayınları, İstanbul.
- [14] Zengel, R., (2008). Mekan Algısına Yönelik Farklı Okuma Biçimleri, Mimarlıkta

Malzeme Dergisi, 7:26-32.

- [15] Türk Dil Kurumu, <http://www.tdk.gov.tr/>, 25 Şubat 2013.
- [16] Us, F., (2009). "Mimari Mekanın Aktarımında Algılayıcı Hareketinin Önemi", *Tasarım + Kuram Dergisi*, 5(7):82-98.
- [17] Rapoport, A., (1977). *Human Aspects of Urban Form*, Pergamon Press, Oxford.
- [18] Grütter, J.K., (2007). "زیبا شناسی در معماری", *Asthetik Der Architecture*, Pakzad J ve Homayun A (Çev.), 4. Baskı, Daneshgaheh Shahid Beheshti Yayınları, Tehran.
- [19] Çağlayan, S., ve Korkmaz, M., ve Öktem, G., (2014). "Sanatta Görsel Algının Literatür Açısından Değerlendirilmesi", *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(1):160-173.
- [20] Ulusoy, A., (2008). *Eğitim Psikolojisi*, Anı Yayınları, Ankara.
- [21] Senemoğlu, N., (2004). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim, Kuramdan Uygulamaya*, 9.Baskı, Gazi Kitapevi yayınları, Ankara.
- [22] Holl, C.M. ve Page S.J., (1999). "The Geography of Tourism and Recreation", New Fetter Lane, London.
- [23] Gürer, L., Gürer, G., (2004). *Temel Tasarım*, Birsan Yayınevi, İstanbul.
- [24] Morgan, T.C., (1999). *Psikolojiye Giriş*, Karakaş S. (Çev.), Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara.
- [25] Ercan, Z.G., (2009). *Anasınıfına Devam Eden Altı Yaş Çocuklarına Verilen Görsel Algı Eğitiminin Görsel-Motor Koordinasyon Gelişimine Etkisinin İncelemesi*, Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- [26] Von Meiss, P., (1990) "Elements of Architecture", Routledge, NewYork.
- [27] İzgören, A.Ş., (2010), "Dikkat Vucudunuz Konuşuyor", Elma Yayınları, Ankara.
- [28] Berger, A.A., (1998) *Seeing is Believing-An Introduction to Visual Communication*, Mayfield Publishing Company, California.
- [29] Apak, S., (1989). *Gelişim nörolojisi*, 2.Baskı, İstanbul Üniversitesi Çocuk Sağlığı Enss yayınları, İstanbul.
- [30] Erişti, S.D., ve Uluuysal, B., ve Dinar, M., (2013). "Görsel Algı Kuramlarına Dayalı Etkileşimli Bir Öğretim Ortamı Tasarımı ve Ortama İlişkin Öğrenci Görüşleri", *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 3(1):47-66.
- [31] Arnheim, R., (2002). *Art and Visual Perception: A Psychology of the Creative Eye*, University of California Press, Berkeley.
- [32] Arnheim, R., (1970). *Vision and Artifact*, Cambridge Press, Messachusetts.
- [33] Güler, Ö.K., (2012). *İçmimarlık Programları Temel Sanat/Tasarım Dersi Kapsamında Öğrencilerin Görsel Algı Beceri [3]iyelerinin Değerlendirilmesi*, *Sanatta Yeterlik Tezi*, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Eskişehir.
- [34] Ching, F.D.K., (2008). *İç Mekan Tasarımı*, Elçioğlu B. (Çev.), Yem Yayınları,

İstanbul.

- [35] Davies, P., Davies, G.L. ve Bennett, S. (1982). "An Effective Paradigm for Conditioning Visual Perception in Human Subjects", Perception, 11(6): 663-669.
- [36] Güven, H.N., (1996). Resimde görsel Algılama, Sanatta yeterlilik tezi, Anadolu üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü, Eskişehir.
- [37] Gürer, L., (1970). Temel Dizayn'da Görsel Algı, İ.T.Ü yayınları, İstanbul.
- [38] Doğan Hasol, Mimarlığı Tanımlamak, http://www.doganhasol.net/Articles/mimarligi-tanimlamak_10588.html, 27 Març 2013.
- [39] Aksoy, Ö., (2010). Biçimlendirme, Yem Yayınları, İstanbul.
- [40] Divanlıoğlu, D., (1997). Temel Tasar, Birsen Yayınevi, İstanbul.
- [41] Coates, M., Brooker, G., Stone, S., (2011). "Görsel İç Mimarlık Sözlüğü", Şık N. (Çev.), Literatür Yayınları, İstanbul.
- [42] Aksoy, E., (1987). Mimarlıkta Tasarım bilgisi, Hatiboğlu yayınları, Ankara.
- [43] Bielefeld, B., Khouli S.E., (2010). Adım Adım Tasarım Fikirleri, Yem Yayınları, İstanbul.
- [44] Ching, F.D.K., (2011). Mimarlık: Biçim, Mekân ve Düzen, Lökçe S. (Çev.), yem Yayınları, İstanbul.
- [45] Zevi, B., (1990). Mimariyi Görmeyi Öğrenmek, Divanlıoğlu H.D. (Çev.), Birsen Yayınevi, İstanbul.
- [46] Güngör, H., (2005). Temel Tasar, Bilgisayar Destekli Baskı ve Reklam Hizmetleri Sanayi ve Ticaret LTD. ŞTİ, İstanbul.
- [47] Birol, G., (2005). Mimariye Giriş Ders notları, Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.
- [48] Onat, E., (2010). Mimarlık, Form ve Geometri, 3. Baskı, Efil Yayınevi, Ankara.
- [49] Talebian, N., Atashi, M., Nabizadeh, S., (2013). مجتمع مسكونی, Mojtmeh E Maskouni, 6. Baskı, Ketabkadeye Kasra yayınları, Tehran.
- [50] Kaplan, S., (2003). Gestalt Görsel Algı Teorilerinin Bauhaus Ekolü İçinde Seramik Temel Teknikleriyle Uygulanması, Yüksek Lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- [51] Leahey, T.H., (2000). A History of Modern Psychology, Prentice Hall, New Jersey.
- [52] Yener, N., Ülker, B., (1999). Mekanda Yüzeylerin Algılanması ve Malzeme, Kuram ve Uygulama, Mimari Biçimlendirmede Yüzey Ulusal Sempozyumu, Ankara.
- [53] Kator, A., (2003). Quick Tips In Design, www.atpm.com/9.10/design.shtml, 25 Març 2013.

[54] Wikipedia, Chelsea Tower,

- http://en.wikipedia.org/wiki/File:Chelsea_Tower_2014.jpg, 12 Aralık 2014.
- [55] Flickr, Venturi House, <https://www.flickr.com/search/?q=venturi%20house>, 12 Aralık 2014.
- [56] Roth, L.M., (1993). Mimarinin Öyküsü, Akça E. (Çev.), 3. Baskı, Kabalcı yayınları, İstanbul.
- [57] Wikipedia, Torre Caja Madrid (CTBA), [http://en.wikipedia.org/wiki/File:Torre_Caja_Madrid_\(CTBA\)_12.jpg](http://en.wikipedia.org/wiki/File:Torre_Caja_Madrid_(CTBA)_12.jpg), 02 Ocak 2015.
- [58] Archdaily, RIBA Architects, http://www.archdaily.com/70142/strata-se1-bfls/strata-se1_wp_elevation/, 10 Ocak 2015.
- [59] Erdal, İ.T., (2006). Gestalt Kuramının Grafik Tasarıma Etkilerinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- [60] Eryayar, E., (2011). “Endüstri Ürünleri Tasarımında Gestalt Teorisi Uygulaması”, Zeitschrift für die Welt der Türken (ZfWT), 3(2):125-133.
- [61] Akdağ, Ç.T., (2009). Gazete Tasarımında Bilinmeyenler, <http://www.arastirmax.com/system/files/dergiler/48421/makaleler/1/1/arastirmax-gazete-tasariminda-bilinmeyenler.pdf>, 12 Temmuz 2013.
- [62] Ünal, B., (2013). Mobil Konutların İç Mekân Tasarımlarının Görsel Algı Açısından İrdelenmesi: Geçici Afet Konutları Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- [63] Wikipedia, F&F Tower, http://en.wikipedia.org/wiki/F%26F_Tower. 10 Ocak 2015.
- [64] Ghobadian, V., (2007). “مبانی و مفاهیم در معماری معاصر غرب”, Mabani va Mafahim dar Memarie Moasereh Gharb”, 2. Baskı, Daftareh Pajuheşhaye Farhangi Yayınları, Tehran.
- [65] Gülseren, Ş., (2001). “Eşduyum (Empati): Tanımı ve Kullanımı üzerine Bir Gözden Geçirme”, Türk Psikiyatri Dergisi, 12(2):133-145.
- [66] Kuban, D., (2014). Mimarlık Kavramları: Tarihsel Perspektif İçinde Mimarlığın Kuramsal Sözlüğüne Giriş, 10. Baskı, YEM Yayınları, İstanbul.
- [67] Çıkış, Ş., Ek, F.İ., (2009). “Konutta Lüks Kavramının İmgesel Dönüşümü: İzmir Kent Merkezinde Çok Katlı Lüks Konutlar”, Mimarlar Odası Mimarlık Dergisi, 348:64-71.
- [68] Özsoy, A., (2011). “Toplu Konut Uygulamalarının Gelişimi-Bir Değerlendirme”, Ekoyapı Dergisi, 3:42-46.
- [69] İnşaat Sektör Raporu, (2010). Sektör Raporları, Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği, Müsaid yayınları, İstanbul.
- [70] Görgülü, T., Koca Kaymaz S., (2007). “Türkiye’de barınma biçimlerinde yaşanan değişimler: son dönemde yapılan tüketim odaklı konutlar”, Mimarlar Odası Mimarlık Dergisi, 337:29-33.

- [71] Bilgin, İ., (2001). Modern Bir Yerleş(tir)me Biçimi Olarak Toplu Konut, <http://www.arkiv.com.tr/>, 13 Ağustos 2014.
- [72] Reinprecht, C., (2007). Social Housing in Europe: Social Housing in Austria, Christine W and Kathleen S. (ed), London School of Economics and Political Science, London.
- [73] Kunduracı, N.F., (2013). “Dünyada ve Türkiyede Sosyal Konut Uygulamaları”, Çağdas Yerel Yönetimler Dergisi, 22(3):53-77.
- [74] Coşkun, S., Kunduracı, N.F., (2013). Dünyada Sosyal Politika Ve Sosyal Konut Uygulamaları, Ankara.
- [75] Toki, (2012). Toplu Konut İdaresi Başkanlığı 2012 Yılı Raporu, T.C. Sayıştay Başkanlığı.
- [76] Mimarizm, Mimarlık ve Tasarım yayın platformu, Kentin tozu, Habitat 67: Geleceğin Yerleşimleri, <http://www.mimarizm.com/kentintozu/Makale.aspx?id=2339&sid=2323>, 15 Mayıs 2014.
- [77] Sey, Y., (1967). Architects Journal, <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/4/349/5128.pdf>, 15 Mayıs 2014.
- [78] Arcspace, Nakagin Capsule Tower, <http://www.arcspace.com/features/kisho-kurokawa/nakagin-capsule-tower/>, 20 Mayıs 2014.
- [79] Ouroussoff, N., (2009). Geçmişe Sürgün Edilen Gelecek Vizyonu, <http://v3.arkitera.com/h43215-gecmise-surgun-edilen-gelecek-vizyonu.html>, 25 Haziran 2014.
- [80] Emlak sondakika. Com, Sıra evler, <http://www.emlaktasondakika.com/Kent-Bolge-Haberleri/Serdar-Bilgili-Siraevleri-sanat-caddesi-yapacak/haber-5679.aspx>, 16 Aralık 2014
- [81] Flickr, <https://www.flickr.com/photos/duygutekgul/6848025734/in/set-72157600216880898>. 16 Aralık 2014.
- [82] Flickr, <https://www.flickr.com/photos/ddtmmm/6180520795/in/photolist-aq9Mvn-aqctaQ-aq9LNV-aqdACa/>, 16 Aralık 2014
- [83] Hasol, D., (2002). Mimarlık Sözlüğü, YEM yayınları, İstanbul.
- [84] Urfalıoğlu, N., (2010). Mimarlık & Dekorasyon Dergisi, 195:88-91
- [85] Kılıç, A.R., (2008). “Lüks Konut Residence Midir? ”, Konut Dergisi, 30:20-25, İstanbul.
- [86] Yüksel, U., (2009). Mimaride Yeni Bir Konut Tipi: Rezidans, İstanbul Kapsamında Rezidansların Tasarım Kriterlerinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- [87] Yüksel, U., Akbulut, T., (2009). “Tüketim Odaklı Mimarlığın Son Yıllardaki Yeni Ürünleri: Rezidanslar”, megaronjournal.com, 4(2):110-118.
- [88] Aşçıoğlu, Y., (2008). “Lüks Konut Residence Midir?” Konut Dergisi, Röportaj, 30:20-25.

- [89] Yılmaz, S., (2008), "Lüks Konut Residence Midir? ", Konut Dergisi, 30:20-25.
- [90] Giritlioğlu, C., (1991). *Şehirsel Mekan Ögeleri ve Tasarımı*, İTÜ Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, İstanbul.
- [91] Kırkan, H.S., (2005). Çok Katlı Yüksek Yapıların Tasarımına Etki Eden Faktörlerin İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- [92] KonutFırsatları, Fulya selenium Twins, <http://www.konutfirsatlari.com/konut/fulya-selenium-twins-te-1-milyon-100-bin-dolara-hemen-teslim-daire.html>, 25 Aralık 2014
- [93] Lotus Proje, Selenium Twins, <http://www.lotusproje.com/tr-TR/projeler/selenium-twins>, 25 Aralık 2014
- [94] Archdaily, AD Classics: Marina City, <http://www.archdaily.com/87408/ad-classics-marina-city-bertrand-goldberg/>, 5 Mayıs 2014.
- [95] Ciravoğlu, A., (2007). Yüksek Yapılar: 20. Yüzyıl Örneklerinden Bir Seçki, <http://www.yildiz.edu.tr/~aysenc/ybina02.pdf>, 5 Mayıs 2014.
- [96] Arcspace, Turning Torso, <http://www.arcspace.com/features/santiago-calatrava/turning-torso/>, 5 Mayıs 2014.
- [97] Sev, A., Başarır, B., (2011). "A Recent Trend In Tall Building Design: Twisted Forms", e-Journal of New World Sciences Academy, 6(4):1604-1619.
- [98] Ağaoğlu, My Home Maslak, <http://www.myhomemaslak.com/default.aspx>, 02 Temmuz 2014.
- [99] Arkiv, Kanyon Konut Ofis ve Alışveriş Merkezi, <http://v2.arkiv.com.tr/p4935-kanyon-konut-ofis-ve-alisveris-merkezi.html>, 10 Mayıs 2014.
- [100] Residence, Kanyon, <http://residenceindex.com/residence/2/Kanyon-Residence.html>, 02 Temmuz 2014.
- [101] Arkive, Evidea Konutları, <http://v2.arkiv.com.tr/p6878-evidea-konutlari.html>, 06 temmuz 2014.
- [102] Janssens, J., (1984). Looking At Buildings: Individual Variations in the Perception of Building Exteriors, Lund University, Lund.
- [103] Sanoff, H., 1974, "Measuring Attributes of the Visual Environment", Designing for Human Behaviour: Architecture and the Behavioral Sciences ed. Jon Lang, Dowden Hutchinson Ross Inc., Pennsylvania.
- [104] Ertürk, S., (1984). Mimari Mekanın Algılanması Üzerine Deneysel Bir Çalışma, Doktora Tezi, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- [105] Hersberger ve Cash, 1988, Predicting User Responses to Buildings, Environmental Aesthetics, ed. Jack L. Nasar, Cambridge University Press, Cambridge.
- [106] Özdamar, K., (2013). Paket Programlarla İstatistiksel Veri Analizi, 9. Baskı, Kaan Kitabevi, Eskişehir.

ANKETLER

A-1 Mimarlara Ait Anket Soruları

Anket formu (1): Mimarlar								
YENİ BİR YAŞAM TARZI SUNAN REZİDANSLARIN BİÇİMSEL (form) OLARAK GÖRSEL ETKİSİ								
1. Cinsiyet								
Erkek ☐ Kadın ☐								
2. Yaş								
18-25 ☐ 26-35 ☐ 36-45 ☐ 46-55 ☐ 56 ve üzeri ☐								
My Home								
	3. Aşağıdaki çift sıfatları göz önüne alarak binanın sizde uyandırdığı görsel etkiyi işaretliyerek belirtiniz. ÖNEMLİ NOT: Binaın ait olduğu çevre/site için değil, YALNIZ binanın biçimi (formu) için değerlendirme yapınız.							
I. Sıfat	Çok	Oldukça çok	Biraz	Ne/Ne	Biraz	Oldukça çok	Çok	II. Sıfat
Dinamik								Durgun
Dengeli								Dengesiz
İlginç								Sıkıcı
Basit								Karmaşık
Düzenli								Düzensiz
Okunaklı								Gizemli
Dikkat çekiçi								Sıradan
Davet Edici								İtici
Güvenli								Güvensiz
Yumuşak								Sert
Kavranabilir								Çelişik
Zarif								Kaba
İz bırakan								Unutulan
Özgür								Kısıtlı
Değişik								Monoton
Zevkli								Hoş Değil
Neşelendirici								Üzücü
Samimi								Uzak
Duygusal								Akılcı
Dinlendirici								Tedirgin
Dışadönük								İçedönük

Kanyon									
	4. Aşağıdaki çift sıfatları göz önüne alarak binanın sizde uyandırdığı görsel etkiyi işaretliyerek belirtiniz. ÖNEMLİ NOT: Binaın ait olduğu çevre/site için değil, YALNIZ binanın biçimi (formu) için değerlendirme yapınız.								
	I. Sıfat	Çok	Oldukça çok	Biraz	Ne/Ne	Biraz	Oldukça çok	Çok	II. Sıfat
	Dinamik								Durgun
Dengeli								Dengesiz	
İlginç								Sıkıcı	
Basit								Karmaşık	
Düzenli								Düzensiz	
Okunaklı								Gizemli	
Dikkat çekiçi								Sıradan	
Davet Edici								İtici	
Güvenli								Güvensiz	
Yumuşak								Sert	
Kavranabilir								Çelişik	
Zarif								Kaba	
İz bırakan								Unutulan	
Özgür								Kısıtlı	
Değişik								Monoton	
Zevkli								Hoş Değil	
Neşelendirici								Üzücü	
Samimi								Uzak	
Duygusal								Akılcı	
Dinlendirici								Tedirgin	
Dışadönük								İçedönük	

Evidea																																																																																																																																																																																																														
	5.Aşağıdaki çift sıfatları göz önüne alarak binanın sizde uyandırdığı görsel etkiyi işaretliyerek belirtiniz. ÖNEMLİ NOT: Binanın ait olduğu çevre/site için değil, YALNIZ binanın biçimi (formu) için değerlendirme yapınız. <table border="1"> <thead> <tr> <th>I. Sıfat</th> <th>Çok</th> <th>Oldukça çok</th> <th>Biraz</th> <th>Ne/Ne</th> <th>Biraz</th> <th>Oldukça çok</th> <th>Çok</th> <th>II. Sıfat</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Dinamik</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>Durgun</td></tr> <tr><td>Dengeli</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>Dengesiz</td></tr> <tr><td>İlginç</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>Sıkıcı</td></tr> <tr><td>Basit</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>Karmaşık</td></tr> <tr><td>Düzenli</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>Düzensiz</td></tr> <tr><td>Okunaklı</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>Gizemli</td></tr> <tr><td>Dikkat çekiçi</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>Sıradan</td></tr> <tr><td>Davet Edici</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>İtici</td></tr> <tr><td>Güvenli</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>Güvensiz</td></tr> <tr><td>Yumuşak</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>Sert</td></tr> <tr><td>Kavranabilir</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>Çelişik</td></tr> <tr><td>Zarif</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>Kaba</td></tr> <tr><td>İz bırakan</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>Unutulan</td></tr> <tr><td>Özgür</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>Kısıtlı</td></tr> <tr><td>Değişik</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>Monoton</td></tr> <tr><td>Zevkli</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>Hoş Değil</td></tr> <tr><td>Neşelendirici</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>Üzücü</td></tr> <tr><td>Samimi</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>Uzak</td></tr> <tr><td>Duygusal</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>Akılcı</td></tr> <tr><td>Dinlendirici</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>Tedirgin</td></tr> <tr><td>Dışadönük</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>İçedönük</td></tr> </tbody> </table> 6.Değerlendirdiğiniz her bina ile ilgili görüşünüzü bir kaç cümlede anlatın									I. Sıfat	Çok	Oldukça çok	Biraz	Ne/Ne	Biraz	Oldukça çok	Çok	II. Sıfat	Dinamik								Durgun	Dengeli								Dengesiz	İlginç								Sıkıcı	Basit								Karmaşık	Düzenli								Düzensiz	Okunaklı								Gizemli	Dikkat çekiçi								Sıradan	Davet Edici								İtici	Güvenli								Güvensiz	Yumuşak								Sert	Kavranabilir								Çelişik	Zarif								Kaba	İz bırakan								Unutulan	Özgür								Kısıtlı	Değişik								Monoton	Zevkli								Hoş Değil	Neşelendirici								Üzücü	Samimi								Uzak	Duygusal								Akılcı	Dinlendirici								Tedirgin	Dışadönük							
I. Sıfat	Çok	Oldukça çok	Biraz	Ne/Ne	Biraz	Oldukça çok	Çok	II. Sıfat																																																																																																																																																																																																						
Dinamik								Durgun																																																																																																																																																																																																						
Dengeli								Dengesiz																																																																																																																																																																																																						
İlginç								Sıkıcı																																																																																																																																																																																																						
Basit								Karmaşık																																																																																																																																																																																																						
Düzenli								Düzensiz																																																																																																																																																																																																						
Okunaklı								Gizemli																																																																																																																																																																																																						
Dikkat çekiçi								Sıradan																																																																																																																																																																																																						
Davet Edici								İtici																																																																																																																																																																																																						
Güvenli								Güvensiz																																																																																																																																																																																																						
Yumuşak								Sert																																																																																																																																																																																																						
Kavranabilir								Çelişik																																																																																																																																																																																																						
Zarif								Kaba																																																																																																																																																																																																						
İz bırakan								Unutulan																																																																																																																																																																																																						
Özgür								Kısıtlı																																																																																																																																																																																																						
Değişik								Monoton																																																																																																																																																																																																						
Zevkli								Hoş Değil																																																																																																																																																																																																						
Neşelendirici								Üzücü																																																																																																																																																																																																						
Samimi								Uzak																																																																																																																																																																																																						
Duygusal								Akılcı																																																																																																																																																																																																						
Dinlendirici								Tedirgin																																																																																																																																																																																																						
Dışadönük								İçedönük																																																																																																																																																																																																						

A-2 Diğer Meslek Gruplarına Ait Anket Soruları

Anket formu (2): Diğer meslek grupları																																																																																																																																																																																																													
YENİ BİR YAŞAM TARZI SUNAN REZİDANSLARIN BİÇİMSEL (form) OLARAK GÖRSEL ETKİSİ																																																																																																																																																																																																													
1. Cinsiyet																																																																																																																																																																																																													
Erkek ☐ Kadın ☐																																																																																																																																																																																																													
2. Yaş																																																																																																																																																																																																													
18-25 ☐ 26-35 ☐ 36-45 ☐ 46-55 ☐ 56 ve üzeri ☐																																																																																																																																																																																																													
My Home	 																																																																																																																																																																																																												
	3. Aşağıdaki çift sıfatları göz önüne alarak binanın sizde uyandırdığı görsel etkiyi işaretliyerek belirtiniz. ÖNEMLİ NOT: Binaın ait olduğu çevre/site için değıil, YALNIZ binaın biçimi (formu) için değıerlendirme yapınız. <table border="1"> <thead> <tr> <th>I. Sıfat</th> <th>Çok</th> <th>Oldukça çok</th> <th>Biraz</th> <th>Ne/Ne</th> <th>Biraz</th> <th>Oldukça çok</th> <th>Çok</th> <th>II. Sıfat</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Dinamik</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>Durgun</td> </tr> <tr> <td>Dengeli</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>Dengesiz</td> </tr> <tr> <td>İlginç</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>Sıkıcı</td> </tr> <tr> <td>Basit</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>Karmaşık</td> </tr> <tr> <td>Düzenli</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>Düzensiz</td> </tr> <tr> <td>Okunaklı</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>Gizemli</td> </tr> <tr> <td>Dikkat çekici</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>Sıradan</td> </tr> <tr> <td>Davet Edici</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>İtici</td> </tr> <tr> <td>Güvenli</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>Güvensiz</td> </tr> <tr> <td>Yumuşak</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>Sert</td> </tr> <tr> <td>Kavranabilir</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>Çelişik</td> </tr> <tr> <td>Zarif</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>Kaba</td> </tr> <tr> <td>İz bırakan</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>Unutulan</td> </tr> <tr> <td>Özgür</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>Kısıtlı</td> </tr> <tr> <td>Değişik</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>Monoton</td> </tr> <tr> <td>Zevkli</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>Hoş Değıil</td> </tr> <tr> <td>Neşelendirici</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>Üzücü</td> </tr> <tr> <td>Samimi</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>Uzak</td> </tr> <tr> <td>Duygusal</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>Akılcı</td> </tr> <tr> <td>Dinlendirici</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>Tedirgin</td> </tr> <tr> <td>Dışadönük</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>İçedönük</td> </tr> </tbody> </table>								I. Sıfat	Çok	Oldukça çok	Biraz	Ne/Ne	Biraz	Oldukça çok	Çok	II. Sıfat	Dinamik								Durgun	Dengeli								Dengesiz	İlginç								Sıkıcı	Basit								Karmaşık	Düzenli								Düzensiz	Okunaklı								Gizemli	Dikkat çekici								Sıradan	Davet Edici								İtici	Güvenli								Güvensiz	Yumuşak								Sert	Kavranabilir								Çelişik	Zarif								Kaba	İz bırakan								Unutulan	Özgür								Kısıtlı	Değişik								Monoton	Zevkli								Hoş Değıil	Neşelendirici								Üzücü	Samimi								Uzak	Duygusal								Akılcı	Dinlendirici								Tedirgin	Dışadönük							
I. Sıfat	Çok	Oldukça çok	Biraz	Ne/Ne	Biraz	Oldukça çok	Çok	II. Sıfat																																																																																																																																																																																																					
Dinamik								Durgun																																																																																																																																																																																																					
Dengeli								Dengesiz																																																																																																																																																																																																					
İlginç								Sıkıcı																																																																																																																																																																																																					
Basit								Karmaşık																																																																																																																																																																																																					
Düzenli								Düzensiz																																																																																																																																																																																																					
Okunaklı								Gizemli																																																																																																																																																																																																					
Dikkat çekici								Sıradan																																																																																																																																																																																																					
Davet Edici								İtici																																																																																																																																																																																																					
Güvenli								Güvensiz																																																																																																																																																																																																					
Yumuşak								Sert																																																																																																																																																																																																					
Kavranabilir								Çelişik																																																																																																																																																																																																					
Zarif								Kaba																																																																																																																																																																																																					
İz bırakan								Unutulan																																																																																																																																																																																																					
Özgür								Kısıtlı																																																																																																																																																																																																					
Değişik								Monoton																																																																																																																																																																																																					
Zevkli								Hoş Değıil																																																																																																																																																																																																					
Neşelendirici								Üzücü																																																																																																																																																																																																					
Samimi								Uzak																																																																																																																																																																																																					
Duygusal								Akılcı																																																																																																																																																																																																					
Dinlendirici								Tedirgin																																																																																																																																																																																																					
Dışadönük								İçedönük																																																																																																																																																																																																					

Kanyon									
	4. Aşağıdaki çift sıfatları göz önüne alarak binanın sizde uyandırdığı görsel etkiyi işaretliyerek belirtiniz. ÖNEMLİ NOT: Binanın ait olduğu çevre/site için değil, YALNIZ binanın biçimi (formu) için değerlendirme yapınız.								
I. Sıfat	Çok	Oldukça çok	Biraz	Ne/Ne	Biraz	Oldukça çok	Çok	II. Sıfat	
Dinamik								Durgun	
Dengeli								Dengesiz	
İlginç								Sıkıcı	
Basit								Karmaşık	
Düzenli								Düzensiz	
Okunaklı								Gizemli	
Dikkat çekiçi								Sıradan	
Davet Edici								İtici	
Güvenli								Güvensiz	
Yumuşak								Sert	
Kavranabilir								Çelişik	
Zarif								Kaba	
İz bırakan								Unutulan	
Özgür								Kısıtlı	
Değişik								Monoton	
Zevkli								Hoş Değil	
Neşelendirici								Üzücü	
Samimi								Uzak	
Duygusal								Akılcı	
Dinlendirici								Tedirgin	
Dışadönük								İçedönük	

Evidea																																																																																																																																																																																																														
	5. Aşağıdaki çift sıfatları göz önüne alarak binanın sizde uyandırdığı görsel etkiyi işaretliyerek belirtiniz. ÖNEMLİ NOT: Binanın ait olduğu çevre/site için değil, YALNIZ binanın biçimi (formu) için değerlendirme yapınız. <table border="1"> <thead> <tr> <th>I. Sıfat</th> <th>Çok</th> <th>Oldukça çok</th> <th>Biraz</th> <th>Ne/Ne</th> <th>Biraz</th> <th>Oldukça çok</th> <th>Çok</th> <th>II. Sıfat</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Dinamik</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>Durgun</td></tr> <tr><td>Dengeli</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>Dengesiz</td></tr> <tr><td>İlginç</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>Sıkıcı</td></tr> <tr><td>Basit</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>Karmaşık</td></tr> <tr><td>Düzenli</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>Düzensiz</td></tr> <tr><td>Okunaklı</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>Gizemli</td></tr> <tr><td>Dikkat çekiçi</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>Sıradan</td></tr> <tr><td>Davet Edici</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>İtici</td></tr> <tr><td>Güvenli</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>Güvensiz</td></tr> <tr><td>Yumuşak</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>Sert</td></tr> <tr><td>Kavranabilir</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>Çelişik</td></tr> <tr><td>Zarif</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>Kaba</td></tr> <tr><td>İz bırakan</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>Unutulan</td></tr> <tr><td>Özgür</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>Kısıtlı</td></tr> <tr><td>Değişik</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>Monoton</td></tr> <tr><td>Zevkli</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>Hoş Değil</td></tr> <tr><td>Neşelendirici</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>Üzücü</td></tr> <tr><td>Samimi</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>Uzak</td></tr> <tr><td>Duygusal</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>Akılcı</td></tr> <tr><td>Dinlendirici</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>Tedirgin</td></tr> <tr><td>Dışadönük</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>İçedönük</td></tr> </tbody> </table> 6. Yukarıda görünen binaların hangisi daha çok beğendiniz? My Home ☐ Kanyon ☐ Evidea ☐ 7. bu binayı neden seçtiğinizi bir cümlede anlatın									I. Sıfat	Çok	Oldukça çok	Biraz	Ne/Ne	Biraz	Oldukça çok	Çok	II. Sıfat	Dinamik								Durgun	Dengeli								Dengesiz	İlginç								Sıkıcı	Basit								Karmaşık	Düzenli								Düzensiz	Okunaklı								Gizemli	Dikkat çekiçi								Sıradan	Davet Edici								İtici	Güvenli								Güvensiz	Yumuşak								Sert	Kavranabilir								Çelişik	Zarif								Kaba	İz bırakan								Unutulan	Özgür								Kısıtlı	Değişik								Monoton	Zevkli								Hoş Değil	Neşelendirici								Üzücü	Samimi								Uzak	Duygusal								Akılcı	Dinlendirici								Tedirgin	Dışadönük							
I. Sıfat	Çok	Oldukça çok	Biraz	Ne/Ne	Biraz	Oldukça çok	Çok	II. Sıfat																																																																																																																																																																																																						
Dinamik								Durgun																																																																																																																																																																																																						
Dengeli								Dengesiz																																																																																																																																																																																																						
İlginç								Sıkıcı																																																																																																																																																																																																						
Basit								Karmaşık																																																																																																																																																																																																						
Düzenli								Düzensiz																																																																																																																																																																																																						
Okunaklı								Gizemli																																																																																																																																																																																																						
Dikkat çekiçi								Sıradan																																																																																																																																																																																																						
Davet Edici								İtici																																																																																																																																																																																																						
Güvenli								Güvensiz																																																																																																																																																																																																						
Yumuşak								Sert																																																																																																																																																																																																						
Kavranabilir								Çelişik																																																																																																																																																																																																						
Zarif								Kaba																																																																																																																																																																																																						
İz bırakan								Unutulan																																																																																																																																																																																																						
Özgür								Kısıtlı																																																																																																																																																																																																						
Değişik								Monoton																																																																																																																																																																																																						
Zevkli								Hoş Değil																																																																																																																																																																																																						
Neşelendirici								Üzücü																																																																																																																																																																																																						
Samimi								Uzak																																																																																																																																																																																																						
Duygusal								Akılcı																																																																																																																																																																																																						
Dinlendirici								Tedirgin																																																																																																																																																																																																						
Dışadönük								İçedönük																																																																																																																																																																																																						

A-3 Rezidans Sakinlerine Ait Anket Soruları

Anket formu (3): Rezidans sakinleri									
YENİ BİR YAŞAM TARZI SUNAN REZIDANSLARIN BİÇİMSEL (form) OLARAK GÖRSEL ETKİSİ									
1. Cinsiyet									
Erkek ☐ Kadın ☐									
2. Yaş									
18-25 ☐ 26-35 ☐ 36-45 ☐ 46-55 ☐ 56 ve üzeri ☐									
My Home	 								
Kanyon	 								
Evidea	 								
3. yaşadığınız rezidansı seçiniz									
My Home ☐ Kanyon ☐ Evidea ☐									
4. Yaşadığınız rezidansın görünümünden memnunmusunuz?									
ÖNEMLİ NOT: Binanın ait olduğu çevre/site için değil, YALNIZ binanın biçimi (formu) için değerlendirme yapınız.									
Evet ☐ Hayır ☐									
Aşağıdaki çift sıfatları göz önüne alarak yaşadığınız rezidansın sizde uyandırdığı görsel etkiyi işaretliyerek belirtiniz.									
ÖNEMLİ NOT: Binanın ait olduğu çevre/site için değil, YALNIZ binanın biçimi (formu) için değerlendirme yapınız.									
I. Sıfat	Çok	Oldukça çok	Biraz	Ne/Ne	Biraz	Oldukça çok	Çok	II. Sıfat	
Dinamik								Durgun	
Dengeli								Dengesiz	
İlginç								Sıkıcı	
Basit								Karmaşık	
Düzenli								Düzensiz	
Okunaklı								Gizemli	
Dikkat çekiçi								Sıradan	
Davet Edici								İtici	
Güvenli								Güvensiz	
Yumuşak								Sert	
Kavranabilir								Çelişik	
Zarif								Kaba	
İz bırakan								Unutulan	
Özgür								Kısıtlı	
Değişik								Monoton	
Zevkli								Hoş Değil	
Neşelendirici								Üzücü	
Samimi								Uzak	
Duygusal								Akılcı	
Dinlendirici								Tedirgin	
Dışadönük								İçedönük	

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı :Sahar MOHAMMADPOUR NAIEM
Doğum Tarihi ve Yeri : 25.03.1987
Yabancı Dili :İngilizce
E-posta :sahar_pournaiem66@yahoo.com

ÖĞRENİM DURUMU

Derece	Alan	Okul/Üniversite	Mezuniyet Yılı
Lisans	Mimarlık	Azad Üniversitesi	2009
Lise	Matematik	Shahed 2	2005

İŞ TECRÜBESİ

Yıl	Firma/Kurum	Görevi
2014	STA PROJE LTD. ŞTİ.	Mimar
2012	Yıldız İnşaat	Mimar
2010	Rahdare Orumieh	Stajer